

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมต่อ
ค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการศึกษาโดยรวบรวมจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
 - 2.1 ความหมายของค่านิยม
 - 2.2 การเกิดค่านิยม
 - 2.3 บ่อเกิดของค่านิยมไทย
 - 2.4 ประเภทของค่านิยม
 - 2.5 ความสำคัญของค่านิยม
 - 2.6 ผลดีและผลเสียของค่านิยม
 - 2.7 ค่านิยมกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา
 - 2.8 การวัดค่านิยม
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์
และพฤติกรรม
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และ
พฤติกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 253) คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ดีให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัว

คุณลักษณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 5) หมายถึง สิ่งที่ดีให้เห็นความดีหรือพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็น หรือลักษณะประจำของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้

ประเวศ วะสี (2537 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 7) กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยสมัยใหม่ ว่าควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุและผล มีวิจารณญาณในการแยกแยะความคิด คุณและโทษ รู้จักสิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานความจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดปราศจากอคติ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย รู้คุณค่าและภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย รู้จักการเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมภายนอกท่ามกลางความสับสน วุ่นวาย และสภาพการแข่งขันของสังคมในเศรษฐกิจยุคใหม่
2. คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความละเอียดต่อการกระทำผิด ประพฤติปฏิบัติในระบอบของความถูกต้องดีงาม มีสมาธิและความอดทนหนักแน่น
3. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัว ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น สังคมและมวลมนุษยชาติแก้ปัญหาโดยสันติวิธี เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้ อนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและมีความพร้อมที่จะร่วมมือสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข

4. คุณลักษณะด้านร่างกาย ได้แก่ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของทั้งตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบกิจการงานและอาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพและศักยภาพของบุคคล

จิรวรรณ วิริงกร (2007) กล่าวถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่า ในโลกยุคใหม่ต้องการคุณลักษณะบัณฑิต ดังนี้

1. คุณลักษณะบัณฑิตที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรมเพื่อยืนหยัดต่อสู้ถึงความเหมาะสมในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง
2. มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมสามารถรองรับต่อกระแสแห่งอนาคต (Future Global Leader)

ควบคู่กับการมีความสามารถทางความรู้เชิงวิชาการ (Academic Excellence)

3. มีทักษะการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง

4. มีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งจำเป็นต้องมีความสามารถในการบูรณาการความรู้จากแนวคิดทางวิชาการที่หลากหลาย การมีทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking) และทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.) มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้มี "คุณ" สามประการ คือ

1. คุณวุฒิ คือ

- 1.1 มีความรู้ในวิชาการวิชาชีพที่ตนเรียน
- 1.2 มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
- 1.3 มีทักษะด้านภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ในระดับที่ใช้งานได้

2. คุณธรรม คือ

- 2.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งตน
- 2.2 มีความรักผูกพัน วัฒนธรรมท้องถิ่นและตระหนักในความเป็นไทย
- 2.3 มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

3. คุณลักษณะ คือ

- 3.1 มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน ใฝ่รู้และสู้งาน
- 3.2 มีบุคลิกดี มีสุขภาพสมบูรณ์
- 3.3 มีความสามารถแก้ปัญหา พึ่งพาตนเอง และทำงานเป็นกลุ่มได้ดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (กองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2550) มุ่งดำเนินงานและพัฒนาภารกิจในฐานะสถาบันอุดมศึกษาสากลเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยมีลักษณะดังนี้

1. มีความสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีบุคลิกภาพตรงตามสาขาวิชา
2. มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ มีทักษะในการใช้ภาษา ภาษาต่างประเทศ และคอมพิวเตอร์
3. มีความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น
4. มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีจิตสำนึกในการรักษา และใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า และมีความผูกพันกับท้องถิ่น

6. มีจิตสำนึกในการรักษาความเป็นไทย ตระหนักในความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 7. มีความสามารถทางวิชาการ วิชาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

8. มีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้มีความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล

1. มีจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ
2. มีความรับผิดชอบต่อสังคม และปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี
3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
4. มีความสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
5. มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา
6. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
7. สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
8. มีจิตสำนึกในการใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง
9. มีวิจรรณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา
10. มีวินัยและค่านิยมที่ดี
11. เสียสละ อุทิศตน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

มานพ ทับทิมเมือง (2544, หน้า 24) กล่าวถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1). ด้านความรู้ 2). ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3). ด้านความมีระเบียบวินัย 4). ด้านความรับผิดชอบ และ 5). ด้านการปรับตัว ซึ่งแต่ละด้านสามารถจำแนกดังนี้

1. คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความรู้ ประกอบด้วยความรู้ทางด้านวิชาการ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความตื่นตัวใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทำตนให้เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งมี 23 ประการคือ

- 1.1 การประยุกต์ใช้ความรู้
- 1.2 แสวงหาความรู้

1.3 รู้จักคิดและความสามารถในการวิเคราะห์เหตุผล

1.4 ความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ

1.5 การถ่ายทอดความรู้

1.6 ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (เชาว์ปัญญา)

1.7 ความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรม

1.8 ความรู้ด้านวิชาการ

1.9 ความรู้ด้านวิชาชีพ

1.10 ความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

1.11 ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.12 รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูล

1.13 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.14 ความมีสติปัญญา

1.15 รู้ภาษาที่สอง

1.16 รู้เรื่องสุขอนามัย

1.17 รู้เรื่องการปฐมพยาบาล

1.18 รู้เรื่องการเกษตรพื้นฐาน

1.19 รู้จักปรากฏการณ์ธรรมชาติ

1.20 รู้เรื่องการแนะแนว

1.21 รู้เรื่องสื่อการสอน

1.22 รู้เรื่องงานธุรการ

2. คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย การกระทำ
ตนเป็นผู้มีความประพฤติ วางตนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับหลักศาสนา ขนบธรรมเนียม
ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย ซึ่งมี 20 ประการคือ

2.1 ความเมตตากรุณา

2.2 ความยุติธรรม

2.3 ไม่ลำเอียง

2.4 ไม่เห็นแก่ตัว

2.5 รู้จักความพอดี

2.6 เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.7 การให้อภัย

- 2.8 ความจริงใจ
- 2.9 มีความเสียสละ
- 2.10 มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 2.11 ประหยัดเรียบง่าย
- 2.12 ความอดทนอดกลั้น
- 2.13 ความศรัทธาในวิชาชีพ
- 2.14 ความมีสัจจะ
- 2.15 ความไม่ประมาท
- 2.16 ความซื่อสัตย์สุจริต
- 2.18 ความกตัญญูกตเวที
- 2.19 ความไม่โลภ
- 2.20 ความขยันหมั่นเพียร
- 2.22 ความมีเหตุผล

3. คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ประกอบด้วย การรู้จักควบคุมตนเอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ปฏิบัติตามกติกาของสังคม ไม่ละเมิดข้อตกลง หรือพันธกิจที่มีต่อผู้อื่น ซึ่งมี 19 ประการคือ

- 3.1 การควบคุมตนเอง
- 3.2 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสถานศึกษา
- 3.3 มีความประพฤติดี
- 3.4 การปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งสอนของอาจารย์
- 3.5 การถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอันดีงาม
- 3.6 การปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งสอนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
- 3.7 ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 3.8 ยึดหยุ่นผ่อนผันผ่อนยาว
- 3.9 สุภาพเรียบร้อยสัมมาคารวะ
- 3.10 ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 3.11 มีความสามัคคี
- 3.12 รักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
- 3.13 ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น

- 3.14 ยึดมั่นในหลักปฏิบัติของศาสนา
- 3.15 ไม่คู่มั่นเหยียดหยามผู้อื่น
- 3.16 ไม่แอบอ้างเอาผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน
- 3.17 ความละเอียดรอบคอบ
- 3.18 ปฏิบัติตามกติกาสังคม
- 3.19 ดำรงและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ

4. คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมี 19 ประการคือ

- 4.1 ความเอาใจใส่ต่อภาระหน้าที่การงาน
- 4.2 การตรงต่อเวลา
- 4.3 เคารพต่อกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
- 4.4 อารมณ์หนักแน่นเมื่อเจออุปสรรค
- 4.5 ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มความสามารถ
- 4.6 ยอมรับผลการกระทำของตน
- 4.7 ทำงานเพื่อความสำเร็จของงาน
- 4.8 ความเสมอต้นเสมอปลาย
- 4.9 ให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- 4.10 ไว้วางใจได้
- 4.11 ให้ความสำคัญต่องาน
- 4.12 กระตือรือร้น
- 4.13 ความสนใจในงานที่ทำ
- 4.14 รักษาประโยชน์ของส่วนรวม
- 4.15 ช่วยเหลืองานในครอบครัวและสังคม
- 4.16 ความพยายามทำงานให้ดีกว่าเดิม
- 4.17 มีค่านิยมในการปฏิบัติงานที่ดี
- 4.18 รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 4.19 ติดตามผลงานที่ทำเสร็จแล้ว

5. คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านการปรับตัว ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยน บุคลิกภาพ ปรับความรู้สึกรู้สึก ความเคยชิน มีมนุษยสัมพันธ์ มีความอดทน มองคนในแง่ดี มีความรู้สึก

เป็นมิตร เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แสดงบทบาทของตนเอง ยอมรับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมี 21 ประการ คือ

- 5.1 ความสัมพันธ์กับอาจารย์
- 5.2 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ และรุ่นพี่รุ่นน้อง
- 5.3 ความประหยัด
- 5.4 ความควบคุมอารมณ์
- 5.5 การพูดจาสุภาพ
- 5.6 บุคลิกภาพด้านการแต่งตัว
- 5.7 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 5.8 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 5.9 การยอมรับในผลการกระทำของตน
- 5.10 มีความอดทนต่อสิ่งก้าวร้าว
- 5.11 มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง
- 5.12 มีความพึงพอใจ
- 5.13 ความมีเหตุผล
- 5.14 มีความกระตือรือร้นในการเรียน
- 5.15 การรักษาสภาพ
- 5.16 ความมีมนุษยสัมพันธ์
- 5.17 ความมีวุฒิภาวะ
- 5.18 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะวิชา
- 5.19 การรู้จักประมาณตน
- 5.20 การรู้จักระงับความเครียด
- 5.21 การมีจิตใจแจ่มใส

วัดลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, หน้า 27) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความประพฤติดีสำหรับนิสิตนักศึกษาว่า คนที่มีความประพฤติดี หมายถึง คนที่มีความงามในจริยวัตร เป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไปในสังคม ทั้งนี้หมายรวมถึง การที่มีความคิดที่ดี มีทัศนคติที่ดี มีการแสดงออกที่ดี มีการกระทำที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมและผู้อื่น ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน นึกถึงอกเขาอกเรา มองเห็นประโยชน์ส่วนตัวให้น้อยที่สุด คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนหมู่มาก ลักษณะของคนที่มีความประพฤติดีสำหรับนิสิตนักศึกษา คือ

1. ซื่อสัตย์ ซื่อตรง เคารพในเกียรติของตนเอง

2. ตรงต่อเวลา รักษาเวลา รักษาคำพูด
3. ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
4. อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน มีสัมมาคารวะ
5. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น
6. มีจิตใจเป็นธรรม
7. มองผู้อื่นในแง่ดี
8. คิดช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ
9. ไม่คิดอาฆาตริษยาผู้อื่น
10. มีเมตตา กรุณา ให้อภัย
11. มีความอดทนข่มใจ
12. ไม่ทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น
13. ไม่แสดงกิริยา วาจาหยาบคาย
14. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ
15. พูดยาสุภาพ แสดงทัศนคติที่ดี
16. ประหยัด รู้คุณค่าเวลาและทรัพย์สิน
17. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ขยัน ค้นคว้าหาความรู้ ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนไม่บกพร่อง
18. สะอาด รักษาความสะอาด
19. เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์
20. พยายามปฏิบัติตามสัปปะ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ล่วงเกินหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตน ไม่พูดปด ไม่ดื่มน้ำเมา

ถ้าบัณฑิตศึกษาประพฤติปฏิบัติได้ตามนี้ก็จะมีความเป็นผู้มีความประพฤติดีและเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคม

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (มนตรี เข้มกลึง, 2546,

หน้า 36)

1. มีความใฝ่รู้และสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
 - 1.1 เรียนรู้อยู่เสมอ
 - 1.2 สามารถตั้งคำถามแสวงหาความจริงด้วยตนเองได้
 - 1.3 สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้
 - 1.4 มีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2. มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
 - 2.1 สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างดี
 - 2.2 สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้อย่างดี
3. มีคุณธรรมและจริยธรรมในตน ในวิชาชีพและในสังคม โดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์
 - 3.1 มีวินัยในตนเอง
 - 3.2 เชื้อมั่นในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้
 - 3.3 สามารถตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตตนเองได้
 - 3.4 รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
 - 3.5 มีความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
 - 3.6 มีความสุจริตเที่ยงธรรม
 - 3.7 เกียสละ อดทน อดกลั้น
 - 3.8 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจ เอื้ออาทร รู้จักกาลเทศะ
 - 3.9 มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำผิด
 - 3.10 มีความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลและสังคมได้
4. มีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ
 - 4.1 มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง
 - 4.2 มีความรู้รอบตัวและความรู้ที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาชีพ
 - 4.3 มีความสามารถในการนำวิชาการตามสาขาวิชาชีพไปปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญ
 - 4.4 มีความรอบรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำและมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล
 - 5.1 กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
 - 5.2 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 5.3 เข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ของประเทศไทยและของประชาคมโลก
 - 5.4 เข้าใจความสำคัญของกระบวนการจัดการทางธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันและมีจิตประกอบการเบื้องต้น
 - 5.5 มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาสังคม
6. มีสมรรถภาพและสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ
 - 6.1 สามารถบำรุงรักษาสมรรถภาพและสุขภาพกายและจิตใจได้

6.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายและจิต

7. มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาและตระหนักในสิทธิมนุษยชน

7.1 มีจิตสาธารณะ (Public Mind) ตระหนักรับผิดชอบต่อการรักษาสมดุลของสังคมและสิ่งแวดล้อม

7.2 มีพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างประหยัดและรู้ค่า

7.3 มีความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา

7.4 มีความตระหนักในสิทธิมนุษยชน

7.5 มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

7.6 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต โลกและ

จักรวาล

7.7 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

7.8 เข้าใจการสื่อสารด้วยคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

8. มีศักยภาพในการใช้ปัญญา เพื่อคิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

8.1 สามารถคิดแก้ปัญหา ด้วยการแสวงหาทางเลือกและตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล

8.2 สามารถเลือกและสังเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลเพื่อใช้อย่างเหมาะสม

8.3 มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และคิดอย่างเป็นระบบ

(System Thinking)

9. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

9.1 มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.2 มีทักษะในการเลือกข้อมูล ประเมินคุณค่าของข้อมูล และใช้ข้อมูลอย่างชาญ

ฉลาด

9.3 มีทักษะในการสืบค้นและเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ตามความต้องการและความ

จำเป็น

9.4 มีจริยธรรมและคุณธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

10. มีสุนทรียารมณ์ ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่หลากหลายและดำรงไว้ซึ่ง

วัฒนธรรมไทย

10.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมและอารยธรรมของประเทศไทยและชาติอื่น ๆ

10.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

10.3 มีอารมณ์อันประณีตและละเอียดอ่อน

10.4 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของศิลปะที่มีต่อชีวิตและต่อสังคม

10.5 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของคนตรีที่มีต่อชีวิตและต่อสังคม

10.6 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อชีวิตและต่อสังคม

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ เป็นคุณลักษณะที่มุ่งพัฒนาให้นักศึกษากลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความงามในจริยวัตร มีการแสดงออกที่ดี มีปัญญามีความสุข มีความเป็นไทย มีความสามารถด้านวิชาการและวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษากลายเป็นได้พัฒนาเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ความสามารถเหล่านั้นไปพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ ซึ่งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ นี้มีความสอดคล้องกับการคุณลักษณะบัณฑิตอันเป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการดังนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, หน้า 33) กล่าวถึงบัณฑิตที่มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสังคมควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คือ คุณลักษณะที่ตรงกับสายงานที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ เช่น เลขาณการก็ควรจะมีพื้ดีได้ ชวเลขได้ ติดต่อประสานงานเป็น จดบันทึกการประชุมเป็น สามารถใช้ภาษาได้ดี
2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ งานบางลักษณะอาจจำเป็นต้องพิจารณาบุคลิกภาพเป็นสำคัญ เช่น ผู้ที่ทำงานประชาสัมพันธ์จะต้องเป็นผู้ที่หน้าตาดี พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้ที่ทำงานบนเครื่องบินอาจต้องสูงพอสมควร
3. คุณลักษณะด้านพฤติกรรม คนเก่ง ทำงานเก่ง อาจจะเป็นที่ที่ต้องการของสังคม แต่คนเก่งที่มีความประพฤติไม่เรียบร้อย เช่น ไม่สุจริต ชอบพุดปิด ชอบเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ให้อายผู้อื่น ย่อมสร้างปัญหาให้แก่หน่วยงานอย่างมาก ฉะนั้นบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีความประพฤติที่ดีงาม มีวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ ขยันขันแข็ง ไม่ท้อถอย เข้ากับผู้อื่นได้ดี เป็นต้น
4. ความสามารถในการจัดการ นอกจากคุณลักษณะทั้งสามด้านแล้ว บัณฑิตควรมีความสามารถในการมองเห็นปัญหา มองเห็นวิธีแก้ปัญหามองเห็นวิธีการทำงาน ซึ่งพุดในลักษณะรวม ๆ คือ ความสามารถในการจัดการ สามารถทำให้งานสำเร็จไปด้วยดีได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

ปิยนันท์ หงษ์ลอย (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดสุขภาพจิตและแบบวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพจิตและ

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์มีความสัมพันธ์กันในทางบวก นอกจากนี้ยังพบว่า สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา และด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลด้วย

มานพ ทับทิมเมือง (2544) ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนและบัณฑิตเกี่ยวกับคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบและด้านปรับตัว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบและด้านการปรับตัวอยู่ในระดับมาก

ทวีชัย ยงทศนีย์ (2544) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

สุณิสรา อิ่มเอิบ (2545) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตในทัศนะของอาจารย์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของอาจารย์ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 คือ ด้านสุขภาพและบุคลิกภาพ ลำดับที่ 2 คือ ด้านส่วนร่วมและสิ่งแวดล้อม ลำดับที่ 3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และลำดับสุดท้ายด้านความรู้ความสามารถ

ธิดิ โรจนบวร (2548) ศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด คือ ส่วนคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ประนอม คำผา (2546) ศึกษาเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ (การบัญชี) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ (การบัญชี) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี มีความสุขในชีวิตอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจที่มีต่อสภาพในปัจจุบันในประเด็นที่เกี่ยวข้องพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับจากความพึงพอใจต่อสถานภาพนักศึกษา ความสุขในการศึกษาเล่าเรียนในสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน

การสอนของคณะวิทยาการจัดการ และความพึงพอใจต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตนเอง ตามลำดับ สำหรับคุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ (การบัญชี) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาตามรายการคุณลักษณะย่อยพบว่า ทั้ง 11 รายการคุณลักษณะ นักศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดยรายการคุณลักษณะย่อยที่นักศึกษามีคุณลักษณะสูงสุดคือ การมีจิตสำนึกในความเป็นไทย รองลงมาคือ ความอดุสาหะ ความใฝ่เรียนรู้ การประหยัดคอดออม ความรับผิดชอบและการมีระเบียบวินัย การรู้จักฟังตนเอง ความมีเมตตา กรุณา การมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ส่วนรวม การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความซื่อสัตย์สุจริตและเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ตามลำดับ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (2548) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์ของผู้บัณฑิตพบว่า อันดับที่ 1 คือ บัณฑิตต้องมีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขาเป็นอย่างดี (คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น) อันดับที่ 2 คือ บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ตรงเวลา แสดงออกถึงความรับผิดชอบ อันดับที่ 3 คือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำงานเป็นทีมได้ ทักษะที่ดีต่อสถานประกอบการ อันดับที่ 4 และ 5 คือ มีความอดทนสูง ใฝ่หาปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อันดับที่ 6 คือ ความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน ขับรถยนต์ได้ มีความอดทนสูง ใฝ่หาปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อันดับสุดท้ายที่ต้องการคือบัณฑิตมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี

Wang (2003) ศึกษาการปรับตัวของบัณฑิตในมหาวิทยาลัยอเมริกา ในด้านคุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวและปัจจัยพื้นฐาน วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1. สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวและปัจจัยพื้นฐาน 2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวและปัญหาในการปรับตัว 3. ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในการปรับตัวและปัจจัยพื้นฐาน และ 4. ระบุคุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวและปัจจัยพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญต่อการทำนายการปรับตัวของบุคคล ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยพื้นฐานในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับปัญหาในการปรับตัวในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการปรับตัวดีกว่าปัจจัยพื้นฐาน คุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัว เพศ การศึกษาของผู้ปกครองและเมืองที่เกิดสามารถทำนายปัญหาในการปรับตัวด้วยคุณลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวได้อย่างดี

Watkin (1997) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลบาง

ประการกับการอุทิศตนต่อวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์ วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพบางประการและคุณลักษณะของนักศึกษาด้วยระดับของการอุทิศตนต่อวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์ วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อทดสอบตัวแปรด้านการควบคุม การกำเนิด ประสิทธิภาพของตนเอง ค่านิยมและอัตราการเสี่ยง ไปพร้อมกับตัวแปรด้านเพศ การเป็นสมาชิกและการทำกิจกรรมในองค์กรศาสนา การเป็นสมาชิกและการทำกิจกรรมในที่ทำงาน อายุ ตำแหน่ง จำนวนบุตร ประสบการณ์การทำงาน งานที่เคยทำกับวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์และรายชื่อที่เคยเข้าหลักสูตรสถิติเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์กับการอุทิศตนต่อวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์ของบุคคล นักศึกษาในหลักสูตรสถิติมีโอกาสตรวจสอบค่านิยมในการใช้วิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์เป็นแนวทางในการตัดสินใจทำและสร้างวิสัยทัศน์ของแต่ละบุคคล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรของการกำเนิด เพศ การเป็นสมาชิกและการทำกิจกรรมในองค์กรศาสนา การเป็นสมาชิกและการทำกิจกรรมในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์กับการอุทิศตนของบุคคลในการมีวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์

Haleck (1996) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเรื่อง นักเรียนที่พึงประสงค์และครูที่พึงประสงค์ในมุมมองของชาวชาวมัว วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อระบุพื้นฐานของการเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์และครูที่พึงประสงค์ โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นลงในงานวิจัย นักเรียนจะเขียนรายการที่บรรยายพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียนและคุณที่พึงประสงค์ จากนั้นจะเลือกคุณสมบัติ 5 ประการที่นักเรียนพิจารณาว่าสำคัญที่สุดและเรียงตามลำดับความสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า พื้นฐานของนักเรียนที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย การไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นข้อห้ามของสังคม การมีพฤติกรรมที่ดีในชั้นเรียนและในโรงเรียนและการมีคุณลักษณะเป็นของตนเอง ส่วนพื้นฐานของครูที่พึงประสงค์ควรมีลักษณะที่เหมือนพ่อแม่หรือเป็นที่ปรึกษาที่ไว้วางใจได้ มีคุณลักษณะเป็นของตนเองและมีทักษะการสอนที่เป็นมืออาชีพ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 242) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง

สุนทรี โคมินทร์ (2522, หน้า 50 อ้างถึงใน ยิ่งยง เรืองทอง, 2542, หน้า 140) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ตัวกำหนดรูปแบบของการกระทำและสิ่งที่ติดแน่นอยู่ในตัวบุคคล จากค่านิยมนี้จะมีผลให้การแสดงออกได้ต่างกัน

ลักษณะดังกล่าวคงเน้นหนักในเรื่องมโนคติซึ่งมีผลกระตุ้นพฤติกรรมทางสังคม เน้น

พฤติกรรมที่มนุษย์เลือกกระทำ แบบแผนพฤติกรรมของประชาชนในสังคม เป็นการแสดงออกของระบบค่านิยมในสังคม ค่านิยมเกี่ยวข้องกับจิตใจที่แสดงออกให้ปรากฏในลักษณะพึงพอใจ ดังนั้น “ค่านิยม” จึงหมายถึง ความต้องการ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น เมื่อได้มีได้เป็นหรือกลายเป็น จะทำให้เกิดความสุข แนวคิดทางปรัชญาแบ่งชี้ว่า ค่านิยม หมายถึงการกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนจำนวนมาก

เนอมาลย์ ราชภัฏวาทรักษ์ (2548, หน้า 61) ให้ความหมายว่า ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่เรายึดถือประจำใจที่ใช้ช่วยในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้ามนุษย์ต้องการตัดสินใจเลือกกระทำของตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป ก็ต้องใช้ค่านิยมเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์และคณะ (2548, หน้า 21) กล่าวว่า ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่คุณกลุ่มหนึ่งเห็นว่าอะไรก็ตามที่คนในสังคมส่วนใหญ่ชอบ ประารถนาหรือต้องการให้เป็น หรือกลับกลายเป็นสิ่งที่คนถือว่า ต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชา ยกย่องและมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมรวมเอาเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม เช่น การอยากมีรายได้มาก ๆ และเป้าหมายที่เป็นนามธรรม เช่น ความเป็นประชาธิปไตย ค่านิยมแตกต่างจากความเชื่อตรงที่ความเชื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าผิดหรือถูก แต่ค่านิยมไม่สามารถพิสูจน์ด้วยวิทยาศาสตร์ได้

สิ่งที่จัดว่าเป็นค่านิยมของสังคมหรือไม่นั้นต้องมีลักษณะดังนี้

- ก. เป็นสิ่งที่ยอมรับโดยสมาชิกอย่างกว้างขวาง
- ข. สมาชิกยึดถือค่านิยมนั้นมานาน
- ค. การยึดถือนั้นได้มีการทำอย่างแน่นแฟ้น
- ง. ฐานะทางสังคมของสมาชิกของกลุ่มเป็นที่ยอมรับ

ยิ่งยง เรืองทอง (2542, หน้า 141) ให้ความหมายค่านิยมว่า ค่านิยม หมายถึง ความชอบ ความต้องการที่บุคคลได้เลือกพิจารณาและประเมินค่าอย่างรอบคอบแล้ว จึงเข้าไปยึดมั่น ยอมรับ ค่านิยม ดังนั้น ค่านิยมจึงมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคลในการเลือกตัดสินใจ การให้คุณค่าให้ความสำคัญต่อการเลือกที่จะปฏิบัติต่อสิ่งหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ค่านิยมจึงมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม

มาลี จุฬา (2542, หน้า 269) ได้สรุปว่า ค่านิยม หมายถึงสิ่งที่บุคคลยึดถือประจำใจ ที่ใช้ช่วยตัดสินใจในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบุคคลเลือกสรรว่าดีแล้วและชอบมากกว่าสิ่งอื่น เพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ค่านิยมจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, หน้า 145) สรุปความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกต่อความเชื่อที่สังคมเห็นว่าดี – เลว มีความสำคัญ – ไม่สำคัญ พึงปรารถนา – ไม่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือวิถีชีวิตของมนุษย์

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2535, หน้า 325) กล่าวว่า กระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เป็นตัวกำหนด ตัวตัดสินใจให้นำบุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ กระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เป็นตัวกำหนดการปฏิบัตินี้ เรียกว่า **ค่านิยม**

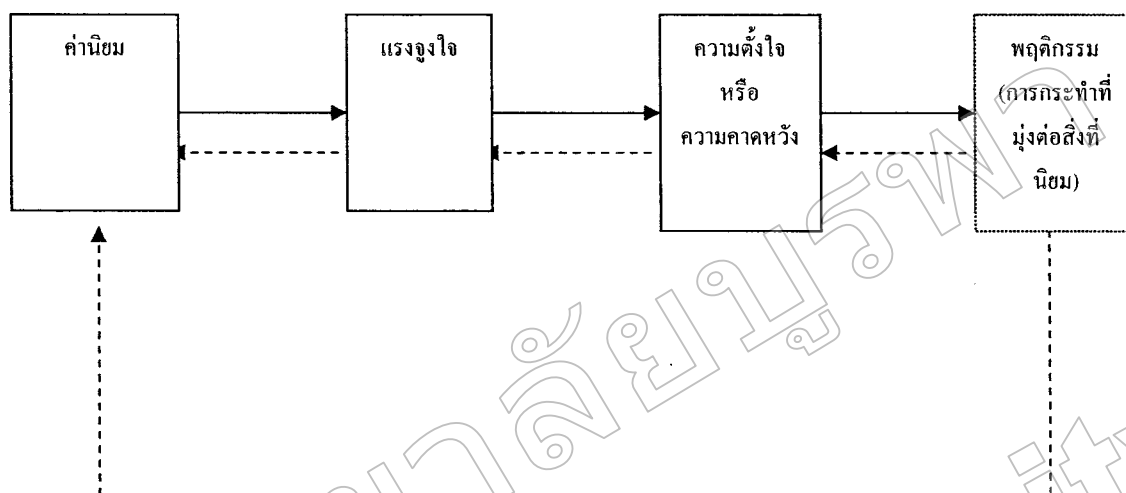
แนวคิดของนักจิตวิทยา นักการศึกษา นักสังคมวิทยา นักปรัชญาเกี่ยวกับความหมายของค่านิยมคงได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า “ค่านิยม” ทำหน้าที่เป็นทั้งมาตรฐานควบคุมและกำหนดเป้าหมายแนวทางของการปฏิบัติหรือพฤติกรรมของบุคคลและเป็นแกนกลางในการสร้างเสริมแรงจูงใจ ทศนคติ ความสนใจและความตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2535, หน้า 325)

จรรยา สุวรรณทัต (2535, หน้า 322) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งกำหนดแบบความประพฤติ อุปนิสัย ทศนคติ ที่สังคมโดยทั่วไปยกย่องหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และค่านิยมที่บุคคลมีอยู่หรือใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติจริงอยู่นั้น อาจแตกต่างไปจากค่านิยมที่เขาให้การประเมินยกย่อง และค่านิยมที่คนหรือสังคมแสดงออกจะเป็นทางวาจาหรือการแสดงความคิดออกมาให้เป็นที่รับรู้กับค่านิยมที่เขาแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนกว่าในรูปของการกระทำนั้น ค่านิยมทั้งสองอย่างนี้จะไม่ขึ้นต่อกัน

วีระ บำรุงรักษ์ (2539, หน้า 77) กล่าวว่า ค่านิยมของบุคคลหรือสังคมเกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ของบุคคลหรือสังคมนั้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและสันติสุขร่วมกันเป็นสาเหตุหรือปัจจัยให้บุคคลและสังคมมีค่านิยมนั้น ๆ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าค่านิยมซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในสังคมมีแนวโน้มว่าจะดำรงอยู่อย่างถาวร แต่หากว่าเงื่อนไขในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมก็จะเปลี่ยนไปด้วย นอกจากนี้ยังกล่าวต่อไปว่าสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ ในสังคมที่เป็นเหตุ การเปลี่ยนแปลงของสังคมจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยหลายประการ ซึ่งค่านิยมมีส่วนผลักดันที่สำคัญมาก หากค่านิยมซึ่งมีส่วนสำคัญเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด สถานะหรือพฤติกรรมของสังคมก็จะเปลี่ยนแปลงไปเช่นนั้น

ประสาร มาลากุล (2535, หน้า 327 อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2535, หน้า 328) ได้สรุปอิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้

อิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมของมนุษย์

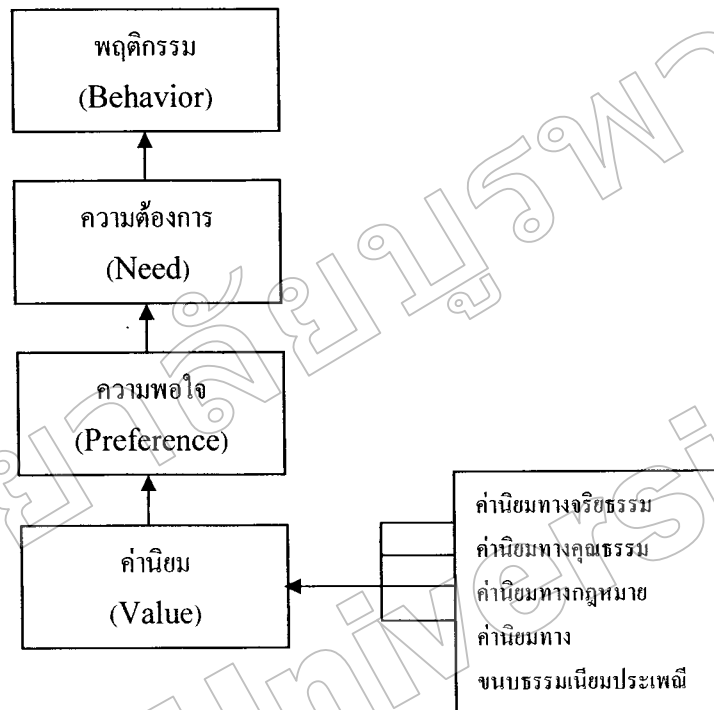

ภาพที่ 1 อิทธิพลของการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2523 อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2535, หน้า 328) ได้สรุปว่า ค่านิยมของแต่ละบุคคลนั้นเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการตรวจสอบแล้วของเขา และเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลผิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้จะอยู่ในวัฒนธรรมหรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบกระเทือนที่使他เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขาดีขึ้น ดังนั้น ค่านิยมจึงมีลักษณะไม่คงที่ ในฐานะที่ค่านิยมเป็นเครื่องนำทางพฤติกรรมของคน การเปลี่ยนแปลงและวุฒิภาวะของค่านิยมย่อมขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงและวุฒิภาวะของประสบการณ์ของบุคคลนั้น

เกียรติคุณ สิริพิชัย (2545, หน้า 15) กล่าวถึง อิทธิพลของค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมว่า พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ นั้น ย่อมเกิดจากแรงผลักดันภายในอันได้แก่ความต้องการอันเกิดขึ้นจากการรับค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง

รูปแบบของการเกิดพฤติกรรม

ภาพที่ 2 รูปแบบของการเกิดพฤติกรรม

จากรูปแบบดังกล่าว จะเห็นว่า พฤติกรรมของคน เกิดจากที่จิตใจไปรับค่านิยม ทำให้เกิดความรู้สึกเอนเอียงไปในทางที่พอใจและไม่พอใจ ถ้าเกิดความพอใจมาก ๆ ก็พัฒนาไปเป็นความต้องการและเมื่อได้โอกาสหรือเกิดความพร้อมก็จะแสดงพฤติกรรมที่ต้องการโดยไม่ต้องมีผู้ใดมาบังคับ

Rokeach (1968 อ้างถึงใน เกียรติคุณ สิทธิชัย, 2545, หน้า 269) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะค่อนข้างถาวร และเราเชื่อวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นว่าสมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติตามกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

Wilfrid and Zander (1996, p. 35) กล่าวถึงค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม เป็นความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่น่าปรารถนา ถูกต้องและดี ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นตรงกัน ค่านิยมเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปและเป็นนามธรรมที่บุคคลไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงอย่างชัดเจนว่า พฤติกรรมใดยอมรับหรือไม่ยอมรับ แต่ค่านิยมจะเป็นบรรทัดฐานและหลักการให้บุคคลปฏิบัติ ซึ่งใช้ในการประเมินบุคคล วัตถุ สถานการณ์เกี่ยวกับคุณค่า ข้อดี ความงามหรือศีลธรรมจริยธรรมของบุคคล ค่านิยมจะไม่อยู่

คงทนตลอดไป (Rokeach & Ball-Rokeach, 1989 cited in Wilfrid & Zander, 1996, p. 36)

David and Lynn (1988, p. 60) กล่าวถึงค่านิยมว่า ค่านิยม เป็นลักษณะเด่นชัดและสำคัญ ของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับเป้าหมายที่น่าปรารถนา ค่านิยมจะเป็นการ พุดถึงสิ่งที่ดีหรือไม่ดี น่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนา (Williams, 1970, p. 27 cited in David & Lynn, 1988, p. 60) เช่น ชาวอเมริกันเชื่อว่า การแต่งงานที่มีความสุขเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ในกรณีนี้ และกรณีอื่น ๆ ค่านิยมอาจเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น ชาวอเมริกันไม่ได้ระบุว่า การแต่งงานที่มี ความสุขประกอบด้วยอะไรบ้าง

Henslin (1993, p. 40) กล่าวถึงค่านิยมว่า การศึกษาวัฒนธรรมก็คือการเรียนรู้ค่านิยมของ บุคคล ค่านิยมเป็นความคิดของบุคคลว่า อะไรคือสิ่งที่ควรปรารถนาในชีวิต (Williams, 1960; 1970 cited in Henslin, 1993, p. 40) ค่านิยมเป็นมาตรฐานที่บุคคลให้คำจำกัดความว่าดีหรือไม่ดี สวยงาม หรือน่าเกลียด การเปิดเผยค่านิยมของบุคคลคือการเรียนรู้ข้อตกลงที่ยิ่งใหญ่ของบุคคล เช่น ค่านิยม ที่อยู่ภายใต้ความชอบของเขา ค่านิยมที่ใช้แนะแนวทางในการเลือก และแสดงว่าอะไรที่บุคคลยึดถือ ว่ามีคุณค่าในชีวิต

Kluckhohn (1961 cited in Popenoe, 1993, p. 62) and Williams (1970 cited in Popenoe, 1993, p. 62) กล่าวถึงค่านิยมว่า ค่านิยมเป็นความคิดเห็นที่ตรงกันของคนในสังคม เกี่ยวกับสิ่งที่ดี หรือเลว ถูกหรือผิด น่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนา ค่านิยมเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปและเป็นความคิดที่ เป็นนามธรรมที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์และเป้าหมายของสังคม บุคคลมักจะใส่ความรู้สึกและให้ พื้นฐานในการตัดสินใจพฤติกรรมของบุคคล

Thompson and Hickey (1996, p. 65) กล่าวว่า ในทุก ๆ สังคม ความเชื่อและค่านิยมเป็น สิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ค่านิยมเป็นความคิดที่เห็นตรงกันเกี่ยวกับสิ่งที่สังคมปรารถนา ในสังคมอเมริกัน ค่านิยมหลาย ๆ อย่างมีบทบาทที่สำคัญในการใช้ประเมินบุคคล คุณภาพชีวิต อาหาร รายการทาง โทรทัศน์และอื่น ๆ อีกมากมาย

Schaefer (2007, p. 63) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นแนวคิดของสิ่งที่ได้รับการพิจารณาว่าดี หรือไม่ดี น่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนา เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

Rokeach (1968 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, หน้า 269) ให้หลักการสำคัญ ว่า ค่านิยมจะมีส่วนประกอบ 5 ข้อคือ

1. ค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สถาบันทางสังคมและบุคลิกภาพของกลุ่ม คนในสังคมนั้น
2. ในขณะเดียวกันอิทธิพลของค่านิยมก็จะแสดงออกทางเจตคติและพฤติกรรมทางสังคม ของมนุษย์ทุกรูปแบบ

3. ปริมาณของค่านิยมมีอยู่ไม่มากนัก และอยู่ในเครือข่ายที่จะรวมเป็นระบบและศึกษาได้

4. ความแตกต่างของค่านิยมจะแสดงออกทางระดับเจตคติมากกว่าทางอื่น

5. ค่านิยมอาจจะรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้

นอกจากนี้ Rokeach (1968 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, หน้า 269) ยังได้อธิบายธรรมชาติของค่านิยมดังนี้

1. ค่านิยมมีลักษณะสม่ำเสมอและคงที่ ซึ่งหมายถึง การ ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง ทำให้มีลักษณะประจำกลุ่มหรือมีลักษณะประจำชาติ เช่น คนไทยมีลักษณะรักอิสระเสรี ความเป็นตัวของตัวเอง การที่ค่านิยมมีลักษณะค่อนข้างกว้าง ก็เพราะเกิดจากการเรียนรู้และการอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่วัยเด็กเป็นระยะเวลานาน และการปลูกฝังค่านิยมก็เป็นไปอย่างหนักแน่นหรือแน่นอนอีกด้วย เช่น ต้องเคารพผู้อาวุโส เด็กก็จะถูกพ่อแม่ครูบาอาจารย์สั่งสอนมา ในเรื่องให้เป็นคนที่เคารพผู้อาวุโสโดยไม่มีเงื่อนไข แต่มีมากน้อยแตกต่างกันไป ถ้าเป็นผู้ใหญ่ของเราก็ให้ความเคารพมาก แต่ถ้าเป็นคนที่ห่างไปก็ให้ความเคารพน้อย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ค่านิยมจึงมีความสม่ำเสมอและคงที่ อย่างไรก็ตาม ค่านิยมก็เปลี่ยนแปลงได้ จากการศึกษาเล่าเรียน จากประสบการณ์ใหม่ ๆ ในช่วงชีวิตของแต่ละคน ทั้งนี้ก็เพราะค่านิยมมีระดับความสำคัญต่างกัน ค่านิยมที่บุคคลจัดว่าสำคัญมากก็จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าค่านิยมที่มีความสำคัญน้อย การเปลี่ยนแปลงจึงไม่ใช่เป็นลักษณะชั่วคราวช่วยตามอารมณ์ของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของ ซูชิฟ อ่อน โคนสูง (2516 อ้างถึงใน มาลี จูฬา, 2542, หน้า 270) และ ซูศรี หลักเพชร (2517 อ้างถึงใน มาลี จูฬา, 2542, หน้า 270) ที่พบว่า ค่านิยมของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมเกี่ยวกับมนุษยธรรม เมื่อสิบปีที่แล้วมีความสำคัญอันดับที่ 6 และได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันดับที่ 4 รวมถึงคุณธรรมเกี่ยวกับประเทศและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยมีความสำคัญอันดับที่ 5 ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันดับที่ 8

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบระดับความสำคัญ ซึ่งในการปลูกฝังค่านิยมให้แก่ นักเรียนจากการอบรมและการเรียนรู้ แต่ละคนจะได้รับการเน้นถึงความสำคัญของค่านิยมแตกต่างกัน เช่น บางสังคมให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา ในขณะที่อีกสังคมหนึ่งก็เห็นว่า สำคัญแต่ยังรอง ๆ ลงไปกว่าความซื่อสัตย์คตัญญู บุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของค่านิยมต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่เขาได้รับตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแยกแยะพวกค่านิยมที่ได้รับการสั่งสอนมาอย่างเต็มที่แล้ว จัดเป็นระดับสูงต่ำรวมเข้าเป็นระบบ ซึ่งจะมีการเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ 3 รูปแบบคือ

3.1 ความเชื่อแบบพรรณนา (Descriptive Belief) ความเชื่อที่สามารถทดสอบได้ว่าถูกต้องหรือไม่

3.2 ความเชื่อแบบประเมิน (Evaluative Belief) ความเชื่อที่ประเมินว่าสิ่งใดดีหรือไม่

3.3 ความเชื่อแบบกำหนดการ (Prescriptive Belief) ความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายของการกระทำที่ถูกตัดสินว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่

ค่านิยมของบุคคลจะอยู่ในความเชื่อแบบกำหนดการจะมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งบุคคลนั้นจะรู้และเข้าใจเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของเขาที่เขาพยายามจะฝ่าฟัน

2. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ (Affective) บุคคลมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เช่น รักหรือเกลียด ชอบหรือไม่ชอบ

3. ค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) ค่านิยมนำไปสู่พฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน และอาจถูกกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติได้

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2506, หน้า 6 อ้างถึงใน ยิ่งยง เรืองทอง, 2543, หน้า 148-149) ได้กล่าวถึงลักษณะค่านิยมของบุคคลไว้ ดังนี้

1. สิ่ง “เลือก” ในชีวิตประจำวันของเราว่า คนนั้นได้เลือกทำอะไร ชื้ออะไร ไปไหนด้วยกัน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เราเข้าใจถึงค่านิยมของเขา

2. ทิศทางแห่งความสนใจ ของบุคคล ย่อมมีพฤติกรรมเป็นไปตามค่านิยมหรือทิศทางที่เขาสนใจและทำให้ทราบว่า เขาสนใจอะไร ทางไหนหรือสนใจทำอะไรในชีวิต เช่น การงานส่วนตัว งานสังคม งานครอบครัว เป็นต้น

3. คำพูดที่บุคคลแสดงออก โดยทั้ง ๆ ไปคนเรามากแสดงค่านิยมของตัวเองออกมาทางคำพูดเสมอ ๆ เช่น คนเรามากพูดว่า สิ่งนั้นดี สิ่งนั้นไม่ดี ความประพฤติอย่างนั้นน่าเกลียด ความประพฤติอย่างนั้นน่าชม นั่นเป็นเรื่องสำคัญต่อผู้อาวุโสดูให้ได้หรือว่าสิ่งนั้นไร้ความหมาย เป็นต้น

4. คำพูดที่สนทนา เราจะสังเกตเห็นได้เสมอ ๆ ในวงสนทนาทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าคำพูดหรือความคิดบางสิ่งบางอย่างได้ก่อให้เกิดอารมณ์แก่คนที่ร่วมสนทนาอย่างรุนแรง เช่น คำพูดบางอย่างหรือแนวคิดบางอย่างทำให้คู่สนทนาโกรธไม่พอใจที่คู่สนทนาใช้ได้เพียงกลับไปกลับมาที่เป็นแนวทางที่เราพอจะทราบได้ว่า ค่านิยมค่านิยมของคน ๆ นั้นพอจะมีอะไรบ้าง

5. การคิด การเขียนของบุคคลซึ่งมักจะแสดงออกถึงหลักการ อุดมการณ์และแนวคิดหรือนิยามของตัวเองออกมาเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางที่จะเข้าใจค่านิยมของนักคิด นักเขียนนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า ค่านิยม หมายถึง กระบวนการทาง

ความคิดที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ยึดถือเพื่อช่วยในการเลือก การตัดสินใจ การให้คุณค่าและให้ความสำคัญ ตลอดจนชี้แนะให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้น

การเกิดค่านิยม

Raths, Harmin and Simon (1978 อ้างถึงใน เพราพรรณ เปลี่ยนภู 2542, หน้า 96) ได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าคุณลักษณะใดเป็นค่านิยมที่แท้จริงนั้น จะต้องได้พิจารณาตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมนั้นจะต้องเกิดจากการเลือกโดยอิสระเสรีของบุคคลนั้น ไม่ได้เกิดจากการบังคับ แต่เกิดจากความยินยอม เห็นคุณค่าของสิ่งนั้นอย่างแท้จริง ถ้าสิ่งนั้นถูกบังคับให้เลือกก็ไม่เรียกว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริง
2. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกจากสิ่งเลือกหลายอย่าง ไม่ใช่เกิดจากสิ่งเลือกที่มีอย่างเดียวและบุคคลนั้นจำใจต้องเลือกสิ่งนั้นก็ไม่ได้เรียกว่าเป็นค่านิยม
3. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลได้เลือกหลังจากได้พิจารณาข้อดีข้อเสีย ตลอดจนผลที่ตามมาของข้อเลือกแต่ละอย่างอย่างละเอียดรอบคอบ ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การถูกบังคับให้เลือกจะขาดคุณสมบัติคุณสมบัติข้อนี้จึงไม่ถือว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริง เพราะการถูกบังคับให้เลือกผู้เลือกจะไม่ได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับข้อเลือกนั้น ๆ
4. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นสิ่งที่เจ้าของถนอม เคารพด้วยความภาคภูมิใจว่าเป็นสิ่งที่มีความค่าควรแก่การรักษา
5. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นค่านิยมที่เจ้าของยอมรับอย่างเปิดเผยและยินดีที่จะบอกให้ผู้อื่นรู้ค่านิยมของตนเอง ยืนยันถึงความดีของค่านิยมของตน และยืนหยัดในค่านิยมที่ตนได้เลือกไว้แล้วอย่างมั่นคงและเด็ดเดี่ยว
6. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนได้เลือกแล้ว เพราะสิ่งที่เราเรียกว่าค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง ถ้าบุคคลนั้นเพียงแต่กล่าวถึงค่านิยมนั้น ๆ แต่ไม่ปฏิบัติก็ไม่ถือว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริง
7. ค่านิยมที่แท้จริงจะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ หรือได้กระทำซ้ำจนเป็นกิจวัตรตามโอกาส ซึ่งทำให้มีลักษณะเป็นค่านิยมประจำตัวของบุคคลที่นำไปใช้ปฏิบัติอย่างน้อยในช่วงเวลานานพอสมควร ไม่ใช่ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว เช่น การที่บุคคลให้ค่าสูงต่อการแปร่งฟันที่ถูกวิธีนั้น จะเรียกว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริงของบุคคลก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรคือ แปร่งฟันถูกวิธีจนเป็นนิสัย

ในการพิจารณาว่าค่านิยมของบุคคลใดเป็นค่านิยมที่แท้จริงหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณา

ตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างบนว่ามีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ทั้ง 7 ประการหรือไม่ ถ้าขาดคุณสมบัติใด คุณสมบัติหนึ่งก็ไม่ถือว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริง เกณฑ์พิจารณาค่านิยม 7 ประการนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็น ขั้นตอนของการเกิดค่านิยมแท้นั่นเอง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1 คือการที่บุคคลได้เลือกสิ่งเลือกอย่างอิสระเสรีจนกระทั่งถึงขั้นที่ 7 คือ การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเลือกให้ได้อย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เกณฑ์ในการพิจารณาค่านิยมแท้หรือขั้นตอนการเกิดค่านิยมสรุปได้ดังนี้

ขั้นการเลือก

1. เลือกอย่างอิสระเสรี
2. เลือกจากตัวเลือกหลายอย่าง
3. เลือกหลังจากพิจารณาถึงผลที่ตามมาอย่างรอบคอบ

ขั้นการให้ค่า

4. การถนอมและการเทิดทูน

5. การยอมรับอย่างเปิดเผย

ขั้นการปฏิบัติ

6. การปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกแล้ว
7. การปฏิบัติซ้ำ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2535, หน้า 353) กล่าวว่า ความคิดและค่านิยมมีความสัมพันธ์กัน บุคคลที่จะพัฒนาค่านิยมของตนเองได้นั้นจะต้องเป็นผู้คิดเป็นและมีประสบการณ์ในการคิดมาก่อน ถ้าพิจารณาตามเกณฑ์การเกิดค่านิยมทั้ง 7 ขั้นนั้นจะเห็นว่า กระบวนการของการใช้ความคิดของ บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่านิยมมาก โดยเฉพาะในขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยมคือ การเลือกค่า บุคคลจะต้องเลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีเหตุผล พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียตลอดจนผลที่ตามมาภายหลังก่อนที่จะตัดสินใจเลือก ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ในการคิดมาก่อนจะยิ่งช่วยในการคิดตัดสินใจได้ดีขึ้น

คุณลักษณะอื่นที่คล้ายค่านิยม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2535, หน้า 330) กล่าวว่า มีคุณลักษณะอื่นหลายอย่างที่คล้าย ค่านิยม แต่ถ้าพิจารณาตามเกณฑ์ 7 อย่างแล้วจะไม่ใช่ค่านิยม และคุณลักษณะบางอย่างจะก่อให้เกิด ค่านิยมขึ้นภายหลัง

1. จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ การดำเนินชีวิตของคนเรานั้นจำเป็นจะต้องมีจุดมุ่งหมาย หรือจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต หลักการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นหลักในการตัดสินใจ การเลือกต่าง ๆ ซึ่งจุดมุ่งหมายของชีวิตนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและวุฒิภาวะของบุคคล จุดมุ่งหมายของชีวิตนี้ไม่ใช่ค่านิยม แต่จะเป็นตัวการสำคัญที่

จะช่วยสร้างหรือก่อให้เกิดค่านิยมของบุคคล

2. ทศนคติหรือเจตคติ ทศนคติเป็นผลรวมของความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งนั้นในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาค่านิยมแท้ 7 ประการแล้ว ทศนคติไม่ใช่ค่านิยม

3. ความรู้สึก เป็นสิ่งที่บุคคลแสดงออกมาในลักษณะแตกต่างกันหลายชนิด เช่น ความดีใจ เสียใจ ความโกรธ ความยินดี ความฉุนเฉียว เป็นต้น การแสดงความรู้สึกดังกล่าวนี้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบุคคล สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประสบการณ์ การเลี้ยงดู เป็นต้น ในตัวบุคคลคนเดียวกันการแสดงความรู้สึกเหล่านี้แต่ละครั้งก็จะแตกต่างกันด้วย ซึ่งถ้าพิจารณาตามเกณฑ์การพิจารณาค่านิยมแท้ 7 ประการแล้ว ความรู้สึกจะไม่ใช่ค่านิยม

4. ความเชื่อ เป็นส่วนประกอบที่มีในตัวบุคคล ซึ่งบุคคลนั้นอาจจะรู้ตัวว่ามีหรือไม่รู้ตัวก็ได้ แต่จะสามารถรู้ว่ามีได้จากการที่บุคคลนั้นพูดหรือกระทำ ซึ่งเนื้อหาของความเชื่อนี้อาจจะเป็นการอธิบายถึงสิ่งของหรือเหตุการณ์ว่าถูกหรือผิด ประเมินค่าว่าดีหรือไม่ดี หรือสนับสนุนว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ไม่ว่าความเชื่อจะออกมาในรูปลักษณะใด (อธิบาย ประเมินค่า หรือสนับสนุน) ก็ตาม แต่ละลักษณะจะเป็นส่วนที่ช่วยกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป ถ้าได้รับการกระตุ้นที่เหมาะสม ความเชื่อกับค่านิยมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างมาก ค่านิยมจะเป็นผลรวมจากความเชื่อหลาย ๆ อย่างของบุคคล ระบบค่านิยมของบุคคลจะเกิดจากการจัดความเชื่อดังกล่าวเข้าเป็นลำดับความสำคัญ ดังนั้น ถ้าความเชื่อใดได้มีขั้นตอนการเกิดตามขั้นตอนเกณฑ์การพิจารณาหาค่านิยมแท้ 7 ประการดังได้กล่าวไว้แล้ว ก็จะนับได้ว่าความเชื่อเป็นค่านิยมของบุคคลได้

5. พฤติกรรมการปฏิบัติ การปฏิบัติทุกอย่างของบุคคลไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมตามการปฏิบัติหรือการแสดงออกนั้น ๆ เสมอไป คนมีพฤติกรรมการปฏิบัติอย่างหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากการถูกบังคับ หรือจำใจต้องทำก็ได้ หรือทำเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมการปฏิบัติดังกล่าว ถือว่าไม่ใช่ค่านิยม ค่านิยมจะต้องเกิดจากการที่บุคคลได้เลือกสิ่งนั้นอย่างอิสระ เลือกจากข้อเลือกหลาย ๆ อย่าง เลือกหลังจากได้พิจารณาข้อดีข้อเสียหรือผลสืบเนื่องแล้ว อนุมัติและเพิกถอนสิ่งนั้น ยอมรับอย่างเปิดเผย ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น และปฏิบัติซ้ำจนเป็นนิสัย ถ้าเป็นไปตามเกณฑ์นี้แล้วจึงจะเรียกได้ว่าพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นค่านิยมของบุคคล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 275) กล่าวถึงการเกิดค่านิยมดังนี้ ค่านิยมซึ่งคนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคล และขณะเดียวกันก็มาจากการเชื่อและเจตคติ การเกิดค่านิยมจะมีพฤติกรรม 3 อย่างคือ

ก. การยอมรับ พฤติกรรมในขั้นแรกนี้จะเป็นการลงความเห็นหาเหตุการ์ณ สิ่งของ หรือ การกระทำใดเป็นสิ่งที่มีความค่า บุคคลจะมีความเชื่อซึ่งจะมีมากน้อยแตกต่างกันไป ความเชื่อนี้จะ กลายเป็นการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพร้อมที่จะวัดและประเมินสิ่งนั้น

ข. ความชอบในค่านิยม พฤติกรรมของความชอบจะแทรกอยู่ระหว่างการยอมรับ การเกิดค่านิยมและความรู้สึกถูกผูกมัดอยู่กับค่านิยมนั้น ความชอบนี้จะประเมินจากทั้งตนเองและ จากบุคคลข้างเคียงด้วยว่าเขามีค่านิยมในสิ่งนั้น

ค. การผูกมัด เป็นขั้นที่มีความเชื่อมั่นว่าจะยอมรับค่านิยมนั้น เช่น การเคารพในผู้ใหญ่ การแสดงความอ่อนน้อม ซึ่งจะบ่งว่าเขามีค่านิยมในสิ่งนั้น

ค่านิยมของแต่ละคนจะแตกต่างกันไปในตัวคนเดียวกันก็จะมีค่านิยมหลาย ๆ ชนิดซึ่งเรา สามารถจัดให้เป็นระบบโดยการเข้ากลุ่มกัน โดยการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมและจัดระบบ ค่านิยม อาจจะเป็นการเรียงลำดับ โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมนั้น ซึ่งจะเป็นที่มาของ การกำหนดปรัชญาชีวิตของเขา อาจจะเป็นเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์ อุดมคติก็ได้ ซึ่งเป็นการ แสดงลักษณะค่านิยมตามที่ยึดถือและพฤติกรรมต่อมาคือ การปฏิบัติ ซึ่งจะสังเกตจาก พฤติกรรมภายนอกในสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งในบางครั้งก็เป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่ได้นำไปปฏิบัติก็ได้

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การเกิดค่านิยมต้องเป็นไปตามเกณฑ์ ทั้ง 7 ขั้นดังที่กล่าวมาจึงจะเป็นค่านิยมแท้ นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะอื่นที่คล้ายค่านิยม แต่ถ้าหาก พิจารณาตามเกณฑ์ทั้ง 7 ขั้นแล้วจะไม่ใช่ค่านิยม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้อาจจะก่อให้เกิดค่านิยมขึ้น ภายหลัง

บ่อเกิดของค่านิยมไทย

ยิ่งยง เรืองทอง (2543, หน้า 158) กล่าวถึงบ่อเกิดของค่านิยมไทยว่า ค่านิยมของ ปักเจกชนหรือสังคมแต่ละแห่งอาจมีบ่อเกิดหรือมีปัจจัยแตกต่างกัน บ่อเกิดหรือที่มาของค่านิยม ส่วนมากจะมาจากหลายแห่ง เช่น ความเชื่อ ศาสนา การสั่งสอนอบรม แนวคิดที่ว่าดีงามแล้วนำมา ปฏิบัติจนกลายเป็นค่านิยม ประสพการณ์ ความเคยชิน สภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปรับปรุง ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดค่านิยม ได้

สำหรับบ่อเกิดของค่านิยมไทย ปัจจัยที่ทำให้เกิดค่านิยมไทยพอสรุปได้ดังนี้

1. คำสอนของพระพุทธศาสนา ชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนามานาน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทย คนไทยได้ปลูกฝังคุณลักษณะตามหลักของ พระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

2. ความเชื่อในอำนาจของวัตถุมงคลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น นิยมการทำพิธีฮั่นนวด

เพื่อให้พ้นทุกข์ ได้รับความสุข สิ่งที่ปรารถนาหรือนิยมใช้เครื่องรางของขลังซึ่งถือว่าเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของชาวไทย

3. ศาสนาพราหมณ์อันเป็นบ่อเกิดของพระพุทธศาสนา ซึ่งก่อให้เกิดพิธีกรรมหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามลัทธิความเชื่อ เช่น พิธีแรกนาขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

4. การศึกษาอบรม เกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมของคนและสังคมได้ ดังนั้น การอบรมสั่งสอนจึงเป็นบ่อเกิดของค่านิยม

5. วัฒนธรรมต่างชาติ เนื่องจากปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความสะดวกสบายด้วยการคมนาคมทำให้คนไทยได้ประสบพบเห็นหรือสมาคมกับต่างชาติหรือเห็นวัฒนธรรมของชาติที่เจริญ เมื่อเห็นว่ามีดีงามเลยเกิดค่านิยมขึ้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าค่านิยมของไทยมีปัจจัยหรือบ่อเกิดหลายอย่าง จากอดีตจนปัจจุบัน ในอดีตพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อ ระบบศักดินา แต่ปัจจุบันการวิวัฒนาการของสังคม ความเจริญด้านเทคโนโลยี การศึกษา ภาวะเศรษฐกิจและการเมือง สภาพดังกล่าวนี้มีอิทธิพลสามารถบันดาลให้เกิดค่านิยมของสังคมไทยได้ ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ พยายามจะปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมให้แก่คนในชาติเป็นไปในลักษณะที่พึงประสงค์

อานนท์ อาภากริม (2515, หน้า 89 อ้างถึงใน ณรงค์ เส็งประชา, 2539, หน้า 85) ได้เสนอไว้ว่า ค่านิยมของสังคมไทย มาจากสาเหตุต่าง ๆ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ความเชื่อในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความแห้งแล้ง ความกลัวภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นผลให้เกิดการทำพิธีอันวอนกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คิดว่ามีอยู่ เพื่อช่วยเหลือ ตัวอย่างเช่น การนิยมเครื่องรางของขลัง เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของชาวไทย

2. พุทธศาสนา จากการที่คนไทยนับถือพุทธศาสนามานานแล้ว พุทธศาสนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทย คนไทยได้รับการปลูกฝังให้มีคุณลักษณะบางประการเช่น การทำบุญ ความซื่อสัตย์ การเคารพผู้อาวุโส ความเชื่อในกฎแห่งกรรม ความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น

3. ศาสนาฮินดู ก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามลัทธิความเชื่อ เช่น การอาบน้ำในพิธีกรรมต่าง ๆ พิธีวางศิลาฤกษ์ คนไทยนิยมจัดให้มีพิธีกรรมก่อนเริ่มกระทำกิจกรรมต่าง ๆ

4. ระบบศักดินา สังคมไทยผูกพันกับระบบศักดินาเป็นเวลานาน ระบบศักดินาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมของสังคมไทย เช่น ค่านิยมความอยากเป็นเจ้านาย ต้องการมียศถาบรรดาศักดิ์ ชอบราชการ ชอบมีลูกน้อง เป็นลูกพี่

5. สื่อมวลชน เป็นตัวสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี แต่ค่านิยมที่สร้างหรือปลูกฝังนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากน้อยเพียงใด เป็นผลเสียต่อสังคมหรือไม่นั้นเป็นอีก

เรื่องหนึ่ง

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า ค่านิยมไทยมีบ่อเกิดมาจากปัจจัยหรือบ่อเกิดหลายอย่างตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าเมื่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมเปลี่ยนไป ค่านิยมก็จะเปลี่ยนไปด้วย

ประเภทของค่านิยม

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 273) แบ่งค่านิยมเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านจริยธรรม เป็นค่านิยมในด้านความประพฤติคุณธรรม เช่น คำสอน ศีลธรรม จริยธรรมของมนุษย์
2. ด้านสุนทรียภาพ เป็นค่านิยมในด้านความงามที่แสดงออก เช่น ความงามด้านศิลปะ ด้านดนตรี
3. ด้านสังคมการเมือง เป็นค่านิยมที่มีอยู่สังคมเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

Rokeach (1968 อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2535, หน้า 334) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น

2 ประเภทคือ

1. ค่านิยมประเภทที่มีคุณค่าในการเป็นเครื่องมือหรือแนวทางไปสู่สิ่งอื่น ซึ่งอาจจะเรียกว่าค่านิยมประเภทที่มีคุณค่าในด้านการใช้สอย (Instrumental Values) ตัวอย่างเช่น ความทะเยอทะยาน ความใจกว้าง ความรื่นเริง ความสามารถ ความสะอาด ความซื่อสัตย์ เป็นต้น
2. ค่านิยมประเภทที่เป็นจุดหมายหมายหรือมีคุณค่าอยู่ในตนเอง ไม่ได้พึงสิ่งอื่นและมีคุณลักษณะเฉพาะของตนเอง (Terminal Values) ตัวอย่างเช่น ชีวิตที่มีความสะดวกสบาย ชีวิตที่ตื่นเต้น ความรู้สึกประสบความสำเร็จ สวัสดิภาพของครอบครัว ความสุข ความรัก เป็นต้น

พนัส หันนาคินทร์ (2523 อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2535, หน้า 335) ได้แยกประเภทของค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ค่านิยมที่มีลักษณะคงตัวหรือค่านิยมที่จำเป็นอันจะต้องรับปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทยและประชาชนทั่วไป เป็นค่านิยมที่ยอมรับโดยปราศจากข้อสงสัยในสังคม ตัวอย่างเช่น ความรักชาติ รักความเป็นไทย ลัทธิชาตินิยม ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความสะอาด การมีสุขภาพดี การรักษาสุขภาพส่วนตัวและชุมชน เป็นต้น
 2. ค่านิยมที่มีลักษณะไม่คงตัวหรือค่านิยมที่เกิดขึ้นใหม่ยังอยู่ในระหว่างการพิสูจน์ด้วยกาลเวลาว่าจะมีความคงทนถาวรต่อไปสักเพียงใด เช่น ค่านิยมที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในความงามของศิลปะ เป็นต้น การสร้างค่านิยมประเภทนี้อาจจะไม่รีบด่วนนักเมื่อเทียบกับค่านิยมประเภทแรก
- สาโรช บัวศรี (2424 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543, หน้า 130) ได้

แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท

1. ประเภทพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบไปด้วยค่านิยมดังต่อไปนี้
 - 1.1 คุณธรรม (Moral Values)
 - 1.2 จริยธรรม (Ethical Values)
 - 1.3 ธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม (Cultural Values)
 - 1.4 กฎหมาย (Legal Values)
2. ค่านิยมวิชาชีพ (Professional Values) ประกอบไปด้วยค่านิยมดังต่อไปนี้
 - 2.1 อุทิศการณ์ในวิชาชีพของตน
 - 2.2 วินัยของวิชาชีพของตน
 - 2.3 มรรยาทของวิชาชีพของตน
 - 2.4 พระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิชาชีพของตนโดยตรง

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่ามีผู้แบ่งค่านิยมไว้หลายประเภทตามมุมมองของแต่ละคน สำหรับการศึกษาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์นี้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อแบ่งเป็นประเภทแล้วจัดว่า เป็นได้ทั้งค่านิยมทางสังคมและค่านิยมทางพฤติกรรมที่มีคุณค่าในด้านการใช้สอย รวมทั้งจำเป็นต้องรับปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทยและประชาชนทั่วไป เนื่องจากเป็นค่านิยมที่ยอมรับโดยปราศจากข้อสงสัยในสังคม

ความสำคัญของค่านิยม

สุนทร โคมินทร์ (2522, หน้า 52 อ้างถึงใน ยิ่งยง เรืองทอง, 2543, หน้า 143) ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของค่านิยมไว้ ดังนี้

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Criteria) หรือมาตรฐาน (Standard) ที่ให้นำพฤติกรรม การปฏิบัติในหลายทาง เช่น
 - 1.1 เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ตัดสิน ชื่นชม ยกย่อง หรือติเตียนตนเองหรือการกระทำของคนอื่น
 - 1.2 เป็นตัวกำหนดให้เราเลือกนิยมนุ้มนการกระทำทางเมืองบางอุดมการณ์มากกว่า อุดมการณ์อื่น
 - 1.3 จูงใจให้เราแสดงถึงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ
 - 1.4 เป็นปทัสถานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิดและการกระทำของ ตน
 2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการและแรงจูงใจของมนุษย์
- ดังนั้น จึงสรุปความสำคัญของค่านิยมได้ ดังนี้

- 2.1 ค่านิยมช่วยให้บุคคลตัดสินใจ สิ่งใดถูก ผิด ดี ชั่ว ก่อนมีการปฏิบัติหรือยึดถือ
- 2.2 ค่านิยมช่วยให้บุคคลในการกำหนดท่าทีของตนเองต่อเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ
- 2.3 ค่านิยมช่วยสร้างมาตรฐานและแบบฉบับการประพฤติของบุคคล
- 2.4 ค่านิยมมีอิทธิพลเหนือบุคคลในการเลือกคบหาสมาคมกับคนอื่นและการ

เลือกกิจกรรมทางสังคม

- 2.5 ค่านิยมช่วยให้บุคคลกำหนดความคิดและแนวปฏิบัติต่อตนเอง
- 2.6 ค่านิยมช่วยสร้างหลักศีลธรรมซึ่งบุคคลจะใช้ในการพิจารณาการกระทำของ

คนอย่างมีเหตุผล

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสังเคราะห์ได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญต่อปัจเจกชนและสังคม มีความสำคัญต่อแนวปฏิบัติ ปทัสถานของสังคมและการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ การติดต่อสัมพันธ์กันล้วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม ค่านิยมยังก่อให้เกิดความต้องการอันจะเกิดเป็นพฤติกรรม เป็นต้น ดังนั้น ค่านิยมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลและสังคม

ผลดีและผลเสียของค่านิยม

ณรงค์ เสียงประชา (2539, หน้า 82-83) ได้กล่าวถึง ผลดีและผลเสียพอสรุปได้ ดังนี้

ผลดีหรือประโยชน์ที่อาจได้รับจากค่านิยม

1. ค่านิยมก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะของสังคม เช่น คนไทยรักอิสระเสรี ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้คนทั่วไปมีความเป็นอยู่อย่างเสรี
2. ถ้าสังคมใดมีค่านิยมที่ดี เช่น ยึดเอาความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเสียสละ ความมีระเบียบวินัย เป็นค่านิยมก็จะช่วยให้สังคมนั้นมีโอกาสเจริญก้าวหน้าได้มากกว่า
3. สังคมที่ผู้คนยึดมั่นในค่านิยมเดียวกัน ทำให้เกิดการรวมพลังด้านจิตใจเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. ค่านิยมก่อให้เกิดความต้องการ เกิดแรงกระตุ้น อันจะก่อให้เกิดการกระทำ ถ้าเป็นค่านิยมที่ดีย่อมจะก่อให้เกิดผลดีเพิ่มขึ้น
5. ค่านิยมช่วยกำหนดพฤติกรรมของผู้คนในสังคมและทำให้เขาเลือกปฏิบัติได้ถูกกว่าอะไรควรปฏิบัติ เป้าหมายของเขายู่ที่อะไร

ส่วนผลเสียจะเกิดขึ้นถ้าเป็นค่านิยมที่ไม่ก่อให้เกิดผลดี เช่น ความหุนหัน การพนัน การชอบแข่งขันเพื่อเอาชนะ การดื่มสุราเลี้ยงสังสรรค์กันเป็นประจำ ซึ่งย่อมจะเป็นผลเสียทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่าค่านิยมก่อให้เกิดแนวทางการตัดสินใจ การให้คุณค่าความสนใจ ความพึงใจ แบบแผนพฤติกรรมที่ถูกเลือก ตลอดจนค่านิยมยังก่อให้เกิด

ลักษณะเฉพาะของสังคม สิ่งที่ยึดมั่น ความต้องการแรงกระตุ้น ซึ่งนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม ดังนั้นถ้าบุคคลมีค่านิยมที่ดี ย่อมมีการแสดงออกที่ดีและนำสังคมไปสู่ความเจริญและความสงบสุข ในทางตรงกันข้ามกันหากบุคคลในสังคมมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันมีผลกระทบต่อสังคม ดังนั้นบุคคลจึงควรได้รับการพัฒนาค่านิยมให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน นักเรียนและนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป

ค่านิยมกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

Chickering (1974 อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544, หน้า 39) เสนอว่าคนที่เรียนในมหาวิทยาลัย 4 ปีนั้น มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาถึง 7 ด้าน ซึ่งใน 7 ด้านนั้นได้กล่าวถึงการพัฒนาความเป็นผู้มีคุณธรรม (Developing Integrity) ด้วยว่า เมื่อนิสิตนักศึกษาได้ก้าวจากปี 1 ไปสู่ปีที่ 4 ของการศึกษาควรจะพัฒนาตนเองรอบด้าน อันประกอบเป็นตัวนิสิตนักศึกษาที่สมบูรณ์ เช่น เรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม ซึ่งในอดีตอาจจะยังไม่มีความแน่นอน เมื่อศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาก็จะพัฒนามาสู่จุดที่ค่อนข้างมั่นคง ระยะ 4 ปีของการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อในรั้วมหาวิทยาลัยนี้ นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ในตนเองมากที่สุด บุณการแห่งตนนี้จึงพร้อมไปกับการมีอุดมการณ์ การมีค่านิยมเป็นของตนเอง มีความคิดความเชื่อในสิ่งใดนั้นหรือความซื่อสัตย์ ตลอดจนสามารถที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, หน้า 22) ได้ศึกษาลักษณะโดยทั่วไปตามธรรมชาติของวัยรุ่น คืออายุประมาณ 17-21 ปี โดยดูลักษณะและเปรียบเทียบลักษณะนิสิตนักศึกษาไทย ส่วนลักษณะนิสิตนักศึกษาของสหรัฐได้จาก Kauffman Joseph F: Student in Higher Education (1974, pp. 19-21 อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544, หน้า 22) ผลการวิจัยที่ศึกษาสภาพนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับสภาพนิสิตในปัจจุบันของประเทศไทย คือ

1. ปีหนึ่ง นิสิตรู้สึกตื่นเต้น สนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้านไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย เขาอยากเรียน มีความตั้งใจในการศึกษาและอยากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งจะสนิทสนมและเชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์
2. ปีสอง เขาไม่ค่อยพอใจในครูบาอาจารย์ เริ่มมีความคิดเห็นขัดแย้งและเป็นปฏิปักษ์ต่อมหาวิทยาลัย มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น
3. ปีสาม เขามักสงบเงียบ ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ๆ ของเขามากกว่ามีความเฉยเมยต่อสังคมมหาวิทยาลัยและการเรียน อาจมีความคิดที่เริ่มมีเพื่อนต่างเพศที่สนิทพอจะเป็นคู่รักต่อไป

4. ปีสี่ เขาไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มักจะเริ่มสนใจเรื่องเกี่ยวกับการงาน ศึกษาคือและความก้าวหน้าในอนาคต

วิโรจน์ ธีรคุณ (2543, หน้า 242) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 มักจะต้องปรับตัวจากการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยจากบ้านมาเป็นหอพักในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ วิโรจน์ ธีรคุณ (2543, หน้า 248) ยังกล่าวอีกว่า มักเชื่อกันว่านิสิตนักศึกษาปีสองจะมีคะแนนตกลงไปจากปีหนึ่ง แต่แท้จริงแล้วมีนิสิตนักศึกษาเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่เป็นแบบนี้ โดยคิดว่าน่าจะมีสาเหตุหลายประการ เช่น ตอนปีสองมีการพักผ่อนมากขึ้นหลังจากเหน็ดเหนื่อยจากกิจกรรมในปีหนึ่ง การเริ่มสนุกสนานกับกิจกรรมมากขึ้น เริ่มมีการคบเพื่อนต่างเพศ การสับสนกับบทบาทของตนเอง รายวิชาในชั้นปีที่สองมีความยากมากขึ้น เนื่องจากปีหนึ่งมักจะเป็นวิชาพื้นฐาน เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ระดับการเรียนรู้ตกลงไปจากเดิม นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่สองจึงต้องทุ่มเทความขยันและความสามารถในการมากขึ้น รวมทั้งหาวิธีเรียนรู้ทักษะของการเรียนด้วย ในขณะที่นิสิตนักศึกษาในปีที่สามและในปีที่สี่มักไม่ค่อยมีปัญหา แต่มักจะรู้สึกว่ามีความรู้แน่นขึ้นและอยากแสดงออกมากขึ้น

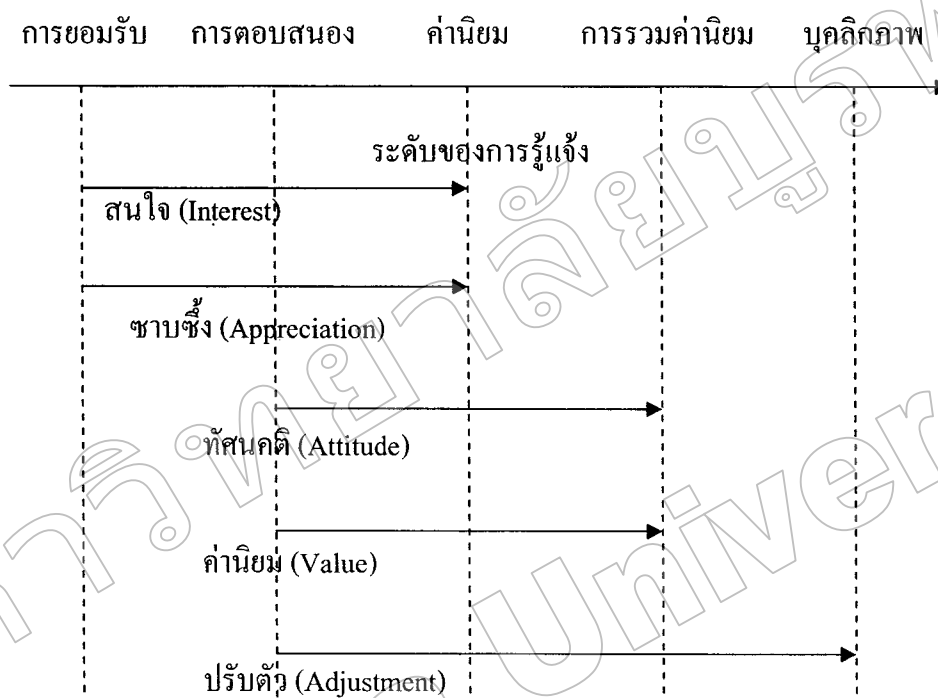
ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2530, หน้า 147) ศึกษาเรื่องรูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในแต่ละชั้นปีมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ความแตกต่างกันออกไปมากพอสมควร ปรากฏการณ์นี้เห็นได้ชัดเจนเพราะนิสิตปีที่ 4 นั้น โดยทั่วไปเป็นนิสิตปีสุดท้าย ซึ่งจะต้องออกไปประกอบอาชีพแล้ว จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมน้อยลงลงจะให้ความสำคัญกับการวางแผนการเตรียมการเพื่อออกไปทำงานมากกว่า ส่วนปีที่ 3 นั้น ผ่านชีวิตมหาวิทยาลัยมาพอสมควร ย่อมเข้าใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมมากกว่า

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่านิสิตนักศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้นนิสิตนักศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ จากข้อมูลข้างต้น พบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะในแต่ละชั้นปีแตกต่างกัน นิสิตในชั้นปีที่ 1 อยู่ในช่วงการปรับตัวในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 2 มีการปรับตัวด้านการเรียนและนิสิตชั้นปีที่ 4 อยู่ในช่วงการเตรียมตัวในการออกไปทำงาน ในขณะที่นิสิตชั้นปีที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยและมีความรู้ในสาขาวิชามากพอสมควร

การวัดค่านิยม

เพราพรณ เปลียนภู (2542, หน้า 94) กล่าวว่า ความสนใจ ความซาบซึ้ง ทศนคติ ค่านิยม และการปรับตัว มีความแตกต่างกันที่ระดับของการรู้แจ้ง (Degree of Internalization) ที่มีต่อบุคคล วัตถุและเหตุการณ์ในสิ่งแวดล้อมของเขาที่เจริญงอกงามมาจากภายในตน โดยความสนใจและซาบซึ้ง เป็นระดับการรู้แจ้งระดับต้น ส่วนการเกิดค่านิยมและการพัฒนาจนถึงการปรับตัว เป็น

การเรียนรู้ระดับสูง มองเห็นคุณค่าสิ่งที่ยึดถืออย่างถ่องแท้ จึงได้นำสิ่งเหล่านั้นมาประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเป็นบุคลิกภาพในที่สุด ดังแผนภูมิแสดงระดับของการรู้แจ้งที่เกิดขึ้นในระดับต่าง ๆ ของจิตพิสัย

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงระดับของการรู้แจ้งที่เกิดขึ้นในระดับต่าง ๆ ของจิตพิสัย

Krathwohl, Bloom and Masia (1964 อ้างถึงใน เพราพรรณ เปลี่ยนภู, 2542, หน้า 299)

ได้สรุปว่า ผลของการเรียนที่หน่วยงานการศึกษาต้องการที่จะพัฒนา มีอยู่ 4 ประการ คือ ความสนใจ ทักษะ ค่านิยมและบูรณาการทางบุคลิกภาพ (Personality Integration) ความสามารถที่เกิดขึ้นมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ความสนใจ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาจิตพิสัย ตั้งแต่ขั้นการยอมรับไปจนถึงการยึดมั่นในค่านิยม ผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้เรียนจะยินดีรับฟังและตั้งใจเรียน สามารถควบคุมความสนใจได้เป็นเวลานาน สามารถที่จะรู้ในเรื่องที่สอนและสังเกตด้วยความสนใจ
2. ทักษะ เป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาจิตพิสัย ตั้งแต่ความรู้สึกรักดีใจที่จะรับรู้ไปจนถึงขั้นการจัดระบบค่านิยม พฤติกรรมที่แสดงออก คือ ผู้เรียนเต็มใจในการทำพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่ต้องบังคับ เช่น สนใจฟังและลงมือทำกิจกรรม ค้นคว้าเพิ่มเติม กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ต้องการแสดงหรือทำกิจกรรมนั้น ๆ และพยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงจนถูกต้อง

3. ค่านิยม เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาจิตพิสัย ตั้งแต่ระดับการตอบสนองไปจนถึงการจัดระบบคุณค่า ผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้เรียนยอมรับค่านิยมนั้น (สิ่งเร้า) โดยจะนำไปปฏิบัติยึดถือ มีความเชื่อ ทำตามอย่าง ตั้งกลุ่มหรือรวมกลุ่มแสดงออกถึงความเชื่อนั้นและมีการนำความเชื่อนั้น ๆ ไปตัดสินใจหรือประเมินสิ่งที่พบ

4. การบูรณาการบุคลิกภาพ เป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาจิตพิสัยถึงขั้นสูงสุด โดยเริ่มพัฒนาตั้งแต่การเกิดค่านิยมไปจนถึงการรวมค่านิยมที่มีอยู่และแผ่ขยายจนเกิดเป็นบุคลิกภาพ การแสดงพฤติกรรมของผู้ที่พัฒนาในระดับสูงสุดนี้ Krathwohl et al. (1964 อ้างถึงใน เพราพรหม เปลี่ยนภู, 2542, หน้า 300) เรียกว่า ความสามารถในการปรับตัว (Adjustment) ซึ่งได้แก่ การแสดงให้เห็นว่ามีความรับผิดชอบในการทำงาน ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และสามารถทำงานร่วมมือกับผู้อื่นได้

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, หน้า 13) กล่าวถึงแนวคิดจากการจัดจำแนกด้านความรู้สึกรับรู้ของ Krathwohl, Bloom and Masia ว่า ลำดับมโนภาพของการเกิดความรู้สึกเริ่มจากการเกิดความสนใจ (Interest) มาเป็นอันดับแรก ตามด้วยความซาบซึ้ง (Appreciation) เจตคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และการปรับตัว (Adjustment) แต่ถ้ามองในการจัดความรู้สึกเป็นขั้น ๆ จะเริ่มจากการรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การรู้คุณค่า (Valuing) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และการสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by a Value Complex) ดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นแรกของความรู้สึกเป็นการสัมผัสเบื้องต้นเพียงได้รู้เห็นเท่านั้น จะเรียกว่าเป็นขั้นการจดจำสิ่งที่ได้รับการสัมผัสจากประสาทสัมผัส แบ่งย่อย ๆ ได้เป็น 3 ขั้น

1.1 การรู้จัก (Awareness) เป็นพฤติกรรมขั้นแรกที่คนรู้จักกับสิ่งเร้าว่าเป็นอะไร เป็น การรู้จักเบื้องต้นผิวเผินเท่านั้น ยังมองไม่เห็นความสำคัญ เป็นเพียงการสังเกตเห็นปรากฏการณ์โดยปราศจากความสนใจ เช่น รู้จักสี รูปแบบ การจัดอันดับ

1.2 ความเต็มใจในการรับ (Willingness to Receive) ขั้นนี้เป็นขั้นเต็มใจหรือพอใจที่จะรับรู้ มีความอ่อนโอนต่อสิ่งที่พบเห็น แต่เป็นเพียงการบังคับใจเท่านั้น เช่น ฟังผู้อื่นพูดด้วยความเต็มใจ อดทนที่จะทำอะไรให้สำเร็จ อดทนที่จะฟังอะไรให้จบ ยอมรับความแตกต่างของเชื้อชาติ และวัฒนธรรม

1.3 ควบคุมหรือคัดเลือกความเอาใจใส่ (Controlled or Selected Attention) ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกต่อเนื่องจากขั้นที่แล้ว ที่แตกต่างออกไปก็คือ ความรู้สึกที่จะบอกได้ว่า ไรควรเอาใจใส่ อะไรไม่ควรเอาใจใส่ เช่น ความรู้สึกที่ว่า ชอบสิ่งนี้ อยากได้สิ่งนั้น จึงมองในลักษณะควบคุมหรือเลือกมากขึ้น คำพูดที่ว่า ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมนี้ เรื่องนี้ทำให้ข้าพเจ้า

อยากรู้อยากเห็นมาก ฯลฯ แสดงว่าสิ่งที่รับรู้มีอยู่มากมาย แต่ความรู้สึกในระยะนี้จำแนกได้ว่าสิ่งใดพอใจ สิ่งใดไม่พอใจเท่านั้น

2. การตอบสนอง (Responding) เมื่อขั้นแรกรับรู้สิ่งใด เกิดความพอใจแล้วและเลือกพอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรียบร้อยแล้วก็จะถึงความรู้สึกขั้นนี้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีจิตใจจดจ่อ นั่นคือการเกิดความรู้สึก ชื่นชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ความรู้สึกด้านนี้แบ่งได้ 3 ขั้นคือ

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นความรู้สึกขั้นเชื่อฟังหรือยินยอมที่จะทำ แต่อาจจะยังไม่พอใจเท่าไรนัก เช่น ความตั้งใจที่จะบังคับตนเองให้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น การทำการบ้านให้เสร็จ เชื่อฟังกฎเกณฑ์ที่กำหนด ความตั้งใจที่จะทำตามระเบียบ

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นระดับความรู้สึกขั้นร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ความร่วมมือ ทำตามความต้องการหรือด้วยความสมัครใจ เช่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิก แสดงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) เป็นความรู้สึกพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอบสนองตอนแรก ๆ เป็นเพียงยินยอมและเต็มใจ แต่อาจจะไม่พึงพอใจก็ได้ ความรู้สึกในขั้นนี้จึงลึกลงไปอีก เป็นการยินยอมแบบเต็มใจและพึงพอใจจนเกิดความสุขสนทนและความสะดวกสบาย เช่น ร้องรำทำเพลงร่วมกับผู้อื่นด้วยความสนุกสนานพอใจ สนุกกับบทละคร วิทยุโทรทัศน์ สนุกกับการเล่นเกมส์ การแสดงความสุขสนทนพอใจบางคนอาจจะแสดงออกมาอย่างเปิดเผย แต่บางคนจะไม่แสดงให้เห็นอย่างเปิดเผย

3. การรู้คุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) ในขั้นนี้เป็นความรู้สึกรู้คุณค่าของสิ่งของ ปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับมาตั้งแต่ต้น ความรู้สึกอันนี้อาจยอมรับหรือไม่ยอมรับคุณค่าก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคุณค่า พฤติกรรมระดับนี้ค่อนข้างจะคงเส้นคงวาในการแสดงความรู้สึกและรับรู้คุณค่าสิ่งต่าง ๆ เจตคติเป็นความรู้สึกระดับนี้ ระดับนี้แบ่งความรู้สึกออกเป็น 3 ขั้นคือ

3.1 การรับรู้คุณค่า (Acceptance of a Value) ระดับนี้มุ่งหมายบรรยายคุณค่าของปรากฏการณ์ พฤติกรรม วัตถุสิ่งของ ฯลฯ ในระดับความเชื่อ เป็นการยอมรับทางอารมณ์ต่อข้อเสนอหรือคำสอนที่เขามีพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น การแสดงความสามารถอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความสามารถในการพูดและการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การชื่นชอบคุณค่า (Preference for Value) ในระดับนี้ไม่เพียงแต่เป็นการยอมรับคุณค่าแต่เพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ในคุณค่าหรือค่านิยมนั้นเพิ่มขึ้นอีก เรียกว่าเป็นขั้นต้องการคุณค่า เช่น แสดงบทบาทที่กระตือรือร้นในกิจกรรมโดยแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

3.3 การยินยอมรับ (Commitment) หมายถึง ความเชื่อศรัทธาด้วยอารมณ์แน่อน ผู้ที่มีความรู้สึกระดับนี้จะแสดงพฤติกรรมยึดมั่นอย่างเห็นได้ชัด ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกพอใจจนกระทั่งยินยอมตกลงเป็นคำมั่นสัญญา เช่น ความเชื่อศรัทธาต่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก

4. การจัดระบบคุณค่า (Organization) จากชั้นความรู้สึกที่ผ่านมา มนุษย์ย่อมเห็นคุณค่าหรือค่านิยมมากมายที่ผ่านเข้ามาในประสบการณ์ของชีวิต แต่ความรู้สึกของมนุษย์จะนิยมชมชอบเฉพาะกลุ่มค่านิยมใดค่านิยมหนึ่งเท่านั้น การจัดระบบในระดับนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งอาจจะจัดให้อยู่เป็นกลุ่มก้อนที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน มีความสัมพันธ์กัน ระบบดังกล่าวจะสร้างขึ้นจากค่านิยมส่วนย่อย ๆ นำมาประสานสัมพันธ์กัน ความรู้สึกระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 อย่างคือ

4.1 การสร้างมโนภาพของคุณค่า (Conceptualization of a Value) คุณค่าหรือค่านิยมมีอยู่หลายรูปแบบ ความรู้สึกของคนอาจนำค่านิยมที่มีลักษณะเดียวกันอยู่ด้วยกัน หรือเกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มเป็นพวก อันเป็นผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้สึกมาแล้วมาเรียกชื่อใหม่ กลายเป็นมโนภาพของคุณค่าใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นนามธรรมทางภาษาหรือเป็นรูปสัญลักษณ์ก็ได้ เช่น พยายามบ่งชี้ลักษณะของศิลปวัตถุที่ชื่นชอบ

4.2 การจัดระบบคุณค่าของค่านิยม (Organization of a Value System) ในความรู้สึกระดับนี้เป็นการจัดค่านิยมที่ซับซ้อนให้อยู่ในระบบเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลบางประการทางความรู้สึก เช่น พัฒนาวิธีการควบคุมความก้าวร้าวในรูปแบบที่ยอมรับกันทางวัฒนธรรม

5. การสร้างลักษณะนิสัยโดยคุณค่าอย่างหนึ่งหรือคุณค่าซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) ในขั้นนี้เป็นขั้นสั่งสมความรู้สึกเป็นรูปเป็นแบบมาจนกระทั่งยึดถือเป็นลักษณะนิสัย เป็นแนวความเชื่อถือศรัทธา แนวปรัชญาชีวิต มีลักษณะส่วนตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของเขา ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกที่สั่งสมมาตั้งแต่ขั้นแรกจนเกิดการเลือกสรรยึดติดเป็นของตน เป็นวิถีการดำเนินชีวิต เป็นเป้าหมายปลายทางชีวิต เป็นความรู้สึกที่ตกตะกอนแล้วกลายเป็นบุคลิกภาพ ระดับนี้แบ่งความรู้สึกออกเป็น 2 ชั้น

5.1 การสรุปอิงในทั่วไปของคุณค่าหรือค่านิยม (Generalized Set) ระดับนี้หมายถึงความรู้สึกซึ่งให้ความสอดคล้องภายในกับระบบของเจตคติและค่านิยม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นความรู้สึกตอบสนองของปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเลือกสรรระดับสูงจากกลุ่มของเจตคติและค่านิยม ตามธรรมดาคนมีเจตคติและค่านิยมอย่างมากมายที่คัดเลือกไว้และยึดถือปฏิบัติที่เห็นว่าดีงาม เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาใด ๆ ขึ้น เขาจะเอาความรู้สึกที่ยึดถือไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ เช่น มีนิสัยแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาคำตอบ

5.2 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นระดับความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ผสมผสานสรุปรวมความรู้สึกที่ยึดเป็นอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิต เช่น การพัฒนาความมีสติ การพัฒนา

ความเป็นระเบียบส่วนตัว การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม การยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นต้น

1.0 การรับ	1.1 การรู้จัก	↑		
	1.2 ความเต็มใจในการรับ			
	1.3 ควบคุมหรือคัดเลือกสิ่งที่เอาใจใส่			
2.0 การตอบสนอง	2.1 การยินยอมในการตอบสนอง	↑		
	2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง			
	2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง			
3.0 การรู้คุณค่า	3.1 การรับคุณค่า	↓		
	3.2 การขึ้นชอบคุณค่า			
	3.3 การยินยอมรับคุณค่า			
4.1 การจัดระบบ	4.1 การสร้างมโนภาพของคุณค่า	↓		
	4.2 การจัดระบบคุณค่า			
5.0 ลักษณะนิสัย	5.1 การสรุปอ้างอิงนัยทั่วไปของคุณค่า	↓		
	5.2 การสร้างลักษณะนิสัย			

ภาพที่ 4 การจำแนกด้านความรู้สึกรับรู้ของ Krathwohl, Bloom and Masia (1964 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543, หน้า 13)

จากภาพที่ 4 จะเห็นว่าคุณลักษณะด้านความรู้สึกรับรู้มีอยู่ 5 ระดับ คือ การรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การรู้คุณค่า (Valuing) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และการสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by A Value Complex) จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่าค่านิยม อยู่ในช่วงระดับขั้นพัฒนา

ความรู้สึก ดังต่อไปนี้

1. การตอบสนอง ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึก 3 ชั้น คือ การยินยอมในการตอบสนอง การเต็มใจที่จะตอบสนองและความพึงพอใจในการตอบสนอง
2. การรู้คุณค่าหรือค่านิยม ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึก 3 ชั้น คือ การรับรู้คุณค่า การชื่นชมคุณค่าและการยินยอมรับ
3. การจัดระบบคุณค่า ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกในขั้นการสร้างมโนภาพของคุณค่า มีเกิดดังนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการพัฒนาค่านิยมตามในช่วงระดับขั้นพัฒนาความรู้สึกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยผู้วิจัยได้มาประยุกต์การให้คะแนนตามเหตุผลของตัวเลือกดังนี้

ให้ 1 คะแนน เป็นคำตอบที่แสดงถึงความรู้สึกในขั้นการตอบสนอง

ให้ 2 คะแนน เป็นคำตอบที่แสดงถึงความรู้สึกในขั้นการรู้คุณค่า

ให้ 3 คะแนน เป็นคำตอบที่แสดงถึงความรู้สึกในขั้นการจัดระบบคุณค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

ชินสุข เพชรรัตน์ (2540) ศึกษาการพัฒนาค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมกระจำนียมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยนำผลการใช้กิจกรรมกระจำนียมมาพัฒนาค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 9 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือ แบบทดสอบค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมกระจำนียม ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีทดลองกับระยะเวลาการทดลองและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกระจำนียม มีค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวันสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกระจำนียม และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกระจำนียมในระยะหลังทดลองและติดตามผล

ศิริภรณ์ อธิปัตยกุล (2540) ศึกษาการพัฒนาค่านิยมความปลอดภัยในการทำงาน โดยใช้กิจกรรมกระจำนียมสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสตั๊ดหีบ อำเภอสตั๊ดหีบ จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการกระจำนียมในการสร้างค่านิยมความปลอดภัยในการทำงานของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสตั๊ดหีบ อำเภอสตั๊ดหีบ จังหวัดชลบุรี โดยสุ่มมาจำนวน 18 คน แบ่งเป็นกลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 9 คน ด้วยวิธีการแบบสุ่มอย่างง่าย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำง่าณิณเพื่อสร้างค่านิณความปลอดภัยในการทำงานเป็นเวลา 10 วัน ๆ ละ 1 โปรแกรม โดยใช้เวลาในการฝึกกิจกรรมวันละ 100 นาที ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับช่วงเวลาของการทดลอง นักศึกษาที่ได้รับการฝึกกิจกรรมการกระจำง่าณิณ มีค่านิณความปลอดภัยในการทำงานสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมการกระจำง่าณิณ ในระยะหลังทดลองและในระยะติดตามผล รวมทั้งยังมีค่านิณความปลอดภัยในการทำงานในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

วิโรจน์ นาคชาตรี (2542) ได้ศึกษา ค่านิณทางจริยธรรมของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า เยาวชนมีความรู้เรื่องจริยธรรมในพุทธศาสนา ระดับปานกลาง ร้อยละ 50 มีความรู้ระดับดีร้อยละ 5 และมีความรู้ในระดับต่ำถึงร้อยละ 12.75 ข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ เยาวชนมีค่านิณทางจริยธรรมเชิงบวกถึงร้อยละ 98.5 และเยาวชนปฏิบัติตามหลักจริยธรรมบ่อยมากในเรื่อง ความกตัญญูคุณเวทิต ความจริงใจต่อเพื่อน การบำเพ็ญประโยชน์ แต่เยาวชนพูดโกหกถึงร้อยละ 93.9 จากผลการวิจัยนี้แสดงว่า เยาวชนมีความรู้ทางด้านจริยธรรมในพุทธศาสนาไม่มากนัก แต่มีค่านิณทางจริยธรรมเชิงบวกอยู่มาก ซึ่งบ่งบอกถึงความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่ดีงามต่อตนเองและสังคม

ถนอม หะหล้า (2543) ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดค่านิณและทักษะในอาชีพของชุมชนชนบทภาคเหนือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่มีผลต่อการถ่ายทอดค่านิณและทักษะในอาชีพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสำรวจชุมชนและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล รวมถึงการสัมภาษณ์และการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า ในอดีตผู้ทำหน้าที่ย่อยทอดความรู้ ค่านิณและทักษะในอาชีพ คือ สถาบันครอบครัว ผู้ถ่ายทอดคือ พ่อแม่ ผู้รับการถ่ายทอด คือ ลูก มีลักษณะการถ่ายทอดด้วยความรัก ความซาบซึ้งและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ โดยใช้วิธีการบอกกล่าว สอน แนะนำ ทำให้ดูเป็นตัวอย่างและฝึกให้ทำตามด้วยสื่อจริง แต่ในปัจจุบันการถ่ายทอดให้คนจำนวนมากใช้วิธีการฝึกอบรม การบรรยาย สาธิตและปฏิบัติจริง กลไกและสถานการณ์ภายนอกมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายทอดค่านิณและทักษะในอาชีพ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและเทคโนโลยี

ณัฐนิศ ยศปัญญา (2544) ศึกษาค่านิณของวัยรุ่นไทยที่สะท้อนในพาดหัวโฆษณาในนิตยสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิณของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันที่สะท้อนในภาษาที่ใช้พาดหัวโฆษณาในนิตยสารวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นไทยมีค่านิณ 6 ลักษณะ ได้แก่ ค่านิณในการใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น ค่านิณในการให้ความสำคัญแก่วัตถุ ค่านิณในความต้องการความสำเร็จในชีวิต ค่านิณในการชอบสิ่งแปลกใหม่ ค่านิณในการรักสวยรักงามและค่านิณที่ชอบ

ความสนุกสนาน โดย วัชรุณสะท้อนให้เห็นค่านิยมในการรักสวยรักงามมากที่สุด รองลงมาคือ ค่านิยมในการใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น และน้อยที่สุดคือ ค่านิยมที่ชอบความสนุกสนาน

ฉันทนา วงศ์พันธ์ (2545) ได้ศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับค่านิยมอันจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางสังคมกับค่านิยมอันจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต และเพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อค่านิยมอันจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 585 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวัดค่านิยมอันจำเป็น เพื่อการดำรงชีวิตและแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ทางการศึกษาและทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสภาพแวดล้อม ทางสังคมเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อค่านิยมอันจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต และมีความสัมพันธ์กับค่านิยม อันจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต

ธารินี ไชยมาตย์ (2546) ได้ศึกษาค่านิยมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัด กรมสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 307 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2545 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและจำแนกตามเพศ อาชีพของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา และ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีค่านิยมโดยรวมและรายด้าน 5 ด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้าน สังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิชาการ ด้านศาสนา ด้านการเมือง และมีค่านิยมด้านสุนทรียภาพ อยู่ใน ระดับปานกลาง และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความแตกต่างกันในด้าน อาชีพบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีค่านิยม โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิงมีค่านิยมด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมสูง กว่านักเรียนชาย

อะหมัด ยี่สุนทร (2546) ศึกษาเรื่องการนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาค่านิยม สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ เพื่อวิเคราะห์ค่านิยม นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมโดยทั่วไป กระบวนการสังคมประเพณีของค่านิยมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ในสถาบันอุดมศึกษา พร้อมด้วยนำเสนอแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาค่านิยม สำหรับนิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมตามกระบวนการสังคมประเพณีในสถาบันอุดมศึกษา โดยการวิจัยเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) ข้อมูลในการวิจัยได้จากการวิเคราะห์สาระ และการสัมภาษณ์แบบไม่มี โครงสร้างในทางลึก จากเอกสารอ้างอิงถึงค่านิยมไทยและมุสลิม จำนวน 83 รายการ สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นิสิตนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน

72 คน ศึกษา ผลการวิจัยและวิเคราะห์เอกสารพบว่า ค่านิยมไทยมุสลิมโดยทั่วไปประกอบด้วย 6 ประเภทคือ งานอาชีพ การเงิน ร่างกาย ครอบครัว อารมณ์ และจิตวิญญาณ การเปลี่ยนแปลงระดับค่านิยมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา เป็น 5 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลงของระดับค่านิยมในแต่ละด้าน สถานที่ตั้งของสถาบัน เพศ ชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา กระบวนการวิเคราะห์สังคมประกิตของค่านิยมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ในสถาบันอุดมศึกษาเป็น 3 ประเด็นคือ กระบวนการสังเกต การสังคมประกิตและตัวแบบนามธรรม นอกจากและกระบวนการที่ก่อให้เกิดสังคมประกิต ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระบวนการวิเคราะห์ภายในตนเอง และการบูรณาการวิชาการและสังคม และแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมตามกระบวนการสังคมประกิต ประกอบด้วย การบริการ โปรแกรม การกระตุ้น และการวิจัย ในการพัฒนาค่านิยมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบัน และจัดตั้งหน่วยยุทธศาสตร์ กำหนดปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง วางแผนสร้างความเข้าใจตรงกันของบุคลากรในสถาบัน กำหนดแนวทางในการดำเนินงานผ่านกลไกต่างๆ 4 วิธีคือ การปฐมนิเทศ การป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา

สุพัตรา บุญญานุภาพพงศ์ (2547) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รัก ได้แก่ การยอมรับ ค่านิยมทางเพศในกลุ่มเพื่อน ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการแสดงความรักระหว่างเพศ ได้แก่ การยอมรับค่านิยมทางเพศในกลุ่มเพื่อน ระดับการศึกษา วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และอาชีพของมารดา ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ได้แก่ การยอมรับค่านิยมทางเพศในกลุ่มเพื่อน และอาชีพของบิดา ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการให้คุณค่าของพรหมจรรย์ ได้แก่ การยอมรับค่านิยมทางเพศในกลุ่มเพื่อน และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการทำแท้ง ได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง อาชีพของบิดาและมารดา แหล่งความรู้เรื่องเพศและการยอมรับค่านิยมทางเพศในกลุ่มเพื่อน และปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ได้แก่ ความรู้เรื่องเพศ วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง อาชีพของบิดาและเพศ

อภิรัตน์ ไชยอนันต์ (2548) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนยุคใหม่ ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนมีปฏิบัติตนด้านคุณธรรมซึ่งประกอบด้วย การมีความรู้สึกละอายในการกระทำความผิด มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และปฏิบัติตนด้านความสุจริตในระดับมาก เยาวชนมีการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมซึ่งประกอบด้วย การตอบแทนบุญคุณของผู้ให้อุปการะ การไม่ลักทรัพย์และการไม่เบียดเบียนชีวิตและร่างกายของผู้อื่นในระดับมาก และเยาวชนมีการปฏิบัติตนด้านค่านิยมซึ่งประกอบด้วย การเคารพบูชาและสำนึกในพระคุณของพระรัตนตรัย เห็นคุณค่าของตนเองด้วยการประพฤติดีและมีความ

ขยันหมั่นเพียรมีมานะอดทนในระดับมาก นอกจากนี้เขายังสามารถนำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมได้ เขายังต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรมในระดับมากและต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในระดับปานกลาง และเขายังเห็นว่าปัจจัยด้านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน ชุมชน วัดและปัจจัยด้านสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

โสภา ศิริอุเทน (2548) ศึกษาค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม ค่านิยมที่พึงประสงค์และปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา รวมถึงแนวทางการปลูกฝังและส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจำนวน 375 คน ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่อบอุ่น ส่วนใหญ่บิดามารดาได้รับราชการ พ่ออาศัยอยู่กับบิดามารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดจากโทรทัศน์ ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องสื่อสารมากที่สุด สถานที่ที่ไปเที่ยวบ่อยที่สุด คือ โรงภาพยนตร์ ค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติด้านวินัยมากที่สุด รองมาคือการยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่พึงประสงค์ คือ ระดับชั้นเรียน เขตที่พัก อาชีพของบิดามารดา เพื่อน สื่อ เทคโนโลยีการสื่อสาร ส่วนเพศ อายุ ลักษณะการพักอาศัย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ประสบการณ์การอบรมด้านคุณธรรม รายได้ของครอบครัวและแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่พึงประสงค์เลย นอกจากนี้ยังพบว่า ค่านิยมที่ควรปฏิบัติมากที่สุด คือ การพึ่งพาตนเอง ค่านิยมที่ควรปลูกฝังและส่งเสริม คือ ความรักชาติ และค่านิยมที่ควรแก้ไข คือ การประหยัด โดยแนวทางการปลูกฝังและส่งเสริมควรเริ่มจากครอบครัวเป็นอันดับแรกและสถานศึกษาควรสอดแทรกเรื่องค่านิยม รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ควรให้ความร่วมมือในการรณรงค์และส่งเสริมให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์

Tata (2005) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมสากลต่อการรับรู้ความยุติธรรมในการแบ่งชนชั้น เปรียบเทียบในประเทศจีนกับสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า แม้ความปรารถนาที่จะได้รับการดูแลอย่างยุติธรรมจะเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ แต่ความเชื่อวัฒนธรรมและค่านิยมก็มีอิทธิพลต่อการดูแลอย่างยุติธรรม ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลองเพื่อตรวจสอบการรับรู้ความยุติธรรมในการแบ่งชนชั้นของนักเรียนในเมือง 2 เมืองที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ จีนและสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของความยุติธรรมของนักเรียน ในลักษณะของการตัดสิน ดังนี้ ในด้านความคิดเห็นและการตัดสินบุคคล นักเรียนชาวจีนมีค่านิยมใน

การในการตัดสินใจบุคคล เช่น ได้รับการดูแลด้วยความเคารพ การได้รับคำอธิบายในการแข่งขัน และนักเรียนชาวจีนยังรับรู้ว่าการตัดสินใจบุคคลที่ให้ความยุติธรรมน้อยกว่าการตัดสินนักเรียนชาวอเมริกา ในทางตรงกันข้ามนักเรียนอเมริกันรับรู้การแสดงความคิดเห็น เช่น โอกาสในการอภิปรายและแสดงการตัดสินใจ ว่ามีความยุติธรรม ผลการศึกษานี้ได้รับการเชื่อมโยงกับความแตกต่างของค่านิยมทางวัฒนธรรม

Bouckennooghe, Buelens, Fontaine and Vanderheyden (2005) ศึกษาเรื่องการทำความเข้าใจความเครียดโดยค่านิยมและความขัดแย้งทางค่านิยม ผู้วิจัยสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด ค่านิยมและความขัดแย้งทางค่านิยม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คนที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ในเมืองฟรานเคอร์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าค่านิยมในการเปิดรับความเปลี่ยนแปลง ค่านิยมในการสนทนา ค่านิยมในคุณสมบัติในตัวเองและค่านิยมในการเพิ่มคุณค่าในตัวเองเป็นสิ่งที่สำคัญในการทำความเข้าใจความเครียด กลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับความเปลี่ยนแปลงมีความเครียดน้อยกว่า ในทางตรงกันข้ามกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนในเรื่องการสนทนา การเพิ่มคุณค่าในตัวเอง และคุณสมบัติในตัวเองสูง กลับมีความเครียดมากกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความขัดแย้งทางวัฒนธรรมสูงก็มีความเครียดสูงเช่นกัน การวิเคราะห์แบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย พบว่า ความแตกต่างทางเพศมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทั้ง 4 แบบและความเครียด ผลการศึกษามีความชัดเจนในทางทฤษฎีและการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

Luolu (2006) ศึกษาเรื่อง ความเหมาะสมทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: ความขัดแย้งในบุคคลและโครงสร้างทางสังคมในค่านิยม ความเชื่อและความรู้สึกเป็นสุข ผู้วิจัยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยม ความเชื่อและความรู้สึกมีความสุขเกี่ยวกับความเหมาะสมทางวัฒนธรรม กับกลุ่มตัวอย่างชาวจีนที่มีเชื้อสายต่าง ๆ กัน ได้แก่ ชาวจีน ชาวไต้หวัน จำนวน 581 คน ผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการไม่พึ่งพาตนเอง การพึ่งพาตนเอง การควบคุมและสัมพันธ์ภาพที่กลมกลืนกันเป็นรูปแบบบุคคล ซึ่งระดับของวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นสุข นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความเหมาะสมทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นสุขด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533, หน้า 732-734 อ้างถึงใน ประดิษฐ์ อุปรมัย และ ถัดดาวรรณ ณ ระนอง, 2533, หน้า 5) ได้สำรวจการให้คำนิยามความหมายของ “การให้บริการ

ปรึกษา” จากทฤษฎีของผู้จัดทำปทานุกรมศัพท์ทางจิตวิทยาและจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาและผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องกับการให้บริการปรึกษาไว้อย่างกว้างขวางและวิเคราะห์ พบว่า ในคำนิยามต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกันในสาระสำคัญ 3 ประการคือ

1. การให้บริการปรึกษาเป็นความร่วมมือกัน ซึ่งเกิดขึ้นโดยบุคคลสองคนเป็นอย่างน้อย ผู้หนึ่งคือผู้ให้บริการปรึกษากับอีกผู้หนึ่งคือผู้รับบริการ

2. การให้บริการปรึกษาเป็นการให้บริการความช่วยเหลือทางวิชาชีพ ซึ่งมีผู้ให้บริการปรึกษาที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวิชาชีพ เป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการ ซึ่งขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ อ่อนประสบการณ์ ขาดทักษะที่เหมาะสมในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาอุปสรรค การปรับตัวและการสร้างเสริมพัฒนาตนเอง

3. การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการปรึกษา ซึ่งมุ่งสู่การช่วยเหลือให้ผู้รับบริการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ตัดสินใจได้อย่างฉลาด ขจัดทุกข์ที่เผชิญอยู่ได้ มีเจตคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์และสามารถพัฒนาตนเองให้เติบโตและเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ตามศักยภาพและสมวัยของตน

จากสาระสำคัญ 3 ประการดังกล่าว จึงสังเคราะห์และสรุปความหมายของการให้บริการปรึกษาไว้ดังนี้

“การให้บริการปรึกษา คือ กระบวนการช่วยเหลือ ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ร่วมมือกัน เป็นอย่างดีระหว่างบุคคลอย่างน้อยสองคน ได้แก่ ผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งมีคุณสมบัติส่วนตัวและด้านวิชาชีพที่เหมาะสม ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้ที่ประสบปัญหา ต้องการพัฒนา และต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้เขามีความเข้าใจในตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีทักษะและมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมและดำเนินชีวิตด้วยความสุขตามควรแก่สภาพ”

อาภา จันทรสกุล (2533, หน้า 247) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม คือ การให้บริการปรึกษาแก่ผู้รับบริการตั้งแต่สองคนขึ้นไปในเวลาเดียวกัน โดยทั่ว ๆ ไปการให้คำปรึกษากลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ 6 -12 คนผู้รับบริการในลักษณะกลุ่ม นอกจากจะมีปฏิสัมพันธ์เชิงจิตวิทยากับผู้ให้คำปรึกษาแล้ว จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มด้วย ฉะนั้นจึงเป็นผู้รับความช่วยเหลือและยังเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มในแง่ต่าง ๆ กันไป

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 2) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกันหรือความต้องการเหมือนกัน โดยให้บริการตั้งแต่ 4 – 8 คน

(Shertzer & Stone, 1981 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธ์, 2549, หน้า 2) ซึ่งมุ่งให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปรับปรุงตนเองโดยผู้ให้คำปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตัวเอง แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ การยอมรับ ความไว้วางใจและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาดังแต่ 2 คนขึ้นไปในเวลาเดียวกัน ซึ่งมีปัญหาลักษณะคล้ายกันหรือความต้องการเหมือนกัน ซึ่งมุ่งให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปรับปรุงตนเองโดยผู้ให้คำปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตัวเอง แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ การยอมรับ ความไว้วางใจและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะเน้นที่การป้องกันปัญหาและการพัฒนาตนเองให้เต็มขีดความสามารถ

ลักษณะของการให้คำปรึกษากลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, หน้า 39) กล่าวว่า ลักษณะของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มประกอบด้วย

1. มีผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ซึ่งเรียกว่า Group Counselor
2. สมาชิก 5 - 9 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ง่ายต่อการสื่อสารและเป็นจำนวนที่พอจะให้ทุกคนได้รับความสนใจและได้แสดงความคิดเห็นโดยทั่วกัน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, หน้า 39) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการกลุ่มชนิดหนึ่ง ที่จะช่วยให้คนในกลุ่มได้มีโอกาสที่จะแก้ปัญหา แสดงความคิดเห็นช่วยเหลือกัน อย่างไรก็ตาม การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม นับว่ามีบทบาทในสังคมอันซับซ้อนในปัจจุบันนี้มาก ในประเทศไทยเราได้มีการนำมาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย ปัญหาที่ได้ช่วยแก้ไขมีหลายชนิด เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการศึกษาคือ ปัญหาการเลือกอาชีพ การตกงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนอนาคต ฯลฯ

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนี้ ตามหลักการดั้งเดิมแล้วใช้ได้ทั้งผู้สูงอายุ ประสพการณ์ ตลอดจนอาชีพที่คล้ายกันและต่างกัน กล่าวคือ เป็นทั้ง Homogeneous Group และ Heterogeneous Group ทั้งนี้ผู้ดูแล Group Counselor จะมุ่งเน้นที่จุดใด

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

อาภา จันทรสกุล (2533, หน้า 248) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่า โดยทั่วไป การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์ทั่วไปแบบกว้าง ๆ และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของกลุ่มและเทคนิควิธีการเฉพาะตามทฤษฎีที่กลุ่มใช้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มคล้ายคลึงกับวัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้คำปรึกษา ประเด็นที่เพิ่มเติมก็คือ สมาชิกแต่ละคนเรียนรู้ที่จะปฏิสัมพันธ์เชิงจิตวิทยากับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม คือ เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือให้กำลังใจ ให้การยอมรับอย่างจริงใจต่อกัน โดยตระหนักว่ากำลังใจที่คนแต่ละคนให้แก่กันนั้นมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนากลุ่ม เป็นกำลังใจเกื้อกูลต่อการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน

Corey (1981, หน้า 8 อ้างถึงใน อาภา จันทรสกุล, 2533, หน้า 248) Dinkmeyer and Muro (1971, หน้า 9 – 10 อ้างถึงใน อาภา จันทรสกุล, 2533, หน้า 248) ได้เสนอแนะถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ซึ่งทุกกลุ่มทุกประเภทควรมี สรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้การไว้วางใจตนเองและผู้อื่น
 2. เพื่อรู้จักตนเองและค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน
 3. เพื่อรับรู้ว่าคุณค่าอื่น ๆ ก็มีความต้องการและปัญหาและบางปัญหาคล้ายคลึงกับเรา
 4. เพื่อเพิ่มการยอมรับตนเอง การเคารพตนเอง ความมั่นใจในตนเอง อันนำไปสู่การมีทัศนคติใหม่ต่อตนเอง
 5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและมองเห็นวิธีการลดความขัดแย้งภายในตนเอง
 6. เพื่อเพิ่มความสามารถในการนำตนเอง การพึ่งพาตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมที่อยู่
 7. เพื่อรับรู้การตัดสินใจเลือกของตนเองและรู้จักเลือกอย่างฉลาด
 8. เพื่อกำหนดแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและรับผิดชอบต่อที่จะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
 9. เพื่อเรียนรู้ทักษะทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ
 10. เพื่อเพิ่มความไวในการรับรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
 11. เพื่อเรียนรู้วิธีการโต้แย้งหรือเผชิญหน้ากับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยท่าทีที่ื่ออาหาร ห่วงใยและจริงใจ
 12. เพื่อเรียนรู้การดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความมุ่งหวังของตนเอง ไม่ขึ้นอยู่กับการคาดหวังของผู้อื่น
 13. เพื่อช่วยให้ค่านิยมที่ตนเองมีอยู่ชัดเจนขึ้นและเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปตามครรลองของค่านิยมนั้น
2. วัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์เฉพาะของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มขึ้นอยู่กับประเภทของกลุ่มและเทคนิควิธีการเฉพาะตามทฤษฎีที่ผู้ให้บริการปรึกษาใช้ เช่น กลุ่มพัฒนาดตนเอง

แบบเกสตัลท์ จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะตามแนวทางการพัฒนาตนเองแบบเกสตัลท์ สำหรับ วัตถุประสงค์เฉพาะของการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มตามแนวทฤษฎีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม แบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนสมาชิกกลุ่มให้ตระหนักว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเป็นผลมาจากการคิดและการเฝ้าบอกตนเองอย่างไม่มีเหตุผล และช่วยให้สมาชิกหลุดพ้น จากวิธีคิดที่ไม่มีเหตุผลและการลงโทษตนเอง มาใช้วิธีคิดอย่างมีเหตุผลและเลือกดำเนินชีวิตอย่าง เป็นสุข ไม่หมกมุ่นอยู่กับความทุกข์หรือความผิดพลาดในอดีต นอกจากนี้วัตถุประสงค์เฉพาะอาจมี ขึ้นได้อีก ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมและการตกลงของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

หลักการการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่ม

อาภา จันทรสกุล (2533, หน้า 250) กล่าวถึง หลักการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มว่า การ ให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มมีหลักการทั่ว ๆ ไปของการให้บริการปรึกษาเป็นรายบุคคล เพียงแต่การ ให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มมีหลักการเพิ่มเติมจากการให้บริการปรึกษาเป็นรายบุคคล คือ หลักการ เริ่มต้นให้บริการ

หลักการเริ่มต้นให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณา 2 ประการ คือ

1. ความเหมาะสมของเวลา การให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มส่วนใหญ่มักไม่สามารถ ให้บริการได้ทันทีที่ผู้รับบริการต้องการหรือจำเป็นต้องใช้บริการ เพราะบริการให้การปรึกษาอาจจะ มีแต่กลุ่มชนิดปิด (Closed Group) คือกลุ่มที่สมาชิกมีจำนวนแน่นอนและต้องเข้าร่วมกลุ่มตั้งแต่ เริ่มแรก ไม่มีกลุ่มชนิดเปิด (Opened Group) คือกลุ่มที่เปิดรับสมาชิกใหม่เพิ่มเติมได้แล้วแต่ดุลย พินิจของผู้ให้บริการปรึกษา และกลุ่มชนิดปิดก็มีสมาชิกเต็มตามจำนวนที่เหมาะสมแล้ว ฉะนั้น เพื่อให้สมาชิกในสถาบันหรือองค์กรมีการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่ม และประเภทของกลุ่มที่มีใน แต่ละปี การให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่ม จำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาว เช่น ตลอดปีการศึกษา ว่า จะให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่มกี่ครั้ง กลุ่มประเภทใด ชนิดใดควรให้ในช่วงใดจึงจะเป็นระยะเวลาที่ เหมาะสม

2. ความเหมาะสมของผู้รับบริการเป็นกลุ่ม ผู้ขอรับบริการบางคนเท่านั้นที่เหมาะสมกับ การรับบริการเป็นกลุ่ม ฉะนั้นจึงต้องมีการคัดเลือก สมาชิกกลุ่มผู้รับบริการที่มีความวิตกกังวลสูง มี ความแปรปรวนของอารมณ์และพฤติกรรมมาก การรับรู้ไม่อยู่กับสภาวะปัจจุบันมากนัก มีปัญหา ความขัดแย้งภายในตนเองอย่างมาก ไม่เหมาะสมที่จะรับบริการเป็นกลุ่ม รวมทั้งผู้ที่มีความ โหม่งเหียงของพฤติกรรมแบบใดแบบหนึ่งมาก ๆ เช่น ขี้อายมาก ๆ ไม่กล้าออกแสดงออก ก้าวร้าวมาก ดื้ออาน ฯลฯ ไม่เหมาะสมที่จะรับบริการเป็นกลุ่มเช่นกัน ผู้รับบริการประเภทนี้ ควรให้บริการ ปรึกษาเป็นรายบุคคลไประยะหนึ่งก่อน เมื่อผู้ให้บริการปรึกษาเห็นว่า ผู้รับบริการลดความวิตก

กังวลลง การรับรู้ในลักษณะปัจจุบันเพิ่มขึ้นหรือในแง่ของปัญหา ความโน้มเอียงของพฤติกรรมลดลง ผู้รับบริการกล้าเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดของตนเองเพิ่มขึ้น หรือในรายที่ก้าวร้าวนั้นสามารถลดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวที่ทำร้ายผู้อื่นทางวาจา ท่าทางและร่างกายลงและผู้รับบริการแสดงความประสงค์ที่จะรับบริการเป็นกลุ่ม ก็ให้ผู้รับบริการเข้ารับบริการเป็นกลุ่มภายหลังการให้บริการปรึกษาเป็นรายบุคคลได้ วิธีการคัดเลือกสมาชิกที่เหมาะสมมาเข้ากลุ่มโดยทั่วๆ ไป ผู้ให้บริการปรึกษานิยมใช้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจที่จะคัดเลือกสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากกลุ่ม และในทำนองเดียวกันสมาชิกที่เหมาะสมจะให้ประโยชน์แก่สมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มด้วย

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 9) กล่าวถึงหลักการสร้างกลุ่มเพื่อให้คำปรึกษาแบบกลุ่มว่า ก่อนที่จะเริ่มให้คำปรึกษาแบบกลุ่มได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการได้มาซึ่งการสร้างกลุ่ม หรือที่เรียกว่าหลักการในการสร้างกลุ่มเพื่อให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีดังนี้

1. การเลือกสมาชิก ควรเป็นผู้ที่มีความสมัครใจในการเข้ากลุ่มหรือมีแรงจูงใจในการเข้ากลุ่ม โดยที่สมาชิกมีลักษณะของปัญหาคล้ายคลึงกัน และขณะที่ผู้ให้คำปรึกษาสำรวจปัญหาสัมภาษณ์สมาชิกครั้งแรกต้องชี้แจงจุดมุ่งหมายและลักษณะของกลุ่ม ตลอดจนกระบวนการที่สมาชิกแต่ละคนจะทำ และในการจัดสมาชิกต้องคำนึงถึงอายุความมารดาทางสติปัญญา เพศที่ใกล้เคียงกัน

2. ขนาดของกลุ่ม ในเรื่องขนาดของกลุ่มนี้มีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ดังนี้

Mahler (1969 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 9) เสนอว่าในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มควรมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 7 คนและไม่เกิน 10 คน

Shertzer and Stone (1980 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 9) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติควรมีสมาชิกจำนวน 6 – 8 คน แต่บางกรณีอาจมี 10 – 12 คน

Hansen (1980 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 9) ได้เสนอแนะไว้ว่าควรมีสมาชิกประมาณ 7 – 8 คน

Mayer and Baker (1967 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 9) เสนอแนะว่า ถ้าเป็นเด็กควรมีกกลุ่มประมาณ 5 – 6 คน

3. ระยะเวลาของการให้คำปรึกษากลุ่มนั้น Jacobs and Other (1996 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 10) ได้เสนอแนะว่า สำหรับเด็กเล็กควรมีความสนใจสั้น ควรใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที วัยรุ่นอาจใช้เวลา 60 นาที กลุ่มผู้ใหญ่อาจใช้เวลามากกว่านั้นได้ สำหรับเด็กควรจัดให้ถี่ขึ้นโดยจัดสัปดาห์ละสองครั้ง Mahler (1969 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 10) มีความเห็น

ว่าควรจัดสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง หากเป็นปัญหาเร่งด่วนอาจให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทุกวัน ส่วน Shertzer and Stone (1980 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 10) ได้ศึกษาและพบว่าผู้ให้คำปรึกษาส่วนมากจะให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

4. จำนวนครั้งของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จากการท้าวิจยพบว่า จำนวนไม่เกิน 8-12 ครั้งและอยู่ในระยะไม่เกิน 1 ปี

5. สถานที่ที่ใช้ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม สถานที่ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะแตกต่างกับการให้คำปรึกษารายบุคคล เพราะการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสมาชิกประมาณ 5 – 12 คน ซึ่งจะต้องใช้ห้องกว้างกว่าการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ดังนั้นจึงควรที่จะพิจารณาถึงสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวก ควรแยกเป็นสัดส่วนจากห้องเรียน เพราะจะช่วยในการจัดกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ได้ดี ส่วนสีห้องเรียบ ๆ เป็นห้องที่เก็บเสียงและอากาศ ถ่ายเทได้สะดวก

6. การเตรียมตัวสมาชิก เพื่อให้สมาชิกเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมได้ดี ผู้ให้คำปรึกษาควรจะได้พบสมาชิกและอธิบายให้สมาชิกทราบถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเพื่อสมาชิกจะได้ทราบถึงการจะให้ความช่วยเหลือกลุ่มได้อย่างไรบ้าง และเขาคาดหวังว่าจะได้อะไรจากการเป็นสมาชิก ให้สมาชิกได้ทราบว่าภารกิจมีบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนขณะอยู่ในกลุ่ม การรักษาความลับของสมาชิกแต่ละคน ให้สมาชิกได้ทราบช่วงเวลาของการจัดแต่ละครั้ง จำนวนครั้ง ตลอดจนความสำคัญของการเข้ากลุ่มในแต่ละครั้ง ตลอดจนให้ทราบถึงกระบวนการของการเป็นสมาชิกว่าการปฏิบัติตนและการให้ความร่วมมือ

7. พลังในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม พลังในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีผลต่อการดำเนินการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ทั้งยังเป็นสิ่งผลักดันให้กลุ่มดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีดังนี้

7.1 ข้อผูกพัน (Commitment) คือ การที่สมาชิกต้องยอมรับว่าตนต้องการความช่วยเหลือและผูกพันเกี่ยวกับปัญหาของตนอย่างเปิดเผย ซึ่งจะทำให้ได้ประโยชน์จากกลุ่ม สมาชิกควรรับรู้ปัญหาทางอารมณ์ของตน ยอมรับในความต้องการความช่วยเหลืออย่างเปิดเผย รวมทั้งการลดกลไกป้องกันตนเอง (Defense Mechanism)

7.2 การคาดหวัง (Expectation) สมาชิกจะได้ผลประโยชน์จากกลุ่มมากที่สุด หากเข้าใจสิ่งที่เป็นที่คาดหวังสำหรับตนและสิ่งที่ตนสามารถคาดหวังจากผู้อื่นก่อนการตัดสินใจเข้ากลุ่ม

7.3 ความรับผิดชอบ (Responsibility) การให้สมาชิกได้เพิ่มความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกระบวนการให้คำปรึกษา เป็นการเพิ่มโอกาสให้สมาชิกได้เจริญก้าวหน้าภายในกลุ่ม

7.4 การยอมรับ (Acceptance) การยอมรับที่แท้จริงและจริงใจของสมาชิกในกลุ่มเป็นการสร้างความเคารพนับถือในกลุ่ม เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

7.5 การดึงดูดความสนใจ (Attractiveness) ถ้ากลุ่มเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นเท่าใด กลุ่ม

ก็ยังมิมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มมากขึ้นเท่านั้น การเป็นที่ดึงดูดความสนใจของกลุ่มขึ้นอยู่กับความสนใจของเป้าประสงค์ของกลุ่มและความสนใจของสมาชิกที่เข้ากลุ่ม

7.6 ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Belonging) ความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจะมีอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงของสมาชิก สมาชิกจะรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ เป็นที่ต้องการและมีคุณค่า มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ตลอดจนทุ่มเทตนเองเข้าร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง

7.7 ความรู้สึกปลอดภัย (Security) เมื่อสมาชิกรู้สึกปลอดภัยในกลุ่ม ได้แก่ว่าทุกคนอย่างจะเก็บเป็นความลับ ทุก ๆ คนจะช่วยเหลือกันและทุก ๆ คนเข้าใจเขาได้ดี ไม่มีใครจะว่าเขา ทุกคนเป็นมิตร ความรู้สึกปลอดภัยนี้เอง จะทำให้สมาชิกเป็นตัวของตัวเอง ลืมความผิหวางทั้งหลาย สามารถอภิปรายปัญหาของตนได้อย่างเปิดเผย ยอมรับปฏิกิริยาได้ตอบที่ตรงไปตรงมาของบุคคลอื่นที่มีต่อตัวเองและแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองต่อบุคคลอื่นด้วยความเข้าใจ

7.8 ความเครียด (Tension) สมาชิกจะต้องประสบกับความเครียดและความไม่พอใจกับสภาพปัจจุบันของตน จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยที่สมาชิกจะมีการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต่างฝ่ายต่างเป็นปัญหา ซึ่งเป็นภาวะซึ่งกันและกัน สมาชิกจะเกิดการเรียนรู้ในการช่วยเหลือกันและกัน

7.9 ปทัสถานของกลุ่ม (Group Norms) เมื่อสมาชิกเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ตนคาดหวัง สมาชิกจะรู้ว่าปทัสถานของกลุ่มจะเป็นอย่างไร และเปลี่ยนได้อย่างไร ซึ่งสมาชิกจะช่วยพัฒนาและคงปทัสถานของกลุ่มเอาไว้

หลักพื้นฐานของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 12) กล่าวถึง หลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ดังนี้

1. บุคคลย่อมมีสิทธิในการแสดงความรู้สึกของตนอย่างที่ตนรู้สึก ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาควรสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงความรู้สึกของเขาออกมา และให้สมาชิกในกลุ่มเคารพในความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น
2. บุคคลในกลุ่มควรพิจารณาว่าจะพัฒนาอะไรเกี่ยวกับตนเอง
3. บุคคลต้องมุ่งที่จะแก้ปัญหาของตนเอง
4. ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าตัวสถานการณ์
5. การเปิดประเด็นปัญหาของสมาชิกในกลุ่มเป็นการช่วยเป็นการช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการป้องกันตัวเองหรือปกป้องตัวเอง
6. บุคคลสามารถเข้าใจตนเองได้ดี รับผิดชอบต่อตนเองได้และควบคุมตนเองได้
7. บุคคลควรรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเอง ภายใต้บรรยากาศของสิ่งแวดล้อมที่บ้าน

และที่โรงเรียน ที่ไม่ขู่เชืหรือลงโทษจะทำให้เขาไม่ถึงผู้อื่น สามารถพึ่งตนเองได้

8. ในกลุ่มต้องการมีการลงมือให้สมาชิกได้กระทำ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม การกระทำต้องได้รับการยอมรับ ความเข้าใจ

9. ในการเผชิญปัญหาการแก้ปัญหา มีวิธีเลือกหลายวิธี ผู้ให้คำปรึกษาควรให้สมาชิกเห็น ทางเลือก

10. สมาชิกในกลุ่มควรมีความมั่นใจสัญญาให้กับตนเองในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายใต้การ เสริมแรง

11. สิ่งที่ได้รับในกลุ่มในรูปของประสบการณ์ จะช่วยให้สมาชิกนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

12. บุคคลถ้ารู้จักตัวเองได้ดี จะลดการป้องกันกับตนเอง จะยอมรับตนเองและยอมรับ การที่คนอื่นวิพากษ์วิจารณ์ตน

ปรัชญาของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

Ohlsen (1977 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 13) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา แบบกลุ่มมีปรัชญาในการช่วยเหลือบุคคล ดังนี้

1. การเปิดเผยตนเอง เป็นการที่สมาชิกมีความจริงใจที่แสดงให้แต่ละคนในกลุ่มได้เกิด สายใยขึ้น ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกด้วยกัน การเปิดเผยตนเองของสมาชิกจะคำนึงถึง พฤติกรรม ความรู้สึกและความคิดในอดีต ที่มาสัมพันธ์กับปัจจุบัน โดยเน้นให้เห็นความเป็น ปัจจุบัน

2. ความซื่อสัตย์และจริงใจ โดยสมาชิกต้องเน้นความซื่อสัตย์และจริงใจต่อการกระทำ ของตนเอง ความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่มีผลต่อพฤติกรรมของเขา

3. ความรับผิดชอบ สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเองและของกลุ่ม

4. การเลือก สมาชิกควรคำนึงถึงลักษณะการเลือกเพื่อส่วนตัวและเพื่อให้มีการพัฒนา ต่อไปเรื่อย ๆ

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้ข้อมูลย้อนกลับของสมาชิกและการประเมินพฤติกรรม ของตนเองจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

6. การตัดสินใจ การตัดสินใจของสมาชิกแต่ละคนจะก่อให้เกิดการตัดสินใจของกลุ่ม เพราะอาศัยความร่วมมือของสมาชิกทุก ๆ คน

ประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภ (2542, หน้า 40) กล่าวถึงประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ดังนี้

1. ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับปัญหาที่หยิบยกขึ้นมานั้น ๆ แก่กัน
2. เป็นโอกาสที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ฟังและสำรวจปัญหาของตน ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาอีกด้วย
3. ทำให้ผู้พบเห็นปัญหามีความอบอุ่นใจเพราะทราบว่ายังมีเพื่อนที่มีปัญหาล้ายคลึงกับตน
4. เกิดการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่ม (Peers) โดยไม่ต้องไปลองผิดลองถูก
5. เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการกลับไปเผชิญปัญหาอีก
6. แม้บางกลุ่มเป็น Heterogeneous กล่าวคือ กลุ่มที่มีความหลากหลายแต่บรรยากาศแห่งการเห็นอกเห็นใจ หรือช่วยเหลือกันก็จะเกิดขึ้น ทั้งในกลุ่มหรือเมื่อแยกไปแล้ว
7. เป็นการฝึกให้สมาชิกได้มีประสบการณ์ มีทักษะในการเข้ากลุ่ม อันเป็นผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อม

George and Cristiani (1986 อ้างถึงใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, หน้า 40) Hansen and Other (1980 อ้างถึงใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, หน้า 40) และ Gazda (1978 อ้างถึงใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, หน้า 40) ได้สรุปประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไว้ ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาสามารถปฏิบัติครั้งละเกินกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 12 คนทำให้ประหยัดเวลา
2. สมาชิกกลุ่มได้พบว่าคนอื่น ๆ ก็มีปัญหาเช่นเดียวกับตน ทั้งยังเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พัฒนาตนเองผ่านกระบวนการที่ได้รับจากสมาชิกในกลุ่มที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเขา
3. สมาชิกเรียนรู้ที่จะมีการให้และการรับความช่วยเหลือตามบทบาทของตนภายในกลุ่ม การยอมรับของสมาชิกในกลุ่มก่อให้เกิดการยอมรับและเผชิญปัญหาของสมาชิก หรือกรณีต้องเรียนรู้แก้ปัญหา สมาชิกมีโอกาสสังเกตและนำวิธีการแก้ปัญหามาใช้กับตนเอง
4. สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าตนไม่ได้อ้างว้างโดดเดี่ยว เพราะการแสดงการยอมรับของสมาชิก จึงเกิดการพัฒนาความรู้สึกยอมรับจะสัมพันธ์กับความเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล
5. สมาชิกเรียนรู้เกี่ยวกับเจตคติความรู้สึกและจุดมุ่งหมายในการกระทำหรือการแสดงออกของตน และทั้งของเพื่อนสมาชิกกลุ่ม เรียนรู้ที่จะเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อช่วยพัฒนาสมาชิกและตนเอง
6. ผู้ให้คำปรึกษาได้สังเกตพฤติกรรมการแสดงออก ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มได้

ประเมินผลการให้คำปรึกษาข้อดีและข้อเสียเพื่อนำมาปรับปรุงในครั้งต่อไป

7. ด้านจิตวิทยา ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มช่วยให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการและสมาชิกในกลุ่ม ทำให้แต่ละคนได้ข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มเกี่ยวกับตนเอง เกิดการรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองอย่างไร และปฏิสัมพันธ์ทางจิตวิทยานี้เน้นความไว้วางใจ ความจริงใจ การยอมรับและเคารพในสิทธิของกันและกัน ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มกล้าเปิดเผยตนเอง ในขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่น ซึ่งมีทัศนคติและค่านิยมที่แตกต่างกันไปจากตน การให้บริการการปรึกษาแบบกลุ่ม ทำให้ผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจากการเรียนรู้ใหม่ที่เหมาะสมจากกลุ่ม

8. ทางด้านสังคม การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มช่วยให้ผู้รับบริการหรือสมาชิกในกลุ่มตระหนักถึงการอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้รับบริการตระหนักว่า บุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคมต่างก็มีปัญหาเช่นกัน ทั้งยังเรียนรู้บทบาทของตนเองและการปรับตัวทางสังคม

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับวัยรุ่น

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 64) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับวัยรุ่นว่า วัยรุ่นจะเริ่มตั้งแต่อายุ 12 - 20 ปี มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากวัยอื่น ๆ การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มให้กับวัยรุ่นควรศึกษาลักษณะพัฒนาการ ความต้องการ ความสนใจและการแสดงอารมณ์ของวัยรุ่นให้มีความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงจะสนองความต้องการของวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม

1. พัฒนาการของวัยรุ่น เด็กหญิงจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 2 ปี เด็กชายจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 14 ปี ระยะนี้วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ทั้งรูปร่าง สัดส่วน และสรีระภายใน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะมีผลต่อการแสดงออกของวัยรุ่น โดยเฉพาะทางด้านอารมณ์ วัยรุ่นจะมีความวิตกกังวล เอาแต่ใจตนเอง บางคนไม่มั่นใจในการแสดงออก การปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสมสอดคล้องกับผู้อื่น วัยรุ่นต้องการเป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมในกลุ่ม วัยรุ่นต้องการเรียนรู้ในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม Ohlsen (1985 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 64) กล่าวว่าวัยรุ่นจะมีลักษณะเด่น คือ การแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง การแสดงบทบาทของความเป็นผู้ใหญ่ มีความต้องการความเป็นอิสระ แต่ก็มีคามจำเป็นต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ เช่น ค่าใช้จ่าย สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแสดงออกของเขา แต่มาอยู่ในรูปให้ผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษา โดยเขาเพียงแต่จะขอข้อมูลการตอบสนองแบบเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับวัยรุ่น ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับวัยรุ่นมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งในแงุ่มของชีวิตเพื่อให้สมาชิกประเมินลักษณะความสนใจ ความสามารถและความถนัดของตนเองทั้งพัฒนาให้ดีขึ้น

2.2 เพื่อให้สมาชิกสร้างทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความเชื่อมั่นในตนเองเพื่อตระหนักถึงปัญหาและหาทางแก้ไขเพื่อการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เพื่อให้สมาชิกมีความไวในการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่นและปรับปรุงทักษะในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้สนองความต้องการของเขาเหล่านั้น

2.4 เพื่อให้สมาชิกมีอิสระที่จะพิจารณาสิ่งที่เขาเชื่อ มีอิสระในการตัดสินใจ มีการทำกิจกรรมอย่างมีเหตุผล รวมถึงเมื่อทำผิดพลาดก็เรียนรู้จากการกระทำที่ผิดพลาดนั้น

2.5 เพื่อปรับปรุงการสื่อความหมายและร่วมพิจารณาความรู้สึกร่วมของเขาเหล่านั้น

2.6 เพื่อให้สมาชิกปรับปรุงการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล เพื่อการติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิภาวะ เช่น นายจ้าง ข้าราชการ พ่อแม่ ครู ฯลฯ

2.7 เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมของเขา และรักษาขอบเขตของพฤติกรรมนั้น

2.8 เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะสำหรับการแก้ปัญหาโดยใช้วุฒิภาวะทั้งร่างกายและการเปลี่ยนแปลงอารมณ์

2.9 เพื่อให้สมาชิกปรับปรุงทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่

3. ขนาดของกลุ่มและระยะเวลาของการให้คำปรึกษาวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นมีสมาธิดังนั้นในช่วงระยะเวลาและขนาดของกลุ่มจะแตกต่างจากวัยเด็ก Gazda (1989) อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 65) กล่าวว่า ปกติวัยรุ่นควรมีขนาดของกลุ่มประมาณ 5 - 7 คน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรูปแบบในการจัด กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 65) ได้วิจัยทดลองประมาณ 6 - 10 คน ก็ได้ใช้ในส่วนเรื่องของเวลาขึ้นอยู่กับทักษะของผู้ให้บริการ แต่ก็มีช่วงระยะเวลาของการให้คำปรึกษากิจกรรมที่ให้ในแต่ละกลุ่ม สำหรับระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับเด็กก่อนวัยรุ่นนี้ กำหนดกิจกรรมโดยถ้าทำภายใน 6 เดือน หรือ 1 ปี ควรจัด 2 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยจัดสัปดาห์ละ 1 หรือ 1 ชั่วโมงครึ่ง เหมาะสมที่สุด

4. การเตรียมสมาชิกและบทบาทของสมาชิกกลุ่ม การเตรียมเจ้ากลุ่มสำหรับวัยรุ่นควรมีสภาพปัญหาเดียวกัน และถ้าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับส่วนตัวควรแยกเป็นการให้คำปรึกษารายบุคคล เช่น เรื่องความรัก เรื่องเกี่ยวกับร่างกาย ทั้งนี้ก็ขึ้นกับความสนใจความสมัครใจของเขา มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น ผู้ให้คำปรึกษาควรอธิบายให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่ม และบทบาทของสมาชิกกลุ่ม อย่างไรก็ตามผู้ให้คำปรึกษาควร

ตระหนักให้สมาชิกได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

กฎเกณฑ์ที่จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีแนวทางปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม มีดังนี้

1. สมาชิกจะต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มและมีส่วนร่วมในกลุ่ม โดยการแสดงความคิดเห็น และแสดงปฏิกิริยาสะท้อนกลับแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม
2. สมาชิกจะต้องให้ความเชื่อถือและมีความมั่นใจในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นพูดภายในกลุ่ม สมาชิกไม่ควรสับสนหรือในระหว่างมีการประชุมกลุ่ม
3. สมาชิกจะต้องได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองของเขาในการมาเข้ากลุ่ม
4. สมาชิกจะต้องไม่ใช้ยาเสพติดใด ๆ ในระหว่างเข้ากลุ่ม หรือมาเข้ากลุ่มภายใต้อิทธิพลของยาเสพติด
5. สมาชิกทุกคนจะถูกคาดหวังให้มาเข้ากลุ่มทุกครั้ง เพราะการขาดของสมาชิกคนใดคนหนึ่งจะมีผลต่อกลุ่มทั้งหมด
6. สมาชิกจะต้องหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับสัมพันธกันทางเพศกับสมาชิกภายในกลุ่ม ระหว่างที่ยังอยู่ในช่วงของการจัดกลุ่ม
7. สมาชิกจะต้องไม่ใช้การแสดงออกทางร่างกายอย่างรุนแรงในการเข้ากลุ่มหรือใช้วาจาที่หยาบคายกับสมาชิกคนอื่น ๆ
8. สมาชิกจะต้องให้ข้อสรุปด้วยความถูกต้องและด้วยความรับผิดชอบเพื่อว่าเขาจะได้ตระหนักถึงสิ่งที่เขาคาดหวังไว้ก่อนที่จะเข้าร่วมกลุ่ม

ข้อควรระวังในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, หน้า 42) กล่าวถึง ข้อควรระวังในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

ดังนี้

1. จำนวนสมาชิกในกลุ่มต้องไม่มากจนเกินไปเพราะปัญหาเรื่องการสื่อสารจะเกิดขึ้น ดังนั้นสมาชิกจำนวน 7 – 9 คน นับว่าเป็นจำนวนที่พอดี
2. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคล่องตัว สามารถสร้างบรรยากาศได้อย่างดีและต้องไวพอที่จะควบคุมสถานการณ์ของกลุ่มได้
3. ก่อนดำเนินการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องบอกกฎเกณฑ์บางประการและข้อปฏิบัติให้สมาชิกทราบ
4. ในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งต้องมีการประเมินผลของกลุ่มในตอนท้ายเสมอ วิธีประเมินมีทั้งการประเมินโดยการสัมภาษณ์และการกรอกแบบฟอร์มที่แจกให้ ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงในโอกาสต่อไป

5. การติดตามผลเป็นสิ่งจำเป็นมาก ก่อนจะยุติกลุ่มสมาชิกกลุ่มควรบันทึกที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ให้แก่กัน ตลอดจนให้ Group Counselor ด้วยเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อกันในภายหน้า

แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม (Rational Emotive Behavior Therapy in Group) ซึ่ง Corey (2004, p. 395) กล่าวว่า Albert Ellis เป็นผู้ก่อตั้งการบำบัดแบบ Rational Emotive Therapy (RET) ในกลางปี 1950 และเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับอิทธิพลของบทบาทในการรับรู้ ต่อมา Albert เปลี่ยนชื่อการบำบัดเป็น Rational Emotive Behavior Therapy (REBT) เนื่องจากรูปแบบการบำบัดให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีผลต่อกันระหว่างการรับรู้ อารมณ์และพฤติกรรม Ellis ได้รวมการบำบัดแบบมนุษยนิยมและการบำบัดแบบพฤติกรรมนิยมเข้าด้วยกัน ความพยายามในการเริ่มต้นของเขาทำให้เขาเป็นที่รู้จักในนามของ “บิดาของการบำบัดแบบ REBT” และเป็น “ปู่ของ Cognitive Behavioral Therapy”

ภูมิหลังของทฤษฎี

Albert Ellis เกิดในปี 1913 ที่เมือง Pittsburgh มลรัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา จบปริญญาเอกและปริญญาโทในสาขาจิตวิทยาคลินิกจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย Ellis เชื่อว่าจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบที่ลึกซึ้งที่สุดของการบำบัดทางจิต Ellis ได้รับการฝึกการวิเคราะห์และได้รับการดูแลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิเคราะห์ตั้งแต่ปี 1934 – 1953 เขาฝึกจิตวิเคราะห์และใช้แนวทางการให้การบำบัดแบบจิตวิเคราะห์ ในช่วงปีแรก ๆ ต่อมาเขามีความเห็นว่าการบำบัดแบบจิตวิเคราะห์ไม่เป็นระบบเชิงวิทยาศาสตร์ ดังนั้นในปี 1955 Ellis จึงผสมผสานวิธีการบำบัดตามแนวคิดของจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม กลุ่มปรัชญานิยมและกลุ่มพฤติกรรมนิยมเข้าด้วยกัน แล้วพัฒนาเป็นทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

ข้อสมมุติฐานเบื้องต้นของ REBT มีอยู่ว่ามนุษย์เป็นส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจได้ด้วยตัวของตัวเอง เช่นเดียวกับอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับระบบต่าง ๆ ของร่างกาย โดยการแปลความจากสถานการณ์ต่าง ๆ ทฤษฎี REBT มีสิ่งสำคัญ 3 ประการที่สัมพันธ์กันคือ การรับรู้ ความเข้าใจ อารมณ์และพฤติกรรม จะเป็นลักษณะที่เป็นผลซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กัน (Corey, 2005, p. 271)

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2533, หน้า 60) กล่าวว่าทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีสมมุติฐานว่า บุคคลสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม พฤติกรรมที่เหมาะสมจะมีผลในเชิงสร้างสรรค์ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะมีผลในเชิงลบ Ellis เชื่อว่าปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึกหลายรูปแบบ เป็นผลเกิดจากการคิดที่ไร้เหตุผล รูปแบบการ

คิดที่ไร้เหตุผลเหล่านี้อาจก่อตัวตั้งแต่เมื่อครั้งบุคคลยังอยู่ในวัยเด็กและได้รับการเสริมแรงจากผู้ที่มีความสำคัญในชีวิตเขา รวมทั้งวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม Ellis ยืนยันว่า บุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึกจะพัฒนาระบบความคิดความเชื่อ ซึ่งนำไปสู่การเฝ้าบอกตนเองและสิ่งนี้จะสัมพันธ์กับความรู้สึกและพฤติกรรมที่ไร้เหตุผลของเขาด้วย

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ตามที่ Ellis ได้พัฒนาขึ้นนั้นมีแนวความคิดสรุปได้ว่า บุคคลในสังคมเป็นจำนวนมากมีวิธีการคิดที่ไร้เหตุผล ซึ่งความคิดความเชื่อที่ไร้เหตุผลเหล่านี้จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไร้เหตุผล หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการให้บริการแก่บุคคลเหล่านี้ จึงเป็นการช่วยให้เขาปรับเปลี่ยนการเป็นผู้ที่มีความคิดความเชื่อที่ไร้เหตุผลมาเป็นผู้ที่มีความคิดความเชื่อที่มีเหตุผลมากขึ้น

Corey (2005, p. 273) กล่าวว่า ทฤษฎี REBT มองธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาพร้อมศักยภาพจากสองสิ่งคือ ความคิดอย่างมีเหตุผลหรือความคิดแบบตรงไปตรงมา และความคิดที่ไร้เหตุผล โดยทั่วไปมนุษย์มีสิ่งที่ทำให้โง่งมเนื่องจากการทำงานที่มนุษย์มักจะปกป้องตัวเอง ชอบความสุข ความคิดและการพุดคุย ความรัก การสื่อสารกับผู้อื่น การเจริญเติบโต และการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ (Self-Actualization) แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็มีนิสัยที่ชอบในเรื่องของการพินัน การทำลายตนเอง (Self-Destruction) และหลีกเลี่ยงที่พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ การผัดวันประกันพรุ่ง การทำผิดซ้ำ ๆ การเชื่อผีสาบเทวดา การไม่อดทน การตำหนิตนเอง และมีคำพูดว่า มนุษย์ย่อมมีความผิดพลาด ในทฤษฎี REBT พยายามที่จะช่วยให้มนุษย์ยอมรับตัวเองในฐานะที่เป็นสิ่งที่สร้างความผิดพลาดได้และยังความต้องทำผิดอยู่เรื่อย แต่ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเองอย่างที่เป็นอยู่และมีชีวิตอย่างสันติ

REBT มีพื้นฐานอยู่บนสมมุติฐานว่า เราไม่ได้ถูกรบกวนจากเหตุการณ์เพียงอย่างเดียว แต่เราอาจถูกรบกวนจากตัวของเราเองโดยรับเอาเป้าหมายและค่านิยมที่เราเรียนรู้จากครอบครัวและวัฒนธรรม จากนั้นก็เปลี่ยนสิ่งเหล่านี้ไปเป็นคำว่า “ควร” “ควรจะ” และ “ต้อง”

การบำบัดแบบ REBT สิ่งที่สำคัญในกระบวนการบำบัด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักบำบัดกับคนไข้ แต่สิ่งที่สำคัญมากที่สุดก็คือ ความสามารถของผู้บำบัดและความเต็มใจของคนไข้ที่พร้อมจะทำทนาย เสนอแนะ ตรวจสอบและมั่นใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรม (ทั้งนอกและในเวลาบำบัด) ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการคิดและพฤติกรรม (Corey, 2004, p. 396)

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2533, หน้า 61) กล่าวถึง ทรรศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ในแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีประเด็นที่สำคัญพอสรุปได้ 5 ประการดังนี้

1. มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย เพราะมนุษย์มีค่านิยม มนุษย์สามารถที่จะคิด

สามารถพัฒนาโครงสร้างการรู้คิดของตนได้ สามารถประเมินค่านิยมที่ตนยึดถือและตัดสินใจ

2. มนุษย์เกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพที่จะเป็นผู้ที่มีเหตุผล แต่บางคนกลายมาเป็นผู้ไร้เหตุผลทั้งนี้เพราะเขามีประสบการณ์ชีวิตที่ไม่ค่อยมีเหตุผลตั้งแต่เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยเด็ก ประกอบกับชีวิตในปัจจุบันของเขายังคงดำเนินไปอย่างผิดเพี้ยน ไม่ค่อยมีเหตุผลเหมือนเดิม อารมณ์และเหตุผลของมนุษย์มีความสัมพันธ์กัน บุคคลที่ไร้เหตุผล มักจะมีปัญหาทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง มีความรู้สึกไร้ค่า มีความรู้สึกกังวลใจตลอดเวลา มีความทุกข์โศกมากและมีความซึมเศร้า เป็นต้น ส่วนบุคคลที่มีเหตุผล จะมีอารมณ์ในเชิงบวก เช่น มีความสุข มีความสดชื่น รื่นเริงและมีความกระตือรือร้น เป็นต้น

3. มนุษย์เป็นผู้ที่มีทั้งเหตุผลและไร้เหตุผล การที่บุคคลมีอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมหรือมีอารมณ์ในเชิงลบ มักมีสาเหตุจากการมีความคิดความเชื่อที่ไร้เหตุผล แต่ถ้าบุคคลเรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้นและลดการคิดอย่างไร้เหตุผลลง ก็จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตได้

4. มนุษย์มีความต้องการสิ่งที่ดีงามสำหรับชีวิต และถ้าบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองสิ่งที่ต้องการ เขาก็มักจะโทษตนเองและโทษผู้อื่น แต่มนุษย์ก็สามารถที่จะปรับเปลี่ยนความคิดและค่านิยมที่ไร้เหตุผลของตนได้ ดังนั้น หากบุคคลได้รับการช่วยเหลือให้รู้จักเปลี่ยนระบบการคิด และการรับรู้ที่ไม่มีเหตุผล ไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล ก็จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมขึ้น

5. ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังที่กล่าวว่า “เมื่อบุคคลแสดงความรู้สึก เขาก็จะคิดและแสดงพฤติกรรมด้วย และเมื่อบุคคลคิด เขาก็จะแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมด้วย”

แนวคิดสำคัญ

Corey (2004, p. 396) กล่าวถึง แนวคิดสำคัญของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ดังนี้

1. สมมุติฐานและการสันนิษฐานของ REBT สมมุติฐานของ REBT สามารถจัดประเภทได้ดังนี้

1.1 ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมทำปฏิกิริยาต่อกันและมีผลกระทบต่อกัน

1.2 การรบกวนทางอารมณ์มีสาเหตุจากปัจจัยทางชีววิทยาและปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ในการทำความเข้าใจและจัดการกับปัญหาของบุคคลไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากมายในการสำรวจอดีตหรือรื้อฟื้นความเจ็บปวดทางอารมณ์ในวัยเด็ก

1.3 มนุษย์ได้รับผลกระทบจากบุคคลและสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวและมนุษย์ก็ตั้งใจที่จะ

ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

1.4 บุคคลรับกวนตัวของตัวเองได้ทางความคิด ทางอารมณ์และทางพฤติกรรม บุคคลมักจะคิดในลักษณะที่ทำลายประโยชน์ที่ดีที่สุดของตัวเอง

1.5 เมื่อเหตุการณ์ที่เลวร้ายเกิดขึ้น บุคคลมักสร้างความเชื่อที่ไร้เหตุผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะของนักเผด็จการและคิดว่าความคิดของตนเองถูกเสมอ ความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลเหล่านี้ มักเป็นเรื่องของความสามารถและความสำเร็จ ความรักและการยอมรับ การได้รับการดูแล ความปลอดภัยและความสะดวกสบาย

1.6 เหตุการณ์ที่เลวร้ายไม่ได้เป็นสาเหตุของการถูกรบกวนทางอารมณ์ แต่ความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลมักจะนำไปสู่ปัญหาบุคลิกภาพ

1.7 มนุษย์ส่วนมากมีแนวโน้มที่จะสร้างการรบกวนทางอารมณ์ ดังนั้นจึงเป็นไปได้เลยที่บุคคลจะมีสุขภาพจิตที่ดี บุคคลมักจะล้มเลิกความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง นอกจากบุคคลจะรับรู้ความเป็นจริงอย่างชัดเจน

1.8 เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ทำลายตนเอง บุคคลต้องตระหนักให้ได้ว่าความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลมีผลกระทบต่อพวกเขาอย่างไร บุคคลต้องสามารถโต้แย้งกับความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลและเปลี่ยนความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลเหล่านี้ให้เป็นความคิดที่มีเหตุผล บุคคลต้องเปลี่ยนความคิดที่ไม่ดีและพฤติกรรมที่ทำลายตัวเอง โดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีต่อเหตุการณ์

1.9 เมื่อบุคคลพบว่า เกิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลขึ้น บุคคลสามารถกำจัดได้โดยใช้วิธีที่รวมการคิด อารมณ์และพฤติกรรมเข้าไว้ด้วยกัน REBT มีเทคนิคมากมายในการทำให้บุคคลเห็นวิธีที่จะทำให้ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อตนเองลดลงให้เหลือน้อยที่สุด

คนไข้ที่รู้สึกดีขึ้นจะเต็มใจที่จะ (ก). รับรู้ว่าเขาต้องรับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ที่รบกวนเขาอยู่ (ข). ดูวิธีที่เขา กำลังคิด กำลังรู้สึกและกำลังแสดงออกมาเมื่อเขารบกวนตัวเองโดยไม่สมเหตุสมผล (ค). ทำให้ตัวของเขาทำอะไรสักอย่างที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. จุดเริ่มต้นของการถูกรบกวนทางอารมณ์

แนวคิดสำคัญของ REBT คือ บทบาทที่นักเผด็จการควรแสดง ควรจะแสดง และต้องแสดงอยู่ในตัวของบุคคลที่ถูกรบกวนทางอารมณ์ สิ่งต่าง ๆ ที่มีคำว่า “ต้อง” มีผลทำให้เกิดการรบกวนตัวเราโดยไม่จำเป็น ตามที่ Ellis (2001a, 2001b, cited in Corey, 2004, p. 397) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกที่วิตกกังวล ซึมเศร้า ไม่ยอมรับ ละอายใจและความรู้สึกท้อแท้ เป็นจุดเริ่มต้นและคงอยู่ตลอดไปด้วยความเชื่อที่มีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ไร้เหตุผลซึ่งมักจะเกิดขึ้นในวัยเด็ก ความเชื่อที่ทำลายตัวเองนี้ถูกทำให้คงอยู่โดยคำพูดที่ไม่ดี ไม่สมเหตุสมผล ซึ่งบุคคลสร้างขึ้นมาจาก

นอกจากการรับเอาความเชื่อที่แปรปรวนจากผู้อื่นไปแล้ว Ellis (1994, 1997, cited in

Corey, 2004, p. 397) บุคคลยังสร้างคำว่า “ต้อง” ขึ้นมาด้วยตัวเอง Ellis เพิ่มเติมว่า ความเชื่อที่แปรปรวนสามารถกำจัดได้โดยทำให้สิ่งเหล่านี้ลดน้อยลงไป ซึ่งได้แก่

1. ฉันต้องทำได้ดีและได้รับการยอมรับจากบุคคลสำคัญ ฉันต้องได้รับความเห็นชอบจากพวกเขา ไม่อย่างนั้นฉันจะเป็นคนที่ไม่ดีมีคุณภาพและเป็นคนที่ไร้ค่า
2. คุณต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขทุกอย่างและต้องดูแลมันตลอดเวลาด้วยความเกรงใจ ด้วยความสุภาพ ด้วยความรักและด้วยความยุติธรรม ถ้าไม่ทำอย่างนั้นคุณเป็นคนที่ย่ำแย่
3. ฉันต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบาย ดังนั้นฉันสามารถได้รับในสิ่งที่ฉันต้องการ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากเกินไป ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นก็จะเป็สิ่งที่แย่มากและฉันก็จะไม่มีความสุขเลย

Corey (2005, p. 273) กล่าวถึง มุมมองที่มีต่อการรบกวนทางอารมณ์ไว้ว่า เราได้รับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลมาจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อเราตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก และต่อมาก็เสริมความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลด้วยตัวเอง หลังจากนั้นก็จะคงความเชื่อที่ทำลายตัวเองโดยการบอกกล่าวกับตัวเองซ้ำๆ และก็แสดงพฤติกรรมนั้นราวกับว่าเป็นความเชื่อที่มีประโยชน์ ด้วยเหตุนี้เอง การกระทำตามความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลของเราบ่อย ๆ ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องและมีอิทธิพลต่อตัวของเราเอง

Ellis (1999, 2000a cited in Corey, 2005, p. 273) ยืนยันว่าเราไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับ ได้รับความรัก แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่เราปรารถนามากก็ตาม เพราะเป็นไปไม่ได้ที่คนเราจะได้รับความรักและการยอมรับจากทุกคน ผู้ให้คำปรึกษาจะสอนผู้รับบริการให้รู้จักวิธีที่จะไม่รู้สึกเสียใจเมื่อไม่ได้รับการยอมรับหรือความรักจากบุคคลที่เขาให้ความสำคัญก็ตาม แม้ว่า REBT จะส่งเสริมบุคคลให้เกิดความรู้สึกที่ดีเมื่อไม่ได้รับการยอมรับ ในขณะที่เดียวกัน REBT พยายามที่จะช่วยบุคคลให้ค้นพบวิธีที่จะเอาชนะความเศร้า ความกังวล ความเจ็บปวด การสูญเสียคุณค่าของตนเองและการเกลียดชัง

Ellis (1999, 2000a cited in Corey, 2005, p. 273) ย้ำว่า การกล่าวโทษเป็นจุดสำคัญของการรบกวนทางอารมณ์ ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงจากบุคลิกภาพที่แปรปรวนนี้ เราต้องหยุดการกล่าวโทษตัวเองและผู้อื่น แต่เราควรเรียนรู้ที่จะยอมรับตัวเองแทน แม้ว่าตัวเองจะมีข้อบกพร่องก็ตาม Ellis (1999, 2000a cited in Corey, 2005, p. 273) ตั้งสมมุติฐานว่าเรามีแนวโน้มที่จะเรียกร้องและสั่งตัวเองด้วยกฎเกณฑ์ที่ไม่มีเหตุผล โดยการใช้คำว่า “ควร (Should)” “ต้อง (Musts)” “ควรจะ (Ought)” Ellis (1999, 2000a cited in Corey, 2005, p. 273) แนะนำว่าการเรียกร้องและการสั่งสอนตัวเองเช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกทำลายตัวเองและพฤติกรรมที่แปรปรวน

ตัวอย่างความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลที่เรายึดถือไว้และทำให้เกิดการพ่ายแพ้ของตัวเอง

1. ฉันต้องได้รับความรักและการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของฉัน
2. ฉันต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์แบบที่สุด
3. เนื่องจากฉันมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้ผู้อื่นดูแลฉันด้วยความเอาใจใส่และยุติธรรม ดังนั้นบุคคลเหล่านั้นจะต้องทำในสิ่งที่ฉันต้องการได้อย่างสมบูรณ์
4. ฉันทนไม่ได้ ถ้าฉันไม่ได้รับในสิ่งที่ฉันต้องการและปรารถนา
5. การหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับความยุ่งยากและการรับผิดชอบในชีวิตเป็นสิ่งที่ยากกว่าการปฏิบัติในสิ่งที่ควรกระทำ

3. ทฤษฎี A-B-C

กล่าวถึงการรวบรวมทางอารมณ์และบุคลิกภาพเป็นจุดสำคัญของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของ REBT ทฤษฎี A-B-C บอกว่า เมื่อบุคคลมีปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่จุด C (ผลทางอารมณ์ที่ตามมา) หลังจากเหตุการณ์ที่มากระตุ้น (A) เกิดขึ้น เหตุการณ์ (A) ไม่ใช่สาเหตุของอารมณ์ที่ตามมา แม้ว่าเหตุการณ์อาจจะทำให้เกิดผลทางอารมณ์ที่ตามมาบ้าง (C) แต่ความเชื่อ (B) ที่บุคคลมีต่อเหตุการณ์เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดผลทางอารมณ์ที่ตามมา (C) เช่น ถ้าคุณรู้สึกเจ็บปวด (C) เพราะไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง (A) ความจริงที่คุณไม่ได้เลื่อนตำแหน่ง (A) ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้คุณรู้สึกเจ็บปวด (C) แต่เป็นความเชื่อของคุณ (B) ที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณ “สร้าง” ความรู้สึกที่เจ็บปวดขึ้นมา โดยการมีความเชื่อว่าการไม่ได้รับตำแหน่ง หมายความว่า คุณล้มเหลวและความพยายามของคุณ ไม่เป็นที่พอใจ ดังนั้นมนุษย์สร้างการรวบรวมทางอารมณ์โดยผ่านความเชื่อที่มีต่อเหตุการณ์ในชีวิต

Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 398) บอกว่า บุคคลมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการคิด อารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีความหมาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้โดยหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ทำให้กังวล รวมทั้งรับรู้และไม่ให้สิ่งที่ทำให้เกิดผลทางอารมณ์ที่ตามมาคงอยู่ตลอดไป บุคคลสามารถเลือกที่จะตรวจสอบ ทำทนาย ปรับเปลี่ยนและขจัดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลที่บุคคลได้ยึดถือไว้ออกไป

ทฤษฎี A-B-C ที่ปรับปรุงใหม่ได้ให้คำจำกัดความของ B ว่าเป็น “ความเชื่อ อารมณ์และการแสดงออก” Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 398) ได้เพิ่มเติมองค์ประกอบสองอย่างหลังนี้ลงในโครงสร้างด้วย เนื่องจากสิ่งที่คนไข้เชื่อ (B) มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับองค์ประกอบทางอารมณ์และพฤติกรรม

Corey (2005, p. 274) กล่าวถึง ทฤษฎีของบุคลิกภาพ A-B-C ว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพ A-B-C เป็นสิ่งสำคัญในทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนว REBT

A หมายถึง ความจริงที่มีอยู่ เหตุการณ์ พฤติกรรมหรือทัศนคติของบุคคล

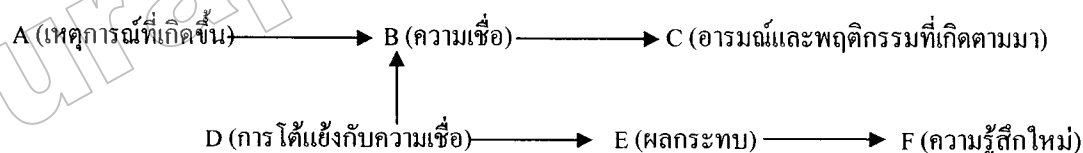
C หมายถึง ผลทางอารมณ์และผลทางพฤติกรรมที่ตามมา (Emotional and Behavioral Consequence) หรือปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคล ซึ่งเป็นได้ทั้งในทางเหมาะสม (Healthy) และ ไม่เหมาะสม (Unhealthy)

The Albert Ellis Institute (1996 cited in Sharf, 2000, p. 343) ได้อธิบาย C (Consequences) หรือผลที่ตามมาใน REBT Self-Help Form ว่า C (Consequences) สามารถแบ่งเป็น อารมณ์ทางลบที่ไม่เหมาะสม (Major Unhealthy Negative Emotions) และ พฤติกรรมที่ทำลายตัวเอง (Major Self-Defeating Behavior) ซึ่งได้แก่ ความกังวล ความซึมเศร้า ความรุนแรง การขาดความอดทน ความอาย ความเจ็บปวด ความอิจฉาริษยา ความรู้สึกผิด ความผิดหวัง ความรำคาญ ความเศร้า ความเสียใจและการหมกมุ่นใจ ในขณะที่ Neenan (2000 อ้างถึงใน ดวงมณี จงรักษ์, 2549, หน้า 209) ได้กล่าวว่าปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อเหตุการณ์ทางลบแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ อารมณ์ทางลบที่มีสุขภาพจิตที่ดี (Healthy) และอารมณ์ทางลบที่มีสุขภาพจิตไม่ดี (Unhealthy) ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า C (Consequences) หรือผลที่ตามมา สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. ผลทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม (Unhealthy Emotional Consequence)

2. ผลทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Unhealthy Behavioral Consequence)

เหตุการณ์ที่มากระตุ้น (A) ไม่ได้เป็นสาเหตุของผลทางอารมณ์ที่ตามมา (C) แต่ B ซึ่งเป็นการเชื่อที่บุคคลมีต่อ A เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด C ซึ่งหมายถึงปฏิกิริยาตอบสนอง ปฏิกิริยาขององค์ประกอบต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดังนี้

4. การเผชิญหน้ากับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล

Ellis (1994, 1996 cited in Corey, 2004, p. 398) กล่าวถึงการเผชิญหน้ากับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลว่า กระบวนการบำบัดของ REBT เริ่มต้นด้วยการสอนทฤษฎี A B C ให้กับ ผู้รับบริการ เมื่อผู้รับบริการเห็นว่าความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเชื่อมโยงกับการรบกวนทางอารมณ์ และทางพฤติกรรมได้อย่างไร ผู้รับบริการก็พร้อมที่จะโต้แย้ง (D) กับความเชื่อและค่านิยมที่ไม่สมเหตุสมผล

D หมายถึง การประยุต์หลักสำคัญทางวิทยาศาสตร์เพื่อท้าทายกับหลักการทำลายตนเอง และเพื่อกำจัดสิ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและกำจัดสมมติฐานที่พิสูจน์ไม่ได้ รูปแบบการ

บำบัดทางความคิดนี้ วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการช่วยเหลือบุคคลให้ลดการรบกวนทางอารมณ์คือ การแสดงให้เห็นว่า การโต้แย้งกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลอย่างเข้มแข็ง จนกระทั่งความเชื่อเหล่านั้นหมดสิ้นไปจะสามารถทำได้อย่างไร กระบวนการโต้แย้งมีดังนี้

1. การค้นพบความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลและการมองเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นไม่สมเหตุสมผล และไม่เป็นความจริง
2. การโต้แย้งกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลและแสดงให้เห็นว่าไม่มีข้อมูลมาสนับสนุน
3. การแบ่งแยกระหว่างการคิดที่มีเหตุผลกับการคิดที่ไม่มีเหตุผล

หลังจาก D ก็จะมาด้วย E หรือผลจากการโต้แย้ง ซึ่งหมายถึง การล้มเลิกระบบการคิดที่ทำลายตนเอง เกิดความเชื่อที่มีประสิทธิภาพขึ้นใหม่และการยอมรับที่ยิ่งใหญ่ของตนเองและผู้อื่น หลักปรัชญาของชีวิตที่เกิดขึ้นใหม่เป็นไปในทางที่สามารถปฏิบัติได้ (E)

สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ที่จะแยกความเชื่อที่มีเหตุผลออกจากความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล และเพื่อเข้าใจสาเหตุของการรบกวนทางอารมณ์ ผู้ที่เข้าร่วมจะได้รับการสอนวิธีต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

1. กำจัดหลักการในชีวิตที่ไม่สมเหตุสมผลออกไป ดังนั้น บุคคลก็จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เรียนรู้วิธีในการตอบสนองได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น บุคคลก็จะไม่รู้สึกซึมเศร้ากับการใช้ชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงโดยไม่จำเป็น
5. การประเมินค่าตนเองและการเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเอง

Ellis (2001b; Ellis & Harper, 1997 cited in Corey, 2004, p. 399) กล่าวว่า บุคคลมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงแต่ประเมินการกระทำของตนเองว่า “ดี” หรือ “เลว” “มีค่า” หรือ “ไม่มีค่า” แต่ยังประเมินทุก ๆ คนตามพื้นฐานการแสดงออกของตัวเองด้วย Corey (2004, p. 99) กล่าวเพิ่มเติมว่า บุคคลมักประเมินการแสดงออกของตัวเองบ่อย ๆ ว่าไม่น่าพอใจ แล้วบุคคลก็จะทำให้เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล โดยการประเมินค่าตนเองว่าเป็นคนที่ไร้ความสามารถและไม่มีคุณค่า กระบวนการประเมินตัวเองเป็นแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดการรบกวนทางอารมณ์ ผู้นำกลุ่ม REBT จะสอนสมาชิกถึงวิธีที่จะแยกการประเมินค่าพฤติกรรมของเขา ออกจากการประเมินค่าความสำคัญและลักษณะทั้งหมดของเขา รวมถึงวิธีที่จะทำให้สมาชิกยอมรับความผิดพลาดของตัวเอง

Ellis บอกว่ารูปแบบการประเมินตนเองจะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าบุคคลสามารถแสดงออกได้อย่างจริงใจและเหมาะสมโดยปราศจากการประเมินค่าตนเอง Ellis มีสมมติฐานว่าบุคคลจะถูกรบกวนน้อยลงและมีความสุขในชีวิตมากขึ้น

สิ่งที่ตรงข้ามกับการประเมินค่าตนเอง คือ การยอมรับตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งแนวคิดของ REBT บอกว่าไม่จำเป็นที่บุคคลต้องทดสอบคุณค่าของตนเอง โดยการได้รับความรักและการยอมรับจากผู้อื่น Ellis (1999, 2000b; Ellis & Blau, 1998; Ellis & Crawford, 2000 cited in Corey, 2004, p. 399) บอกวิธีในการยอมรับความจริง ดังนี้

1. การยอมรับความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลง คือ ผลจากการฝึกปฏิบัติอย่างหนัก
2. ไม่คร่ำครวญถึงสิ่งที่เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
3. การยอมรับความจริงว่าเราเองก็มีข้อผิดพลาด
4. หลีกเลี่ยงการตำหนิตนเองและผู้อื่น

เป้าหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

ตามที่ Ellis (2001b cited in Corey, 2004, p. 400) กล่าวว่า iva เป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการของ REBT คือ

1. การช่วยให้ผู้รับบริการประสบความสำเร็จในการยอมรับตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Self-Acceptance)
2. การช่วยให้ผู้รับบริการประสบความสำเร็จในการยอมรับผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Other-Acceptance)

นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้รับบริการเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกันอย่างไร ผู้รับบริการสามารถยอมรับผู้อื่นได้ ในระดับที่เขาสามารถยอมรับได้ด้วยตัวของเขาเอง

สำหรับเป้าหมายที่สูงกว่านี้ คือ สอนให้ผู้รับบริการรู้วิธีในการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้เกิดความเหมาะสมและเพื่อจัดการกับปัญหาที่เลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต

นอกจากนี้ Ellis (1984, p. 24 อ้างถึงใน เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2533, หน้า 64) กล่าวว่า การให้บริการปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีเป้าหมายกว้าง ๆ คือ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถดำรงชีวิตอยู่กับความเป็นจริงและอย่างมีเหตุผล

สำหรับเป้าหมายหลักของการให้บริการปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีสาระสำคัญสรุปได้คือ การสอนให้ผู้รับบริการสามารถสืบทอดและเอาชนะความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล มาเป็นความคิดความเชื่อที่มีเหตุผล ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ความรู้สึกและมีพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมขึ้น ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตด้วยความสุข

นอกจากนี้ การให้บริการปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ ยังมีเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้รับบริการตระหนักว่า ความคิดความเชื่อที่ไร้เหตุผล ก่อให้เกิดปัญหาด้าน

อารมณ์และความรู้สึกที่ไม่เหมาะสม และจะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อไปด้วย ดังนั้น ผู้รับบริการควรได้รับความช่วยเหลือให้รู้จักวิธีคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการควบคุมและเอาชนะอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่เหมาะสม

2. ช่วยให้ผู้รับบริการสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้ผู้รับบริการมีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง รักการพึ่งพาตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถของตน สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อเขาอยากได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่น เขาก็จะไม่เรียกร้องการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยสิ้นเชิง

4. ช่วยให้ผู้รับบริการสนใจและยอมรับในคุณค่าของตนเองและของบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยให้มีการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยความสุข

5. ช่วยให้ผู้รับบริการมีวิธีการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ สามารถนำเอาข้อมูล เหตุผล และวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ ไปใช้ประโยชน์กับตนเองและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

6. ช่วยให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจในตนเองและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง มีความพึงพอใจที่มีชีวิตอยู่และรู้จักแสวงหาความสุขให้กับชีวิต โดยที่ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

7. ช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ อย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีเหตุผลและด้วยสติปัญญา สามารถยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และสามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

8. ช่วยให้ผู้รับบริการมีความอดทนอดกลั้นต่อความผิดพลาดของผู้อื่นได้ กล่าวคือ ในขณะที่ไม่ชอบหรือรังเกียจพฤติกรรมของผู้อื่น เขาก็จะไม่ประณามหยาดเหยียดบุคคลผู้ที่แสดงพฤติกรรมซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจให้กับเขา

9. ช่วยให้ผู้รับบริการมีความยืดหยุ่นทางความคิด เปิดใจกว้างยอมรับในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความคิดเห็นและสิ่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยไม่ค้นหุ้รังยอมรับเฉพาะความคิดเห็นของตน หรือยึดถือความคิดความเชื่อของตนเป็นใหญ่เหนือของผู้อื่นอยู่เสมอ

10. ช่วยให้ผู้รับบริการกล้าเสี่ยง กล่าวคือ เมื่อผู้รับบริการถามตนเองว่า อะไรคือสิ่งที่เขาอยากจะทำในชีวิต ผู้ให้บริการปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับบริการปรึกษากล้าเสี่ยงคิด กล้าเสี่ยงทำในสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้เต็มตามศักยภาพของเขา โดยไม่กังวลถึงความผิดพลาดล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นได้มากนัก

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม

กิจกรรมการบำบัดของกลุ่ม REBT ทำให้สำเร็จได้ด้วยจุดประสงค์เดียวคือ การช่วยเหลือสมาชิกให้ได้รับหลักการใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล เหมือนที่สมาชิกได้รับความเชื่อผิด ๆ ที่ได้จากวัฒนธรรมทางสังคมและจากที่สมาชิกสร้างขึ้นเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด ผู้นำกลุ่มมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมากมาย หน้าที่แรกคือ ทำให้สมาชิกเห็นว่า สมาชิกได้สร้างความเจ็บปวดขึ้นมาด้วยตัวเองได้อย่างไร ซึ่งทำได้โดยทำให้สมาชิกเห็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นระหว่างการรบกวนทางอารมณ์และทางพฤติกรรมกับความเชื่อ ทศนคติและค่านิยม ผู้นำกลุ่มต้องเผชิญหน้ากับความเชื่อที่สมาชิกยึดติดอยู่ แสดงให้สมาชิกการเห็นการรับเอาสมมุติฐานที่ไม่รับการทดสอบมาไว้ในตัวเองได้อย่างไร และแสดงให้สมาชิกเห็นวิธีคิดที่สร้างสรรค์

เพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้หลุดพ้นจากการยอมรับความคิดที่ไม่มีมีเหตุผล REBT มีสมมุติฐานว่า ความเชื่อที่ไร้เหตุผลที่ฝังแน่นในตัวบุคคล บุคคลจะไม่ยอมเปลี่ยนความเชื่อนั้นง่าย ๆ ดังนั้นจึงเป็นบทบาทของผู้นำในการสอยให้สมาชิกท้าทายกับสมมุติฐานของตนเองและหยุดการประเมินค่าตนเองและการตำหนิผู้อื่นให้กับสมาชิก

ขั้นสุดท้ายในกระบวนการบำบัด คือ การสอนวิธีที่จะหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของความเชื่อที่ไร้เหตุผลสมผลให้กับสมาชิก ผู้นำกลุ่มต้องท้าทายกับความคิดที่ผิดพลาดของผู้รับบริการและสอนวิธีประยุกต์การคิดอย่างสร้างสรรค์และปฏิบัติได้จริงมาใช้ในการจัดการกับปัญหาในอนาคตให้กับผู้รับบริการด้วย

ผู้นำกลุ่ม REBT จะมีความกระตือรือร้นในการสอนรูปแบบของทฤษฎี วิธีการวางแผนในการจัดการและการสอนกลยุทธ์ในการทดสอบกับการแก้ปัญหาให้กับสมาชิก ผู้นำกลุ่มต้องจัดการในแต่ละ

การประยุกต์ใช้: กระบวนการและเทคนิคในการบำบัด

Ellis (2001b cited in Corey, 2004, p. 402) กล่าวว่า REBT มักใช้วิธีการทางจิต อารมณ์ และพฤติกรรมกับผู้รับบริการ โดยผสมเทคนิคต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม REBT เป็นการบำบัดที่รวบรวมวิธีการปรับตัวต่าง ๆ ที่ใช้ในการบำบัดแบบ existential, humanistic และการบำบัดแบบอื่น ๆ แต่จะให้ความสำคัญกับการคิดและพฤติกรรม

REBT จะเน้นเทคนิคที่ต้องใช้ความชำนาญในการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ทำลายตนเองของผู้รับบริการ นอกจากนี้ REBT จะช่วยเหลือสมาชิกให้เห็นว่า การเชื่อในสิ่งสมาชิกรู้สึกและการเชื่อในสิ่งที่สมาชิกทำนั้น มีอิทธิพลต่อสมาชิกอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงความเชื่อ

1. การจัดการกับปัญหาตามแนวคิดการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

ในกลุ่ม REBT จะกล่าวถึงความสับสนต่าง ๆ เช่น ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า การโกรธ ปัญหาสมรรถภาพ การขาดทักษะระหว่างบุคคล การพอใจแต่สิ่งที่ดีเลิศ ทักษะการเป็นพ่อแม่ ความอิจฉาริษยา บุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม การกินผิดปกติ

Ellis and Velten (1992 cited in Corey, 2004, p. 402) กล่าวว่าในกรณีที่ผู้รับบริการให้ข้อมูลอย่างไม่เต็มใจ จำเป็นต้องใช้วิธีการจูงใจผู้รับบริการ โดยการแสดงให้ผู้รับบริการเห็นว่าผู้รับบริการจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการใช้แนวคิดของ REBT

2. การใช้เครื่องมือในการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม Warren and Mclellarn (1987 cited in Corey, 2004, p. 402) กล่าวว่า จากการสำรวจของนักบำบัดแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม พบว่า เทคนิคที่นักบำบัดใช้บ่อยที่สุด ได้แก่ อารมณ์ขัน การตั้งสอนตามแนวคิดของ REBT การฝึกคิดถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมและการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข

เทคนิคที่นำมาใช้ เช่น การใช้ภาษา วิธีการโต้แย้ง การฝึกการยืนยันตนเอง การฝึกทักษะทางสังคม การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกฝนพฤติกรรม การกล่าวถึงตัวเองอย่างมีเหตุผล การจินตนาการทางเหตุผลและอารมณ์ การใช้ตัวแบบ การฝึกผ่อนคลาย การฝึกบทบาทที่เหมาะสม การฝึกการแก้ปัญหา การสร้างการเรียนรู้ใหม่ การบำบัดทางความคิด

3. การประยุกต์ใช้แนวคิดการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมในการบำบัดกลุ่มแบบระยะสั้น

Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 402) แสดงให้เห็นว่า REBT ใช้เครื่องมือทั้งในกลุ่มแบบสั้น ๆ และในกลุ่มแบบเข้มข้น Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 402) มักจะบอกว่าการบำบัดที่ดีที่สุด คือ ประสิทธิภาพที่ผู้รับบริการได้รับการสอนในเวลาสั้น ๆ เกี่ยวกับวิธีที่จะรับมือกับปัญหาในชีวิต Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 402) ให้ความสำคัญกับวิธีของ REBT ที่ประกอบด้วย การใช้เครื่องมือในกลุ่ม ดังนี้

- สมาชิกในกลุ่มสามารถเรียนรู้วิธีที่เขารับกวนตัวเองได้อย่างรวดเร็ว ปัญหาของสมาชิกสามารถแสดงออกมาได้อย่างชัดเจนและตรง ๆ เข้าใจได้ง่ายและใช้การบำบัดได้อย่างรวดเร็ว
- สมาชิกสามารถลดการรบกวนลงได้ในเวลาสั้น ๆ เนื่องจากธรรมชาติของนักบำบัดแบบ REBT จะกระตือรือร้นและชี้แนะ
- สมาชิกสามารถรับเอาหลักปรัชญาที่สร้างขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นวิธีใหม่ ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการใช้วิธีของ REBT เกี่ยวกับการคิด อารมณ์และพฤติกรรม แม้จะมีระยะเวลาสั้น ๆ

Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 402) พัฒนา REBT เพื่อพยายามสร้างการ

บำบัดแบบระยะสั้นและมีประสิทธิภาพ เมื่อปี 1959 Ellis มีผู้รับบริการที่ใช้การบำบัดแบบระยะสั้นตั้งแต่ 1 ถึง 10 ครั้ง

4. วิธีทางปัญญาตามแนวคิดการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

ในมุมมองด้านการคิดของ REBT จะใช้กับผู้รับบริการที่มีความเชื่อและการบอกกับตัวเองที่รบกวนตัวของเขาเอง มีเทคนิคมากมายในการทำให้การทำลายตัวเองหมดไปและการสอนบุคคลถึงวิธีที่จะมีการใช้ชีวิตแบบมีเหตุผล ซึ่งได้แก่ การให้ความสำคัญกับการคิด การโต้แย้ง การอภิปราย การท้าทาย การโน้มน้าวใจ การตีความ การอธิบายและการสอน เทคนิคทางปัญญาที่นำมาใช้ตามแนวคิดของ REBT มีดังนี้

- การสอนทฤษฎี A-B-C จะให้สอนผู้รับบริการทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล สมาชิกจะได้รับการแสดงให้เห็นวิธีที่จะนำทฤษฎี A-B-C มาใช้ในการจัดการกับปัญหาที่สมาชิกพบเจอในแต่ละวัน
- การโต้แย้งกับความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ผู้รับบริการจะได้รับการสอนวิธีที่จะตรวจสอบและปรับเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับตัวผู้รับบริการและผู้อื่น นักบำบัดจะแสดงให้เห็นวิธีที่จะค้นพบความรู้สึกกลัวและความรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ผู้นำกลุ่มแบบ REBT ต้องให้ความสำคัญกับความไม่สมเหตุสมผล การเผด็จการ ความล้มเหลวและความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้รับบริการ นักบำบัดจะแสดงให้เห็นว่า ความคิดทำให้เกิดการรบกวนที่ไม่จำเป็นอย่างไร และนักบำบัดจะโน้มน้าวคนไข้ให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลดีที่สุดการโต้แย้งต้องอยู่เหนือการคิดและการโต้แย้งทางอารมณ์
- การสอนวิธีการจัดการกับการกล่าวถึงตนเอง สมาชิกในกลุ่มจะได้รับการสอนว่า ความเชื่อที่ทำลายตนเองสามารถถูกจัดการได้โดยการจัดการกับการบอกกล่าวอย่างมีเหตุผล สมาชิกจะได้รับการคาดหวังให้ควบคุมลักษณะการพูดโดยการจดบันทึกและวิเคราะห์การใช้ภาษา

จากการพิจารณาแนวคิดของค่านิยมจะเห็นได้ว่า เทคนิคทางปัญญาข้างต้นเป็นเทคนิคที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการพัฒนาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เนื่องจากมีเทคนิคมากมายในการทำให้การทำลายตัวเองหมดไป

5. วิธีการทางอารมณ์ในการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

REBT เป็นวิธีการที่มีรูปแบบมากมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มักไม่ค่อยพบเจอการรักษาบุคคลโดยไม่มีวิธีทางพฤติกรรม อารมณ์และการคิด เทคนิคทางความรู้สึกประกอบด้วย การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การต่อสู้กับความละเอียดและการแสดงบทบาทที่เหมาะสม เทคนิคต่าง ๆ

มีรายละเอียดดังนี้

- การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้รับบริการจะได้รับการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมทั้งนอกและในเวลาไม่ดีแค่ไหนก็ตาม และผู้นำกลุ่มจะสอนสมาชิกถึงวิธีที่จะยอมรับตัวเองอย่างไม่มีเงื่อนไขได้อย่างไร สมาชิกในกลุ่มมักจะกลัวที่จะ “ค้นพบ” ในสิ่งที่เขาเป็น และถูกผู้อื่นปฏิเสธมา ผู้นำกลุ่มสามารถเป็นต้นแบบของท่าทางที่ยอมรับโดยผ่านสิ่งที่สมาชิกทำและรู้สึก นักบำบัดสามารถแสดงให้สมาชิกเห็นว่า แม้พฤติกรรมของสมาชิกอาจจะไม่เหมาะสมหรือไร้ศีลธรรม สมาชิกก็ไม่ได้เป็นคนเลวหรือเป็นคนโง่ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขสร้างบรรยากาศในกลุ่มให้สมาชิกรู้สึกว่าการยอมรับ

- การฝึกเอาชนะความอาย การฝึกการเอาชนะความอายอย่างมีเหตุผล คือ ความวิตกกังวลที่มักเกิดจากความอาย ความรู้สึกผิด ความเขินอายและการตำหนิตัวเอง ดังนั้นบุคคลต้องเผชิญหน้าโดยตรงและจัดการกับความเชื่อที่ไร้เหตุผลที่ซ่อนอยู่หลังความรู้สึกเหล่านี้ สมาชิกในกลุ่ม REBT จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมที่กล้าเสี่ยงซึ่งเป็นวิธีท้าทายความกลัวของสมาชิกที่จะถูกมองว่าเป็นคนโง่ ผู้นำกลุ่มจะใช้การเอาชนะความอายเป็นวิธีในการสอนผู้รับบริการให้ยอมรับตัวเองและมีความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือสมาชิกให้เห็นสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นเรื่องน่าอายต้องทำด้วยวิธีที่สมาชิกสามารถปฏิบัติได้จริงด้วยตัวของสมาชิกเอง สิ่งสำคัญที่ผู้รับบริการเรียนรู้จากการเอาชนะความอาย คือ ผู้รับบริการไม่แตกต่างจากผู้อื่นเลยถ้าเขารู้สึกไม่เห็นด้วย พุทธิอีกอย่างก็คือ การไม่เห็นด้วยไม่มีผลกระทบต่อคุณค่าหรือการเปลี่ยนแปลงตัวของเขาเลย ความกล้าการไม่เห็นด้วยทำให้สมาชิกห่างไกลออกจากการกระทำในสิ่งที่สมาชิกพิจารณาว่าถูกต้อง การกระทำสิ่งที่สมาชิกคิดว่า “น่าอายมาก” ในกลุ่มสมาชิกต้องยอมรับตัวเองอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการบำบัด

สมาชิกในกลุ่มมักจะยอมรับว่า เขามักจะยับยั้งตัวเองเองจากการกระทำในสิ่งที่สมาชิกต้องการจะทำ เนื่องจากสมาชิกกลัวในสิ่งที่ผู้อื่นคิด สถานการณ์ในกลุ่มสมาชิกคนอื่นอาจจะใช้ความกดดันจากการบำบัดและการสนับสนุนผู้อื่นในการทดลองทำพฤติกรรมที่เสี่ยง โดยเริ่มในกลุ่มเป็นครั้งแรกแล้วค่อยเริ่มกระทำในชีวิตประจำวัน

จากการพิจารณาแนวคิดของค่านิยมจะเห็นได้ว่า เทคนิคต่าง ๆ ทางอารมณ์ข้างต้นเป็นเทคนิคที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการพัฒนาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

6. วิธีทางพฤติกรรมในการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

Ellis (1996, 2001a cited in Corey, 2004, p. 408) กล่าวว่า วิธีการทางพฤติกรรมจะมี

ประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อใช้ร่วมกับวิธีการทางการคิดและวิธีการทางอารมณ์ และวิธีการจัดการตัวเองจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อผู้รับบริการควบคุมพฤติกรรมของตัวเอง มากกว่าการยอมให้ตัวของผู้รับบริการเองถูกควบคุมโดยผู้นำกลุ่ม

- การให้รางวัลและการลงโทษ ทั้งการให้รางวัลและการลงโทษจะนำมาใช้เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดการเปลี่ยนแปลง การให้รางวัล เช่น การอ่านนิยาย การดูภาพยนตร์ การดูคอนเสิร์ต การรับประทานอาหารที่ชอบ ผู้รับบริการสามารถให้รางวัลตัวเองได้ด้วยอะไรก็ได้ที่ชื่นชอบ แต่ต้องเป็นหลังจากที่ผู้รับบริการได้ทำงานที่กำหนดให้สำเร็จ แม้ว่าผู้รับบริการมีโอกาสที่จะหลีกเลี่ยงไม่ทำก็ได้ แต่ผู้รับบริการก็ปฏิบัติตามสำเร็จ เป้าหมายหนึ่งของ REBT คือ การสอนให้ผู้รับบริการมีวิธีการในการจัดการกับตัวเองที่ดีขึ้น ความสำเร็จของสมาชิกขึ้นอยู่กับว่า สมาชิกสามารถของเขาในการดูแลรับผิดชอบชีวิตของตนเองนอกเหนือจากเวลาที่เข้ากลุ่มได้อย่างไร หลักการให้รางวัลมักจะช่วยให้สมาชิกรับรู้หลักการที่มีเหตุผลไปประยุกต์ใช้ในปัญหาที่สมาชิกต้องพบเจอ สมาชิกจะสอนตัวเองให้จัดการกับชีวิตให้ได้ REBT แนะนำว่า การลงโทษตัวเอง จะใช้เมื่อสมาชิกไม่สามารถทำงานที่กำหนดให้สำเร็จ

- การฝึกทักษะ Ellis (1996, 2001b cited in Corey, 2004, p. 410) กล่าวว่า มีการสนับสนุนการฝึกทักษะเฉพาะบางอย่างที่บ่งชี้ไปให้กับผู้รับบริการ การฝึกฝนนี้จะทำในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายผู้รับบริการให้ทำลายความคิดที่ไม่เหมาะสม มีสมมุติฐานว่า ผู้รับบริการที่ได้รับทักษะที่ตนเองบ่งชี้ ผู้รับบริการต้องมีความมั่นใจเกี่ยวกับตัวเองมากขึ้นก่อนและ ผู้รับบริการก็จะรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความหมายในวิธีที่ผู้รับบริการคิด รู้สึกและแสดงออก สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะที่สำคัญระบุบุคคลภายในกลุ่ม สมาชิกจะได้รับการส่งเสริมให้ได้รับทักษะส่วนตัวและทักษะระหว่างบุคคลโดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัตินอกกลุ่ม

จากการพิจารณาแนวคิดของค่านิยมจะเห็นได้ว่า เทคนิคทางพฤติกรรมข้างต้นเมื่อนำมาใช้กับเทคนิคทางปัญหาและเทคนิคทางอารมณ์ จะเกิดความเหมาะสมเมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

ประโยชน์ของการใช้แนวคิดการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

Ellis (2001b cited in Corey, 2004, p. 410) มีความเชื่อที่มั่นใจว่า กลุ่มมีประสิทธิภาพในการช่วยสมาชิกให้สร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ Ellis (2001b cited in Corey, 2004, p. 410) อภิปรายว่าการนำเทคนิคของ REBT มาใช้ในกลุ่มมีประโยชน์ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่สำคัญของ REBT คือ การกำหนดงานให้ทำ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพที่ดี

เมื่อนำมาใช้ในกลุ่มมากกว่าการบำบัดแบบรายบุคคล

2. กลุ่มจะให้สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพในวิธีต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกยืนยันทัวเอง การฝึกพฤติกรรม การเป็นต้นแบบ

3. กลุ่มจะเป็นเหมือนห้องทดลองที่สามารถสังเกตพฤติกรรมได้โดยตรง สมาชิกจะเข้าถึงปัญหาและสำรวจปัญหาได้ง่ายกว่าการบำบัดแบบรายบุคคล เนื่องจากกลุ่มคือ สภาพแวดล้อมทางสังคม

4. ผู้รับบริการมักจะถูกขอให้งานที่กำหนดให้ในรูปแบบของรายงานให้สำเร็จ ซึ่งต้องการการกระทำในสถานการณ์ที่ทำให้จิตใจว่าวนซ้ำอีกครั้งตามทฤษฎี A-B-C จากนั้นจะเรียนรู้วิธีแก้ไขการคิดและพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง สมาชิกสามารถจัดการกับเรื่องของเขาได้ดีขึ้น โดยการฟังรายงานของสมาชิกคนอื่น ๆ และเรียนรู้วิธีที่สมาชิกคนอื่น ๆ ใช้จัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากนั้นสมาชิกสามารถฝึกฝนพฤติกรรมที่เขาต้องการให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงในการใช้ชีวิตในโลกความเป็นจริง

5. สมาชิกสามารถเห็นการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ เห็นการเปลี่ยนแปลงของบุคคล เห็นขั้นตอนการช่วยเหลือได้โดยการดูสมาชิกคนอื่น และการบำบัดที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการปฏิบัติอย่างหนักและต่อเนื่อง

6. การเริ่มต้นเปิดเผยปัญหาเป็นกระบวนการบำบัด การเปิดเผยตัวเองทำให้สมาชิกได้ตระหนักว่าการกล้าเสี่ยงที่จะเปิดเผยไม่ทำให้เกิดผลที่เลวร้ายตามมาอย่างที่สมาชิกกลัว แม้ว่าจะไม่มีใครวิพากษ์วิจารณ์มันก็ไม่ใช้ความล้มเหลว

7. เนื่องจาก REBT เป็นการศึกษาและการสั่งสอน รวมทั้งเป็นการให้ข้อมูลและการอภิปรายการแก้ปัญหา การทำในกลุ่มจึงได้ผลอย่างคุ้มค่าและนำมาใช้ได้จริงมากกว่าการทำเป็นรายบุคคล และกลุ่มยังส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบำบัดด้วย

8. วิธีการของกลุ่มเป็นประโยชน์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สภาพแวดล้อมของกลุ่มจะทำให้เกิดการประเมินพฤติกรรมเหล่านี้ใหม่และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมมากขึ้น

จากประโยชน์ของ REBT แสดงให้เห็นว่า REBT มีความเหมาะสมในการนำมาใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เนื่องจากช่วยให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้วิธีคิดเพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์และพฤติกรรม จนนำไปสู่การจัดการปัญหาต่าง ๆ

ข้อดีและข้อจำกัดของทฤษฎี

เมื่อพิจารณาทฤษฎีของ REBT แล้ว Corey (2004, p. 414) เห็นมุมมองต่าง ๆ ของ REBT ที่มีประโยชน์ในการนำมาใช้ในกลุ่ม แม้เหตุการณ์และบุคคลที่มีความหมายในอดีตของเราจะมีบทบาทที่สำคัญต่อความเชื่อปัจจุบันเกี่ยวกับตัวของเราเอง และเห็นด้วยกับ Ellis ว่าเราต้อง

รับผิดชอบต่อการทำลายตนเองและความเชื่อที่ไร้เหตุผล ได้เรียนรู้ว่านอกจากเราจะเป็นทุก ๆ สิ่ง ที่ผู้อื่นคาดหวังให้เราเป็น เราก็ไม่เคยคาดหวังว่าเราจะเป็นผู้ถูกรักและได้รับการยอมรับ REBT มีสมมติฐานว่าเรามีอิสระและมีความรับผิดชอบมากกว่าการถูกควบคุมจากเงื่อนไขในอดีตของเรา กลุ่มเป็นประโยชน์ในการสำรวจวิธีที่เราได้รับความเชื่อที่ทำลายตนเองและเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อการสร้างความเชื่อขึ้นมาใหม่ได้

Corey (2004, p. 415) ให้คุณค่าของ REBT ที่ให้ความสำคัญกับการคิด เนื่องจากบทบาทที่สำคัญในการสร้างทฤษฎีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและอารมณ์ วิธีการกำหนดงานให้ทำของ REBT เป็นวิธีที่ดีมากในการเปลี่ยนความเข้าใจให้มาอยู่ในรูปของนามธรรม ในมุมมองของ Corey (2004, p. 416) ความพยายามของการให้คำปรึกษากลุ่มเกี่ยวกับการเรียนรู้ของสมาชิก การสอนทักษะในการจัดการและการทำให้สมาชิกเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่สมาชิกได้เรียนรู้ในกลุ่มกับการใช้ชีวิตในแต่ละวัน เป็นสิ่งที่ดีที่ REBT ให้ความสำคัญกับการกำหนดงานทางจิตวิทยาการศึกษาให้ทำ เช่น การฟังเพลง การอ่านหนังสือ การบันทึกสิ่งที่สมาชิกได้กระทำและสิ่งที่สมาชิกคิด เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต้องพึ่งพากลุ่มมากเกินไป เนื่องจากสามารถปฏิบัติได้นอกเวลาการทำกลุ่มได้

Ellis (Corey, 2004, p. 416) สนใจจุดเด่นของ REBT ดังนี้

1. REBT เป็นทฤษฎีที่สั้น ใช้เวลาเพียง 2-3 ครั้ง สำหรับผู้รับบริการที่ยินดีจะได้รับความสำเร็จ
2. จุดมุ่งหมายที่ไม่เพียงแต่ได้ความมีประสิทธิภาพ แต่ยังได้เทคนิคต่าง ๆ ด้านการคิดทางอารมณ์และทางพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพในการใช้กับผู้รับบริการที่ดูเดียว
3. REBT ที่อยู่ในการศึกษา ธุรกิจและการสื่อสารได้รับการพัฒนามาจากการบำบัดในกลุ่มและการบำบัดแบบรายบุคคลไปสู่การบำบัดในมวลชนและการบำบัดในสาขาการเรียนทั่ว ๆ ไป หลักการของ REBT เหมาะสมในการนำมาใช้ที่บ้าน ที่โรงเรียน สังคม ชุมชนและโรงพยาบาล

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าข้อดีของ REBT คือ การให้ความสำคัญกับการคิดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนของอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมตามมา จึงมีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาค่านิยมในการมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในขณะเดียวกัน REBT ก็มีข้อจำกัดของทฤษฎีเช่นกัน โดย Ellis (2001b cited in Corey, 2004, p. 416) มองว่า ข้อด้อยของการบำบัดที่ต้องกระตือรือร้นและชี้นำ ก็คือ ผู้รับบริการอาจจะถูกกดดันให้ปรับเปลี่ยนเป้าหมายและค่านิยมที่นักบำบัดไม่เห็นด้วยที่จะนำมาอยู่ในระบบโครงสร้างค่านิยมของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นนักบำบัดที่กระตือรือร้นและชี้นำ ทำให้นักบำบัดมีพลังและมีความรับผิดชอบที่มากเกินไป ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ข้อจำกัดของผู้รับบริการในการทำกลุ่มแบบ REBT คือ ผู้รับบริการที่พึ่งพาผู้นำกลุ่มในการ

ตัดสินใจที่จะสร้างเหตุผล เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้นำกลุ่มที่ไม่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ที่จะสมมุติทำที่ที่กระตือรือร้นอย่างมากมาเพื่อครอบงำผู้รับบริการ ดังนั้นจึงเป็นข้อสังเกตให้ผู้วิจัยให้ความสำคัญเพื่อไม่ให้เกิดการพึ่งพาผู้นำกลุ่มของผู้รับบริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

ปราณี นัยประยูร (2544) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์และการใช้โปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่มีจำนวนคาบเรียนที่ไม่เข้าชั้นเรียนสูงสุดในแต่ละห้องสอบถามความสมัครใจได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ 6 คน กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความสามารถของตนเอง 6 คน และกลุ่มควบคุม 6 คน การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์และการใช้โปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความสามารถของตนเองสามารถเพิ่มพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนได้ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลและสองวิธีนี้มีผลไม่แตกต่างกัน

วิชุลวีย์ โอรัตนสถาพร (2546) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่มีต่อความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จำนวน 32 คน ที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำและสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมงเป็นเวลา 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบวัดความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม แบบสอบถามการปฏิบัติตัวต่อผู้อื่นและโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมสูงกว่าก่อนการเข้ากลุ่มและสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความก้าวร้าวภายหลังการเข้าร่วมกลุ่มต่ำกว่าก่อนการเข้ากลุ่มและต่ำกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้ากลุ่ม

เสาวภา บุรณเจริญกิจ (2546) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และการให้คำปรึกษาเป็นแบบกลุ่มพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการ

ทดลองกับระยะของการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม และวิธีการทดลองทั้งสองวิธีช่วยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกัน

จิตนาฏ เหลืองอ่อน (2547) ศึกษาเรื่อง ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม และการฝึกสมาธิแบบอานาปาสติ เพื่อพัฒนาจิตในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีจิตในการเรียนในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม

รุจิรา สายสมร (2547) ศึกษาเรื่อง ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกีฬาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมส่งผลร่วมกับระยะเวลาการทดลอง ต่อความเชื่อเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส และการให้คำปรึกษากลุ่มแบบนี้ ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเหมาะสมยิ่งขึ้นและเมื่อความเชื่อเปลี่ยนไปก็ทำให้พฤติกรรมความเชื่อนั้นมีความคงทนอีกด้วย

ทัศนีย์ ตระกูลสุกชัย (2547) ศึกษาเรื่อง ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียน ผลของการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง นักเรียนที่เข้ารับการฝึกโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

กุลวดี ไสวณนสกุล (2547) ศึกษาผลของโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่มีผลต่อการเพิ่มการยอมรับตนเองของนักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพศหญิงชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีค่าคะแนนการยอมรับตนเองอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำและสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 6 คนและกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มตามโปรแกรมรวม 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาทีถึง 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่

โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่ผู้วิจัยดัดแปลงโปรแกรมมาจากบทความเรื่อง “Running Self-Acceptance Groups” ของไตรเดน (Dryden) และแบบวัดการยอมรับตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เก็บข้อมูลเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใน 2 ระยะ คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองและเก็บข้อมูลเพื่อติดตามผลกลุ่มทดลองต่อเนื่อง 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนการยอมรับตนเองสูงขึ้นภายหลังการทดลองและในระยะติดตามผล 10 สัปดาห์ นอกจากนี้ นักศึกษากลุ่มทดลองยังมีคะแนนการยอมรับตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กิริณา วชิโรภาสกรณ์ (2548) ศึกษาเรื่องผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อเพิ่มแรงจูงใจภายในด้านการเรียนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลาการทดลอง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจภายในด้านการเรียนระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจภายในด้านการเรียนในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจภายในด้านการเรียนในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

ฉัตรสุดา แจ่มประ โคน (2549) ศึกษาเรื่องผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในการเผชิญความโกรธของวัยรุ่น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง วัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมมีคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในการเผชิญความโกรธสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในการเผชิญความโกรธของวัยรุ่นกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง ส่วนคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในการเผชิญความโกรธในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

จิตติมา วยเจริญ (2549) ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม ต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพุทธรังสิพิบูล จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล และพฤติกรรม และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองและโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการทดลองทั้งหมด 13 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที สัปดาห์ละ 5 ครั้ง การ

ทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตาม ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล และยังพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

सानนท์ อนันตทานนท์ (2550) ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองพัทยา 3 จังหวัดชลบุรี จำนวน 16 คน สุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม และ โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบกลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการทดลองทั้งหมด 13 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล และนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

เอี่ยมพร ศรีไถ่ (2550) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อคุณค่าแห่งตนของผู้ต้องขังหญิง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ต้องขังหญิงที่มีคุณค่าแห่งตนต่ำ จำนวน 16 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และ พฤติกรรม และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินผลคุณค่าแห่งตน โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทำการทดลอง 13 ครั้ง ครั้งละ 1-1.30 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ และระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีทดลองกับระยะเวลาการทดลอง คุณค่าแห่งตนของผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล คุณค่าแห่งตนของผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ภายหลังการทดลองกับระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง

ชัยณรงค์ อำผึ้ง (2550) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์

และพฤติกรรมที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคะแนนความรับผิดชอบต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 สอบถามความสมัครใจได้จำนวน 21 คน และทำการสุ่มอย่างง่ายมา จำนวน 12 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 6 คน และกลุ่มควบคุม 6 คน การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่ม และหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีนิวแมน-คูลส์ ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลและนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

อัสวิน แสงปาก (2550) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการให้คำปรึกษาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นและโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นลดลงกว่าก่อนการเข้ากิจกรรม

Koffler (2005) ศึกษาการรับรู้ความเชื่อตามแนวคิดเหตุผลและอารมณ์ในนักศึกษา โดยการวิเคราะห์ระดับในด้านต่าง ๆ วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อสำรวจโครงสร้างความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบความเชื่อในทฤษฎีของ Albert Allis จะเข้าถึงการวัดระดับในด้านต่าง ๆ และการศึกษาในครั้งนี้ยังตรวจสอบการรับรู้ความเชื่อใน 2 เรื่องที่ต่างกัน เพื่อสำรวจว่าความเชื่อมีอิทธิพลต่อโครงสร้างของระบบความเชื่อหรือไม่ การวิเคราะห์ระดับในด้านต่าง ๆ บ่งบอกว่า การแก้ปัญหาใน 2 ด้านมีความเหมาะสมและประสบความสำเร็จ ในด้านแรก คือ การแยกแยะความแตกต่างระหว่างความเชื่อที่มีเหตุผลกับไม่มีเหตุผลได้ตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม การวิเคราะห์ความถดถอยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างความมีเหตุผลและความไม่มีเหตุผล ด้านที่สองคือ เน้นความต้องการและความพอใจกับความเชื่อและสามารถระบุได้ว่า อะไรคือความต้องการและอะไรคือ ความพอใจ สิ่งที่ขัดแย้งกับแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม คือ นักเรียนไม่รับรู้ว่าการเป็นความความเชื่อที่ไร้เหตุผล

Moriarty (2002) ศึกษาผลของการโต้แย้งตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และ

พฤติกรรมต่ออาการซึมเศร้า วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมด้วยวิธีการโต้แย้งทางความคิด กับแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมโดยไม่ใช้การโต้แย้งทางความคิดต่ออาการซึมเศร้า ผลการศึกษาสนับสนุนการทำนายในช่วงแรกว่ากลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองจะมีสถานะที่ดีขึ้นจากการวัดอาการซึมเศร้า การใช้เหตุผลและการปรับตัวทางสังคม แต่ผลการศึกษาก็แสดงให้เห็นว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลากับการทดลอง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการทดลองตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมโดยไม่ใช้การโต้แย้งมีสถานะที่ดีขึ้นจากการวัดอาการซึมเศร้า การใช้เหตุผลและการปรับตัวทางสังคมเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการทดลองตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมโดยใช้การโต้แย้ง ผลการศึกษาไม่สนับสนุนการทำนายที่บอกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการโต้แย้งจะมีสถานะที่ดีขึ้นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้การโต้แย้งตามหลักเหตุผลหรือตามหลักฐาน

Batoff (1996) ศึกษาเรื่องการให้คำปรึกษากลุ่มแบบระยะสั้นเพื่อการบำบัดการตระหนักรู้และการเจริญเติบโตในผู้ชาย เนื่องจากบทบาทของผู้ชายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมาเป็นเวลานาน มีงานวิจัยแนะนำว่าผู้ชายประสบปัญหาและความเครียดจากการสับสนบทบาททางเพศ การศึกษาแสดงให้เห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงของผู้ชาย มีเอกสารอยู่ไม่มากที่เขียนเกี่ยวกับการสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพและกลวิธีการช่วยเหลือที่เพียงพอในการให้คำนิยามบทบาททางเพศของผู้ชายใหม่ มีข้อมูลจากการใช้แนวคิดการพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมเป็นรูปแบบในการสอนการเจริญเติบโตและการตระหนักรู้ของผู้ชายในกลุ่มระยะสั้น โดยเก็บข้อมูลจากแบบสำรวจความเชื่อ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ชาย 20 คนที่มีความสนใจ ไม่มีบุคคลที่มีประวัติเจ็บป่วยทางจิตเวช ข้อมูลประชากร ประกอบด้วย อายุ รายได้ สถานะภาพและจำนวนบุตร การทดลองในระยะแรกใช้แบบสำรวจความเชื่อ จากนั้นสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้รับการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมเป็นจำนวน 8 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะรอเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับการคิดจากแบบสำรวจความเชื่อไม่แตกต่างกันในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความเชื่อที่ไร้เหตุผลน้อยกว่ากลุ่มควบคุม จึงแนะนำว่าการใช้รูปแบบการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมในระยะสั้นกับผู้ชายปัจจัยด้านการปรับตัวของผู้ชายทำให้ความเชื่อที่ไร้เหตุผลลดลงได้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นอีกว่าความเชื่อที่ไร้เหตุผลอาจมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้